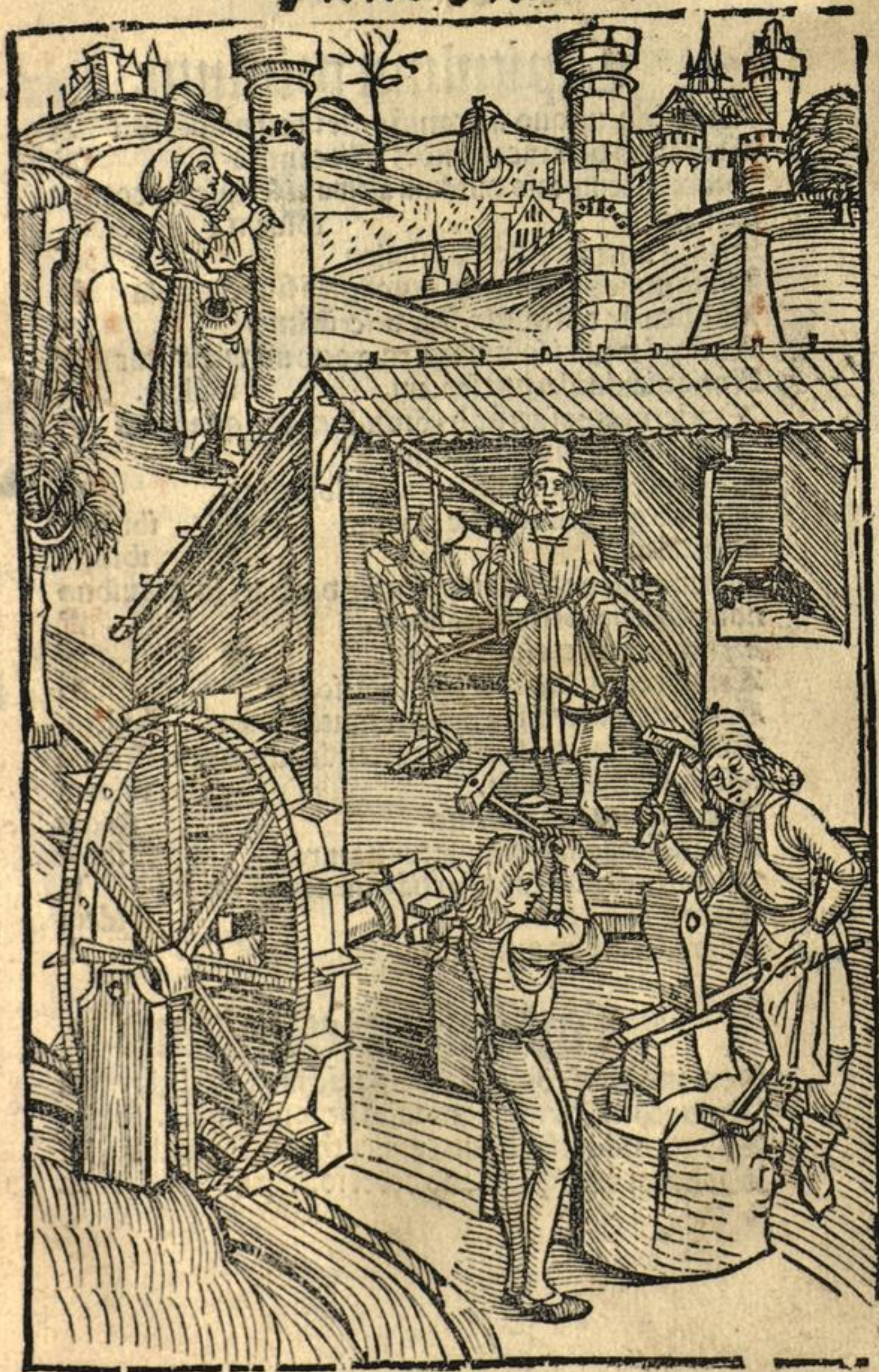

Flores Rustice.

GROSSHERZOGLICH
HESSISCHE
HOFBIBLIOTHEK

Registrum

Capitulum primum.

I ans diuine quo ad cantū ante incarnatōez fuit	A
G regorius post incarnatōez fecit cantica	B
P rocesso temporis quidam alemani scripserunt cantica in lineis	ibidem
S culi autem cantores vsuales	E
D iuiditur opus istud in quatuor ptes siue capitula	D
M usica sic diffinitur. siue describitur.	E
A ntiqui musici solum septem vocibus utebantur	A
A ntiqui addiderunt septem.	ibidem.
M oderni apposuerunt b rotundum. et b quadratū	B
T res sunt ordines clauium.	C
D ue voces in linea vel in spacio locentur.	D
V ocum alie graues alie acute	ibidem.
A ffinales	ibidem
C antus qui potest competenter decātari in grauibz	E
n on debet poni in affinalibus.	F
D e mutatione et eius regulis.	G
T riplatae clauis habet sex mutationes	H
S emine clauis duas habent mutationes	ibidem.
Q uedam mutationes sunt ascendendo tantū. Quedā descendendo tantum.	ibidem
T res species sunt cantus	ibidem
C antus b mollis assimilatur naturali	ibidem
U trum b mollis cantus etiā inueniatur in b mi	K
S inomenus cantus	ibidem
D e gradualibus antiquis	L

Capitulum secundum

D e monocordi cōmendatōe in prio metro. et i glo.	A
M onocordū est mgr ignorans bene informās.	ibidem
M onocordum hz filias. tyra: cythara. cymbalū	B
M onocordum quomodo debet formari.	E

Registrum

2

De diuisione quaterna.	ibidem.
De prima diuisione nouenaria	ibidem.
De secunda mensura nouenaria	D
Quaternaria diuisio	E
Tertia et binaria diuisio	F
Monocordi formatio scdm modernos.	G
In C faut greca littera antiqui inceperunt voces. ibide.	H
Guido monachus trina fecit alphabeta.	ibide.
Exercitiū monocordi.	ibidem.
De proportionibus in arismetica.	ibidem.

Capitulum tertium.

Nouem sunt modi cantandi.	A
Unisonus quid est.	B
Semitonium quid est	B
Tonus	ibidem
Dyatesaron et alij modi	B
Dyapason.	E
Dytonus cum dyapente	F & G
Semiditonus cum dyapente	ibidem
Terterni sunt modi. bec cantilena.	

Capitulum quartum

Tonus quid est	A et B
Quatuor toni agrecis habiti	E
Differentia autentorum et plagalium	D
Finis tonorum.	E
Ascensus et descensus autentici toni.	F
Ascensus et descensus plagalis.	G
Moderni vident excedere regulas musice artis	H
Toni finiri possunt in are b m i c faut.	I
Quibus clauibus adaptant seculorum amen	K
Melodia psalmoz	M
Quot principia habet quilibet tonus	N
Reuma primi toni in nota sup. primū qrite regnū dei.	dei.
	A.ij

Registrum.

Formula primi toni.	D.
Differentie primi toni	R
Aliqui falsificant cantum circa finem	S
Secundi toni neuma et alia	T
Tertij toni neuma. formula. et differentie.	U
Quarti toni neuma. formula. et differentie.	V
Quinti toni neuma. formula. et differentie.	Y
Sexti toni neuma. formula. et differentie	A B
Septimi toni cursus. neuma. et differentie	L et D
Octavi toni cursus formula. et differentie	E
Quilisma quid est	ibidem
Versus. et duplex gloria patri responsorioꝝ de octo tonis in generali.	B et H
Primus tonus versuum et responsorioꝝ notatus per exempla.	ibidem.
Versus introituū.	I
Numerus versuum et tēpus compilationis huius libri	K
Nomen auctoris ibidem in versu	
Musica non solum armoniam vocum: sed etiam numerum rigmarum. et versuum mensuram respicit.	L

Prohemium.

Incipit prologus in Flores Musice artis.

Sonet vox tua in auribus
meis. Vox enim tua dulcis. Salomon Canticoz. ij. Hec verba secundum hystoriam sunt verba Salomonis: ad amicam suam filiam pharaonis. regis egipti. Quamvis autem secundum allegoricam expositionem. ihesus christus saluator mundi per salomonem (qui pacificus interpretatur) clare designatus verbis prelibatis alloquitur omnem hominem benignum et deuotum: a quo inuocari desiderat. et laudari. Specialiter cum eisdem verbis alloquitur omnes et singulos clericos: qui ab ipso ad hoc sunt electi. ut laudes eius pro se et sibi commissis attente resonent et decantent. Unde cuilibet ipsorum petitioni dicit. Sonet vox tua in auribus meis. vox enim tua dulcis. Et quia dulcedo vocis non solum procedit ex deuotione cordis: verum etiam ex cognitione artis. Ideo ista ars siue scientia que talem habet cognitionem. docet et ministrat a quolibet clerico studiosius esse addiscenda. Hec autem scientia est musica: que licet in pluribus voluminibus profayce et dispendiose sit tradita et descripta. In subscripto tamen libro qui Flores musice artis: intituatur pro nouellis clericis: ad ista que ipsis maxime sunt necessaria compendiose et facilius est metrificata. In hoc autem libro auctor duo facit. Primo permittit prohemium. Secundo prosequitur suum intentum. Secunda pars ibi. Musica subscriptis. In prohemio tria facit. Primo permittit titulum nomenque libelli. Et cum hoc artem illam: siue scientiam de qua tractare intendit. Secundo eandem artem breuiter approbat et commendat: ut et illa

Aiii

Prohemium

commendatione auditores beniuolos reddas ⁊ attento-
tos. Tertio diuinum auxilium: sine quo nihil boni per-
fici poterit: inuocat et implorat. Prima pars in princi-
pio libri. Musica per flores. Secunda ibi. Omnes per
partes. Tertia ibi. Omnia qui pascis.

Musica per flores subscriptos prestat odores
Dulces ac mores aptos confert et honores

Que breuibus scriptis tibi commendatur in istis

¶ Omnes per partes cunctas si disceris artes

Concordem cantum tradet tibi musica tantum

Per quem laudari deus almus vult et amari

Ergo clericuli studiose quique nouelli

Cantus confusum varijs in parabus usum

Sunt postponentes: artem veram retinentes

Per quam saluator cantus concordis amator.

Digne laudari semper queat et venerari

¶ Omnia qui pascis omnipotens precor assis.

Hanc artem clare valeamus metrificare

Hic ut clericulis possim prodesse nouellis

¶ In ista prima pte dicit auctor. q̄ scientia musice ar-
tis per subscriptos flores: et per subscriptū librum siue

Prohemium

tractatū discētibz et diligenter legentibz dulcem ac
suauem offert odorem ad modum suauissime redolenti
um. qui his qui seipsis propius applicauerint dulcedi
nem et conforationem multiformez prestare solent suo
dulci odore. Et ob hoc iste liber flores musice artis est ap
pellatus. Quia discētibz nō solū dulces prestat odo
res. verū etiam studiosis clericis aptos confert mores.
et varios apud deum et homines honores. Omnes
per partes) Sequitur nunc secunda pars probemij. in
qua auctor materiam huius operis approbat et commen
dat. dicens. q̄ inter omnes scientias liberales sola mus
sica docet cōcordare cantum: qui dulcis est in aure do
mini. **A** ¶ Quamuis autem apud hebreos cantus
musicalis: et instrumenta musicalia diuersa ad laudem
dei longe ante incarnationez dñi fuerint adinuenta. vt
cythara chorus tympanum: organum: lira: psalterium:
cymbalum. In quibus omnibus propheta dauid. tam
in psalterio q̄ in secundo libro regum. hortatur et iubet
nos laudare deum. Unde ait. Laudate eum in tympa
no et choro: laudate eum in cordis et organo. Et iterum
In psalterio decem cordarum psallam tibi. Item. Lau
date eum in cymbalis benesonantibus. **B** ¶ Ta
men post incarnationem cristi plures doctores sancte
ecclesie. et specialiter sanctus Gregori⁹ et Ambrosius
cantum musicalem ad laudem dei et sanctorum multi
formem dictauerunt. Magis tamen Gregorius variū
cantum musicalem: quo tam latini q̄ alemanni. cum cete
ris linguarum diuersarum nationibus vtuntur in diui
no officio. in duo volumina librorum. videlicet in an
thiphonariū et graduale collegit dictauit et neumaui
seu notauit. Processu tñ temporis quidaz alemanni pre
cipue canonici ordinis sancti Benedicti. qui cantū mu
sicalem: nō solum ex arte: verū etiam ex vsu. et cōsuetudi
ne pfecte et corde tenus didicerant ipm: omissis clauibz
et lineis: que in neuima seu nota musicali requiruntur sim
Auij

Prohemium

pliciter in libris eorum notare ceperunt. et sic decantauerunt deinde iuniores et suos discipulos sine arte ex frequenti usu et ex magna consuetudine cantum informare qui cantus sic per consuetudinem doctus ad diuersa puererint loca. Unde iam non musica. sed usus est denominatus. In quo tamen cantu discipuli deinde a doctoribus: et doctores a discipulis multiformiter discrepare ceperunt. Ex qua discrepantia et artis ignorantia usus dictus est confusus. quo usu confuso spreto: nunc fere omnes alemanni hacenus miserabiliter per cantum seducti: ad veram artem musice reuertuntur. Temporibus enim nostris super omnes homines variis artibus intendentes: cantores usum addiscentes magis fatui indicantur. Quia in omni arte plura sunt que nostro sensu cognoscimus quam ea que a magistris discimus. Perlecto enim donato et psalterio omnium aliarum orationum vocabula de facili ex consimilibus syllabis cognoscunt. Et rustici facto vno sulco agri subito scientiam agriculture agnoscunt. Item vinitorum scientia vnius vitis (quomodo terre inseri et postmodum per iuncum palo: seu baculo allegari seu putari debeant) cognita: subito illam artem ex consimilibus didicerunt. et sic de omnibus aliis scientiis. **E** Stulti autem cantores vsuales et ipsorum discipuli. etiam si per centum annos quotidie cantarent. vnam tamen historiam seu officium per se cantare nequeunt. tempus multum: in quo possent in pluribus artibus perficere: inutiliter expendentes. **U**nde etiam per cantum suum ex varia discrepantia frequenter deum et sanctos suos non laudare. Sed se inuicem in choris et in ecclesiis confundere solent. et per hoc deum ad iracundiam prouocare. Vanitate ergo usus postposita cuncti cantores: qui hacenus usum didicerant: et cantauerant per consilium auctoris huius operis ad veram artem cantandi reuertantur que ars est musica. In qua ex similibus similia faciliter cognoscuntur ut cantus ipsorum concors fiat et acceptus deo. **¶** Omnia qui pascis. In ista parte et ultimate an

Prohemium

tor implorat diuinum auxiliū pro opere suo vtiliter cō-
plendo. Et hec pars satis lucide in textu declaratur

Musica subscriptis fiat tibi cognita dictis.
In cordis cista si tu bene fixeris ista

¶ Istinc bis binas que seruant ordine partes

¶ Per primam partem discas tu soluere artem

Jungit mensuras monocordis altera puras

¶ Tertia datq; modos perfecte noscere cunctos

In quorum formis cantus conteritur omnis

¶ Quartaq; cunctorum dat formas nosse tonorum

¶ Ut valeas clare psalmos ex arte notare

¶ Premisso prohemio auctor psequitur suū intentum. Et
diuidit hec pars in duas. **D** In prima diuidit opus
istud in quatuor partes: siue in quatuor capitula annec-
tens cuiuslibet capituli materiam de qua tractat. Se-
cundo subiungit illa per ordinem. Secunda ibi. Pol-
licis in capite scribi vult. zc. In prima parte dicit auctor
Suiam scripta dicta: que in quatuor capitula distinguun-
tur subtiliter et perfecte tenaci cōmendamus memorie.
musica fiet tibi nota. Tractat aut primum capitulum de
tribus alphabetis: que sinistre manui applicant cū vocibus
musicalibus. que in soluatura requiruntur. Scdm trac-
tat de monocordo. et varia eius mensura. Tertiū trac-
tat de nouem modis antiquis. et quibusdam modernis
quibus omnis cātus cōteritur. Quartū vero capitulum
tractat de octo tonis quibus omnis cantus specialiter in

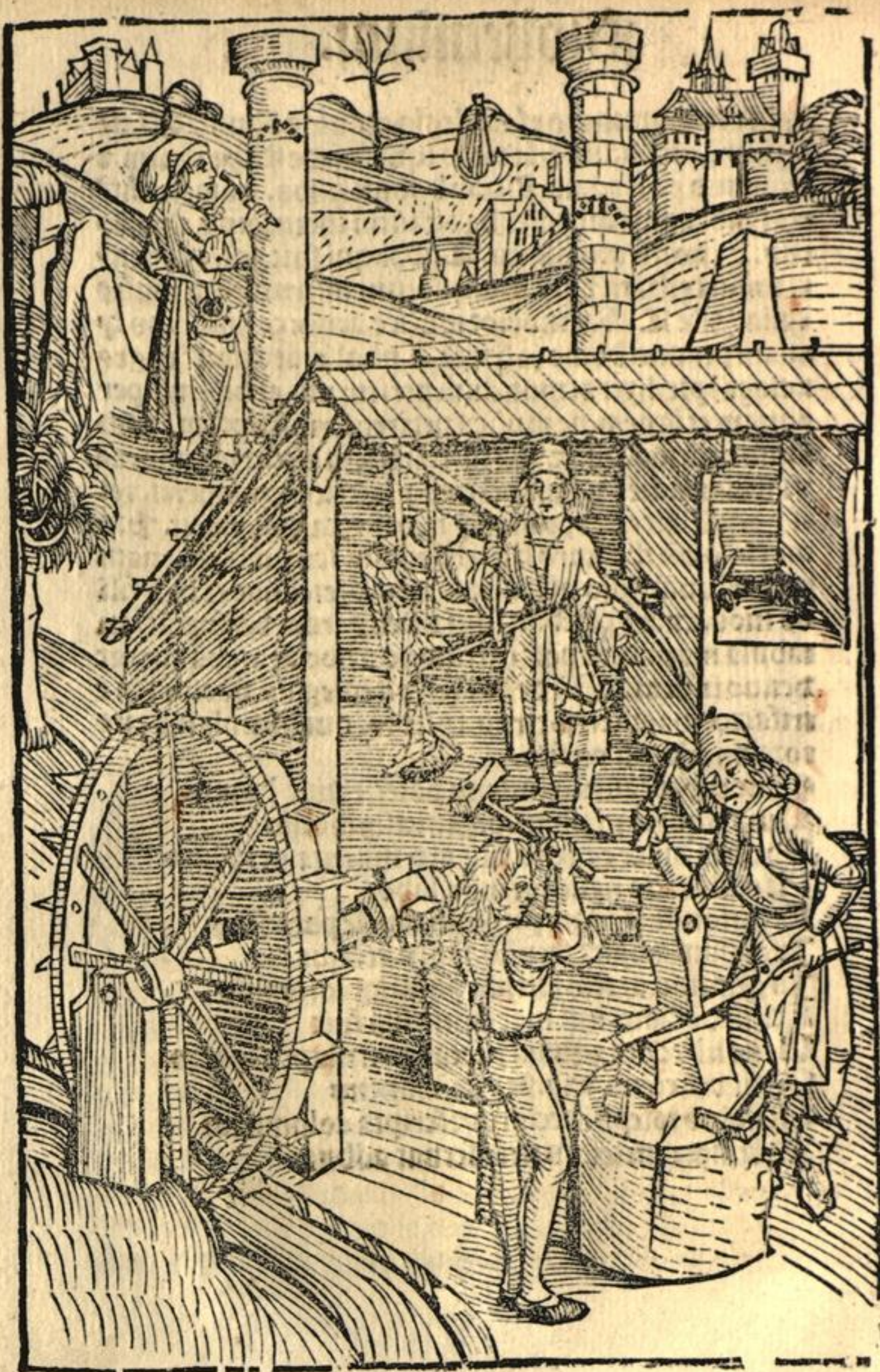
Prohemium

hinc dūdicatur ¶ Circa hanc partem nota quid sit mu-
sica: et vnde dicatur. et quis sit eius effectus. et qui primū
fuerunt eius inuentoꝛes. et quot sunt eius spēs. **E**
Musica sic diffinit. Est liberalis scientia perite cantā
dicopiam administrans. Vel sic. Musica est recte can-
tandi scientia. Que (teste Boetio) inter septem artes li-
berales obtinet principatum. Ex eo omnes alie artes in
suis vocabulis vocum intentionem et remissionem. idest
tempus longum et breue requirunt. circa que musica spe-
cialiter versatur ¶ Dicitur autē musica a musis. que scōz
fabulas asseruntur fuisse filie iouis et memorie. Nisi em̄
ab homine memoria teneat soni pereunt. quia scribi nō
possunt. Vel dicitur musica. a moyse qd est aqua et icos
scientia: quasi scientia aque. Ars em̄ musica dicit iuxta
fluentium aquarū varios sonos fuisse adinuenta. Vel
quia dulcius et sonorius instrumenta musicalia iuxta
aq̄s ubi impetuositas nō impediuerit: sonare cernuntur
Nec mix: sunt em̄ vicina elementa aer et aqua. que maxi-
me concurrūt in homine vociferante. ¶ Effectus autē
musice est: vt faciat nobis deū placatū. quem (iuxta dic-
tum pphete) laudare debemus p dulces musice cantus
et instrumenta musicalia diuersa. Laus autē dei ē honor
dei. Quicūq; autē honorauit deum honorabitur ab eo.
sicut ipse ait in euangelio. Quicūq; honorificauerit me
honorificabit eū pater meus qui in celis est. Et sic patet
euidenter q musica placat nobis deum. verū etiam hor-
tatur et inducit nos ad quoslibet labores facilius tolle-
randos. Singulorū em̄ operum fatigatōem: vocis et so-
norum modulario et dulcedo cōsolatur: y mo etiam de-
mones fugat. Vñ legitur primo libro regum. vi. capitu-
lo. q quicūq; spiritus malignus arripuit et torquebat
saul regem: tollebat dauid cytharam. et percutiebat ma-
nu sua: et reuocillabatur saul. et melius habebat. Rece-
debat em̄ ab eo spiritus malus nequiens dulcedinē cy-
thare audire ¶ Primus autē autor musice artis fuit **Tu**

Prohemium.

bal ante tempus moysae legis et ante diluuiū. Unde
legitur genesis. iij. q. lamech (qui fuit de stirpe chaim. 2
seprimus post adam. Duos habuit filios. nomen vni⁹
erat Abel. qui fuit pater habitantiū intentorijs 2 pasto
rijs. Et non fratres eius. Tubal. qui fuit pater canen⁹
si uimin cythara 2 organo. que iunt instrumenta musi⁹
calia. Iste Tubal inuētor musice artis: cognoscens q^d *Tubal inuētor musice artis*
adam primus homo (a qⁱ ipse Tubal erat octau⁹ in geⁿ *ne*
neloya) predixerat mundum periturum et deletu^m per
aquam et ignem. ne musica periret: scripsit ipsam in du
abus calūnijs. quarū vna fuit latericea altera marmorea
vt si marmorea p ignē periret: q^d latericea pmaneret. vel
si p aquā latericea periret: q^d marmorea pmaneret. Pro
maximo em̄ thesauro habebāt illam scienciā que etiam
post diluuiū (quo om̄es homines. p^{re}ter noe et tres fili
os suos. cum vxoribus suis deleti p iram dei fuerāt) in
tabula marmorea post egressionem noe de archa fuerat
denuo inuenta. Vñ de hoc scribit egregius doctor 2 me
trifactor magister Petrus in libro. qui intitulatur au⁹
roza duodecim versus.

Iste tubal cantu gaudens pater extitit horum
Qui cytharis psallunt. organicisq^{ue} modis
Musica dulce canens fuit ars inuenta per illum
Ut pastoralis gaudeat inde labor
Et quia nouit adam primum dixisse parentem.
Judiciū duplex seculis. ignis. et aque
In geminis artem scripsit posuitq^{ue} columnis
Extitit bec laterum. marmoris illa fuit
Ut non bec per aquam pereat. non illa per ignem
Si sit deficiens vna. sit vna manens
Ut nobis iosephi declarant scripta columnam
Marmoream tellus siria seruat adhuc

Capitulum primum.

Et quia scribit in principio ecclesiastice hystorie. Omnis sapientia a dño deo est. et cū illo fuit semp. et est ante eum. Ipse deus qui p spm̄ sanctū primo cordi tubal (de quo supra dictū est) scientiam musice artis infudit. qui etiam diuidit singulis prout vult (vt ait aplūs) Deinde eandem scientiā cordibz alioz infudit. Un̄ scribitur q̄ Pythagoras phs primus apd grecos musice artis rep̄tor fuit. Trāslator aut̄ eiusdem artis in latinū Boetius. gñe et scientia clarissim⁹. et eiusdē artis fm̄ numerozū p̄portionem inuestigator p̄fūdissimus. Guido p̄o mo⁹ nachus extitit: vocū indagator diligentissim⁹. et cōmendator traditorqz certissim⁹. ¶ Diuidit aut̄ musica i tres species Alia em̄ vocat̄ armonica Alia rigmica: Alia metrica. Armonica est q̄ discernit inter sonos videlicz grauem et acutū. et ē idē armonica. et discretio modulatiois Rigmica est q̄ requirit inquisitionē dictionū utrū bene vlt̄ male cohereāt dictiones. Metrica est q̄ mensurā diuersoz metroz oñdit p̄babilirōne. De p̄ia aut̄ specie (que primit⁹ p̄ pitagorā iuxta varios sonos malleoz fabricatū ex varia intentiōe et remissiōe cordaz fuit p̄siderata. duabz alijs omissis) tractat̄ in hoc opusculo. Sūt et alie varie diuisiōes musice q̄ h̄ causa breuitatis sūt omisse.

Capitulum primum

Dollicis in capite scribi vult gamaut apte
Quod grecā formam per scripturā capit istaz
Dox alphabeta connectis in ordine trina
Vocibus adiunctis: quas dat tibi musica cunctis
Pro signo vocis istic vocem vocitabis.

Capitulum primum.

Hec alphabeta sinistra manus sociabit. Per quorū vo-
ces cunctos cantus variabit. Prima duo finit g. ternū
cursitat ad d. Samant ac are bmi pollex sociare. Vult
in radice post cfaut indicis esse. Sz fert d'solre digit' lō
gissimus inde. Fert alami medius. capit ffaut articula-
ris. In cui' gremio g'solreut esse mēmēto. In suo more
collo gerit h' alamine. Et caput ornari cupit eius p bfa
bmi. Pille' o medice tibi sit c'solfaute apte. Sz d'lasolre
digitus fert longior in. Index hinc iterat elami qd ver-
tice portat. Ffaut in digito redit. z g'solrent ipso. Dic ala-
mine gerit medi'. medic' bfa bmi. Et c'solfa repetit. me-

di' d'lasol. Singla p'scripta man' h' mōstrat tibi picta
¶ Premissa libri diuisione in capitla. nūc autor p'sequit
ista per ordinem. Et potest hec ps diuidi in quorū ptes
fm numerū quorū capitulorū. Scda pars ibi. Mentio
sed facta. Tertia ibi. Inde modos. Quarta ibi. Post p-
dicta. Prima diuidit in tres ptes principales. In pma
em parte tractat autor de his que sūt principia in musi-
ca. q ad soluatūrā. sicut sūt tria alphabeta. que p clauēs
et voces. p lineas qz z spacia sinistre manus associantur
In scda pte subiūgit soluatūrā p vocū mutationē q ad
omnem cantū. In tertia parte cantū in diuersas distin-
guit species. quedam incidentia annectēdo. Prima ps
in principio ibi Pollicis in capite. Scda ibi voces mu-

tare. Tertia pars ibi. Discas hinc variū. Adhuc prima pars
diuidit in duas partes. In prima parte primum vocem
qua utuntur musici cum quadam clauis greca. In secunda
parte subiungit reliquas voces musicales iunctas clauis
bus in latinis. Secunda pars ibi. Vox alpha. In prima di-
cit quod g grecum cum hac voce ut primo manui sinistre
in capite pollicis. id est in summa iunctura debet collocari. quod
etiam cum greca forma videlicet ista debet scribi ubi
pingitur manus. Quis propter meritum sub alia forma scriba-
tur in textu. Preponitur autem hec vox ut cum greco g. ut a que
est ista prima latina aliter insecus tonum infra se. ut hac vo-
ce se sibi ascripta habebat. g grecum ad latinum g dyapason
introducatur. ut lucidius infra patebit in secundo capitulo. Et
preterea quod g grecum proponitur et latine littere subsequuntur
datur intelligi quod musica per maiorem partem primum a grecis fu-
it adinuenta. a latinis vero consummata. Vox alphabeta.
In hac parte subiungit auctor clauis latinas: cum musicalibus
vocibus sibi iunctis. Et diuidit hec pars in duas. In prima
parte declarat tria alphabeta. que sunt clauis in musica
quo ad vocum suarum associationem. In secunda parte declarat
illa que ad vocum suarum proprietatem. Secunda pars ibi. (Hec al-
phabetum) Adhuc prima pars diuidit in tres partes. In prima
parte declarat predicta tria alphabeta quo ad suum prin-
cipium et finem. In secunda parte in manus sinistre iuncturis per
ordinem locat illa. In tertia parte voces dicitur alphabetis
iunctas annunciat. Et quatenus in manu locentur assignat. et
cum hoc proprietatem iuncturarum sinistre manus que ad lineas
et spatia. et que ad numerum linearum et spatioz dilucidat. Se-
cunda pars ibi. Samant ac are bini. Tertia pars ibi.
His visis voces. et cetera. Hec tertia pars potest diuidi in
plures partes secundum quod plura declarantur in illa. Ad cognitio-
nem textus nota quod ubicumque ponitur in hoc libro hec di-
ctio vox: non per vera voce. sed pro signo vocis ponitur. Non
enim ut re mi fa sol la sunt vere voces. sed signa vocum
Reliqua omnia sufficienter patent usque ad illum locum. Dis sis. et c.

Capitulum primum

His visis voces quas dat tibi musica noscas
Juncturas vocum post hoc ex ordine poscas.

Ut re mi fa sol la voces musica cantat

Ordine sinistra septeno quas manus optat

Ut per prescripta poteris cognoscere dicta

Posthec cognosce. quid linea. quid spaciumve

Impar iunctura sit quevis linea dicta.

Vult numeroq; pari spacium iunctura notari.

Linea bis quina noñies spacio sociatur

Quando tota manus per iuncturas p̄ragatur

In ista pte autor voces dictis alphabetis iunctas an
numerat. et quoties in manu locentur assignat. et cū hoc
p̄prietatem iuncturarū sinistre manus q̄ ad lineas et spa
cia. et q̄ ad num̄os linearū et spacioꝝ dilucidat. Et dicit
si ea que prius dicta sunt. et in textu p̄scripta diligēter et
subtiliter cōsiderata cognoscere possumus. q̄ musica tm̄
sex vocib; cantat videlicet his vt re mi fa sol la. Istas em̄
reptimus sup̄ om̄ibus clauib; p̄ ordinem sinistre manus
sociatis. iunctas ab eo loco **¶** vt videlicet vsq; ad illū locū
dola sol. et nō plures. Eadem aut̄ voces siue signa vocū
septies replicant̄ in manu. Et ex hoc septem vsurpāt sibi
dispositiōes. quarū p̄ma incipit in **¶** vt et finit in **E**
capitali. et habet suū fa in **E** capitali. Scda dispositio in
cipit in **E** capitali. et finit in a minuta. et habet suū fa in
B.

Capitulum primum.

F capitali. Tertia dispositio incipit in **F** capitali. et finit in **d** minuta. et habet suū fa in **b** molli. Quarta dispositio incipit in **B** capitali. et habet finem i minuta. habet suū fa in **c** minuta. Quinta incipit in **c** minuta et finit in **aa** geminata. et habet suū fa in **f** minuta. Sexta dispositio incipit in **f** minuta. et finit in **dd** geminata. et habet suū fa in **bb** rotunda. seu **b** molli. Septima incipit in **g** minuta. et finitur in **dd** geminata. et habet suū fa in **cc** geminata. Cui dispositioni deest vna vox scz la. qz in ultimo cantu **b** durali cadez vox non est necessaria. Licet qdam addunt **E** la exterius in manu post **dd** la sol. Que autem littera vocetur capitalis. vel minuta. vel duplicata: postea plenius patebit. Poterit etiam in textu seu in manu per figuras litterarū triū alphabetorū sufficienter apparere. ¶ Post hec cognosce. **D**ic ostendit qd sit linea. et quid vocetur spacium. et quot sunt linee in manu. et quot spacia. Que patent incide in textu.

In alphabeta poteris quocūq; cognoscere trina
Que sunt prescripta discēdo sequentia dicta

Syllaba sit prima clavis referat quia cantum

Sunt voces relique quia curvantur resonare

Brossas dat primum claves. modicasq; secundum

Quatuor ac claves ternum servat geminatas

Primo scito graves alphabeti fore voces

Ex quibus extremas dic quatuor associatas

Esse graves: quia voce gravi resonare videntur.

De tribus alphabetis.

70

Dic quia finales cantum finire iubentur.

Vox grauium prima sit sillaba gamma ut yma

Alterius voces cunctas fore dices acutas

Dat ternum super acutas cunctas tibi voces

Clauius in grauius sed si quit currere cantus.

Non affinales debes percurrere clauis

In ista pte declarat autor tria alphabeta prescripta. quo ad clauis suas. et quo ad vocu sibi iunctarum proprietates. Et scdm hoc ista ps potest diuidi in duas. In prima pte autor differentia clauium assignat. In scda parte autor subiungit differentia vocu suarum. Scda pars ibi **P**rimo scito graues. **A**d pleniorē cognitionem tā eorū que dicta sunt q̄ etia eorū que sunt dicenda. **S**ciendum est q̄ antiqui musici p̄mitus septē tm cordis seu vocib⁹ in monocordo: et in sua musica utebant. q̄s p̄mis septē litteris alphabeti figurauerūt. Deinde (vt dicit magister **B**uido) assumpserūt quatuordecim voces siue notas. Quarū dispositio talis fuit. In musica ⁊ in monocordo circa principiu septē notas alphabeti posuerūt h̄ mō capitalib⁹ l̄ris signatas **A B C D E F G** post has easdem repetebāt litteras. s; minori forma. q̄s septem minutas litteras appellamus hoc mō. scz. **a b c d e f g**. que littere cū p̄e omnib⁹ sunt eadem. grauitate tamen ⁊ acumine differentes. sicut se habet vox virilis ad vocem puerilem. et sic demuz tm quatuordecim notas habuerūt p̄ septenariū institutas. Unde dicit magister **J**ohannes musice artis egregius doctor. Sicut omne tempus naturaliter per septem currit dies. dum videlicet septem dies transeunt. et itez repetuntur. Sic musica per septem tantummodo varietates notarū gradit̄

Bij

De tribus alphabetis.

Unde notandum q̄ eedem litt̄ere repetūtur. sed nō om-
nino eedez. q̄ sunt in figura dispares ⁊ in situ. vt infra
diceſ. Et sic viſum eſt m̄grō **G**uidoni antiquos tm̄ qua-
tuordecim notas habuiſſe. **¶** Ut em̄ grecum nōdum ap-
poſitū fuit. neq̄ b q̄d molle vel rotundū dicimus. ymo
antiqui vnam cordā addentes primis ſeptez alphabeti
litteris in ſua muſica et monocordo tm̄ octo notas ba-
buerunt in quib⁹ poterant ſuū pficere cantū. **B**
Moderni aut̄ circa hanc artem ſubtilius inueſtigātes
erāt. videbant nāq̄ antiquoz notas ad melodiam non
poſſe ſufficere. ſed ſepe cantū ppter paucitatez notaz de-
ficere et cantus vſitatos habebant quoz curſum in de-
ſenſione cōplere non poterant. vt patet in antiphona.
Drex glorie. Ideo gama grecuz. id eſt **Γ** vt primo loco
poſuerūt. alioquin cant⁹ iſte et plures alij nō haberent
curſum q̄ debite deſcenderēt. **P**reterea b rotundū: q̄d ſe-
pe ad cantū pficiendū videbant neceſſariū addiderūt.
et inter a minusū. ⁊ ſic ſeq̄ns q̄dratum b locauere. **T**alē
differentiā inter b ⁊ b assignātes vt aliud diceret b mol-
le vel rotundū. Aliud b durū. v̄l q̄dratū. Et ſic in muſi-
ca ⁊ monocordo ſedecim notas diſpoſuerūt. Deinde vt
ſcribit **G**uido p̄far⁹. ne in muſica vllus haberet defect⁹
vltias q̄tuor clauſes ſeu l̄ſas cū ſuis vocib⁹ addidit. ſed
diuerſis figuris quas quidā ſupfluas dicebāt. Ipſe ve-
ro maluit notas habundare q̄ deficere. quibus etiā b
rotundū interpoſuit. vt ſi opus foret. haberet i vltimis
ſicut in medijis. **U**ltimo p̄o moderniores. añ tēpus ſan-
cti **B**regogorij. monocordis b molle b mī inter **A** capi-
tales **E** capitale addiderūt. vt infra plenius patebit Et
ſic in muſica nūc vtimur viginti duab⁹ clauib⁹. quaz vi-
ginti vna ſufficiēter patēt. Et ponūtur in verſib⁹ ſcript⁹
(**G**amautare) **U**ltia p̄o apte repit in monocordo. vt in-
fra patebit. **E** **D**is cognitiſ) **S**cire debem⁹ q̄ littere
q̄ p clauib⁹ i muſica ſūt aſſūpte: tres ſibi vſurpant ordi-
nes. **P**rim⁹ ordo dicit capitaliū litteraz. q̄ incipit in **Γ**

Capitulum primum

et finit in a minuta. Secundus minutarum quod incipit in a
minuta siue in a lamire et finit in aa geminata exclusiue
Tertius pro geminatarum quod incipit in aa geminata et finit
in dd geminata inclusiue. Primus autem modus differt a se-
cundo duobus modis in figura. scilicet et in situ loci. In figu-
ra quidem. quia littere primi ordinis sunt capitales. Litte-
re pro secundi ordinis sunt minute. In situ loci differunt. quia
littera primi ordinis que est in linea in secundo ordine est in
spacio et e converso. verbigra A capitalis littera est in spa-
cio. a pro minuta est in linea. B capitalis in linea. b mi-
nuta in spazio. et sic de alijs per ordines. Secundus ordo
differt a tertio duobus modis in figura quia simplices habet a
bet litteras. tertius pro geminatas. In situ loci quia littere secun-
di ordinis que est in linea eadem in tertio ordine est in spa-
cio. et e converso verbigra a minuta est in linea aa gemina-
ta est in spazio. b minuta in spazio bb pro geminata in li-
nea et sic de relijs. Tertius ordo convenit cum primo in si-
tu loci discrepat autem in figura. **D** His omnibus dili-
genter consideratis poteris cognoscere quod omnis vox seu
clavis que in manu situatur in numero impari censetur sta-
re in linea. Que pro in numero pari iuncturarum ponitur cen-
setur stare in spazio. (Syllaba sit prima) Vult auctor sic
dicere quod prime syllabe trium alphabetorum que in versibus pre-
cedentibus ponuntur claves vocantur ideo quia referant can-
tum videlicet utrum sit h durus. naturalis vel b mollis. Unde
sicut clavis que aperit seras: voluit hinc inde et reuoluit ve-
stem vel repagulum. antequam quicquam referet. Sic etiam cantus
voluit et reuoluit per predictas claves antequam sciatur: vel
discatur. Reliquae pro syllabe clavis iuncte dicuntur voces.
id est signa vocum quia resonare videntur. (Primi scito gra-
ues. et cetera. (quia inter voces trium alphabetorum musice artis
alie dicuntur graues. alie acute. alie supacute. Ideo auctor
subinfert vocum distinctiones Dicens quod voces pri-
mi alphabeti dicuntur graues. Ideo quia grauius et remisse
sonant. Inter quas tamen voces prime quatuor illud speciatim
B iij

Capitulum primum.

aliter retinent nomen. Relique vero quatuor videlicet d
solre elami ffaut z gsolreut non solū dicuntur graues sed
etiā finales qz fere omnis cātus finit in ipsis. Voces autē
scōi alphabeti quod scribitur p minutas lras dicuntur acu
te quia acutius sonant qz priores. Voces vero tertij al
phabeti dicuntur supracute. Quidam in vocāt voces scōi
alphabeti affinales. Item quidā vocant primas tres vo
ces eiusdem scōi alphabeti acutas. Reliquas pō super
acutas. Et voces tertij alphabeti vocant etiā excellentes
E clauib⁹ in grauib⁹. zc. Sic annectit auctor quod
dam notabile. dicens. q omnis cantus qui poterit apte
z cōpetenter neumari seu notari: z insup cantari in gra
uib⁹ clauib⁹ seu vocib⁹. In affinalib⁹ clauib⁹ si
ue etiā in acutis seu excellentib⁹ siue supacutis nō debe
at cātari seu notari. Sicut enī in logyca p quadā maxi
ma habet q omne totū est maius sua parte. Et quicqd
predicat de genere pdicatur etiā de specie. Sic etiam in
musica precedens notabile. habetur p quadam regula
generalī eo q etiā affinales seu etiā acute siue supacute
clauēs seu voces. in adinuente sunt ppter tales cantus
qui in grauib⁹ apte non poterant decantari.

Voces monstrare discas hinc et variare
per solnaturam: que multam fert tibi curam

Quando mutabis vocem pro voce locabis

Sicqz dabit voces semper mutatio plures.

¶ Si mutare cupis normas has mente tenebis.

Nunc mutabis nisi sit mutare necesse

Si varias cupias tibi normas artis adesse.

De tribus alphabetis.

¶ Vocem si clavis habet vnam non variabis

Sama aut ac arc biniq; nequis variare

¶ Cuius sunt gemine poteris bis eam variare.

Sed non mutatur bsa bini nec variatur

Eius et octava: ne sit mutatio prava.

Nam fa mi clare nunq; poteris variare.

¶ Clavis in quibus sic voces non variabis

Vel dic septenis si mauis: nam bsa bini

F Sequitur scda pars principalis huius capituli in quo auctor declarat vocum tribus alphabetis prescriptis iunctarum mutationem. Et diuiditur hec pars in duas. In prima parte auctor ostendit quid sit mutatio In secunda parte varias regulas de mutatione vocum subiungit. Secunda pars ibi (Si mutare cupis) In pma parte dicit auctor qd mutatio que requiritur in soluatione sic diffinitur. Mutatio est vnius vocis pro altera vicaria prestatio. (Si mutare cupis.) Sic subiungit auctor tres regulas de mutatione. Et potest hec ps in plures partes diuidi fm qd auctor ponit plures regulas de mutatione. Prima regla talis est qd nunq; debet fieri mutatio nisi in eo loco vbi necessitas ascendendi vel descendendi ad hoc compellit. Et h idoneo ne fiat p plura qd potest fieri per pauciora qd etiam in omni arte viciosus est. Sic nota qd quotienscuq; mutatur aliqua vox totiens talis vox in omni loco mutationis debet reliqui vt eadem vox

De monorordo.

ibidem inueniat post reuersionem que ibidez fuit derelicta. Itē si aliquis fm eundem modū mutari nō potest de vna voce in aliam sine mutationib⁹ salt⁹ fiat vt si conringat nos saltū facere ab elami in b fabmī et ecōuerso. Et sic de quib⁹dā clauib⁹ alijs vt infra plenius patebit: **S** Voces si clauis. zc. Hic subiūgit auctor regulas mutatio nū speciales. Et pmo de clauibus q̄ habēt vnā voces. Scdo de his q̄ habent duas voces. Tercio de his q̄ habent tres voces. Quarto subinfert quādam regulā generalez: ptes patebūt infra p ordinem. De clauibus vnā vocē habentib⁹ breuis est regla videlicz ista q̄ nullā habent mutationez. In his em̄ clauibus nō est altera vox q̄ nec mutatio. (Cui⁹ sūt gemie) Dicit auctor q̄ illa clauis q̄ duas habz voces: duas etiā habz mutationes. Et vt has mutatiōes plenius cognoscas. scire debes q̄ hic est ordo in vocib⁹ vt re mī fa sol la. In clauibus ergo habentibus duas voces p ascensum mutat vox posterior in priorem. p descensum vero vox prior in posteriorem. Ab ista regula excipiūt cc solfa z dd la sol. In quibus ambe mutationes fiunt deorsum tm̄. ¶ Nota etiā q̄ licet b fab mī z sua octaua videlicz bb fab mī duas habeant voces. nullam tamē habent mutationē. In ipsis enim semper falcantat p cantū b mollem z mī p cātum b durū. Et in eisdem cantib⁹ semp ante vel post fiunt mutationes sique necessarie sunt. Fa em̄ paz eleuabit z mī paz deprimūt q̄ debitam ad se inuicez impediūt mutationē. Itē in b fab mī nō fit mutatio. qz habet duas clauēs quaz vtraqz scilicet b fa z b mī vnā tm̄ habet voces. Mutatio aut ad minus sp requirit duas voces. Ex his colligitur q̄ in septem clauib⁹ scz **F**aut are b mī et in vtroqz b fab mī cū duas habeāt clauēs nō fiunt mutationes. In octo pmo clauib⁹ duas voces habentib⁹ in singlis eaz due fiunt mutatiōes que octo clauēs sunt **F**aut dsolre elami et sua octaua ffaut et sua octaua cc solfa z dd la sol. Et sic breuiter hēs. xv. clauēs expeditas

Capitulum primum.

73
Claus triplata vicibus fit sex variata.
Ex his ut varium valeas cognoscere cantum

Clauibus in cunctis quarum voces variabis

Vicissim sursum mutas vocesq; deorsum.

Exceptis ut re: mi re: fa sol: quoq; la sol

Ut re cum mi re g sol reut ac a la mi re.

Vicissim sursum mutant. raroq; deorsum.

In fra mutato fa sol: sol la sociato

Clauibus in cunctis quibus has voces sociabis.

Hic subiungit autor regulam de clauibus tres voces habentibus. Dicens, q; quilibet ipsaz sex habet mutationes. Prima autem istarum clauium est g sol reut. qd habet tres voces. scz. sol re et ut. Et sex mutationes. Primo sol mutatur in ut ascendendo. de cantu naturali in b durum. z ut in sol descendendo econuerso. Secundo modo sol mutatur in re ascendendo de cantu naturali in b mollem. Et econuerso re in sol descendendo de b molli in naturalem. Tertio modo re mutatur in ut ascendendo de cantu b molli in b durum. et ut in re econuerso. Que mutatio similiter fit ascendendo et raro vel nunq; descendendo. ¶ Alamire similiter habet tres voces. scz la mi z re. Et sex mutationes. Primo modo mutatur la in re ascendendo de cantu naturali in b duruz et re in la econuerso descēdendo. Secūdo mō mutatur la in mi ascēdendo de cantu naturali in b mollem. et mi in la econuerso descendendo. Tertio mutat mi in re de cātu b molli in b durū, z re in mi econuerso. Et bee ambe

Capitulum primum.

mutatiões sunt ascendendo. ¶ **E** sol fa ut etia hz tres voces. scz sol fa z ut. z sex mutationes. Primo mō sol mutatur in ut ascendendo. de cantu b molli in b durū. et ecōuerso ut in sol descendēdo. Secūdo modo sol mutat in fa de cantu b molli in b durum. z fa in sol econuerso. Et hee ambe mutationes fiūt descendendo. Tercio modo mutatur fa in ut ascendēdo de cātu b duro in naturalez et ut in fa econuerso descendēdo. ¶ **D** la sol re simili modo tres habet voces scz. la sol z re. et sex mutationes. Primo mō mutat la i re ascendēdo de cātu b molli in naturalem. et re in la econuerso descendēdo. Secūdo modo mutatur la in sol de cantu b molli in b durū. z ecōuerso sol in la de b duro in b mollē. Et hee ambe mutatiões fiunt tantū descendendo. Tercio modo mutat sol in re ascendēdo de cātu b duro in naturalē. z re in sol ecōuerso descendēdo de naturali in b durū. ¶ **S** ol re ut in linea et a la mire in spacio easde habēt mutationes: quas inferius eoz octauē. Sicut etia elami in linea. et ffaut in spacio concordant cū suis octauis. ¶ **E** sol fa duas habet voces scz sol et fa. z duas mutationes. primo sol mutatur in fa de cantu b molli in b durū. z fa in sol ecōuerso que ambe mutationes fiūt tantū descendendo. ¶ **D** la sol si hz duas voces. scz la z sol. z duas mutatiões. Primo la mutat in sol de cantu b molli in b durū. Secūdo sol in la ecōuerso. Et hee ambe mutatiões fiūt descendendo tū

D iſcas hinc variū per clauēs noſcere cantū
Nam clauis ſepe tibi dat cantum variare

In trinas ſpecies cantum diſtinguere debes.

B durus primus. eſt naturalisq; ſecundus

Tertius hinc cantus b mollis erit vocitatus.

De tribus alphabetis

B durum cantum g clavis dat tibi tantum.

A naturalis cantus fiat tibi clavis

C antus b mollis f semper sit tibi clavis.

B mollis clavi cantus dat fa b fa b mi.

In qua b durus mi semper dat tibi cantus.

B dat quadratum b durum. b quod rotundum

B mollem cantum debet tibi psallere tantum

B durum triplo reliquos cantus geminabo

Do tria g. duo c. bis f. bis cantibus apte.

B mollem dulce. b durum succine dure

Ut naturalem b mollem succine talem

¶ Sequitur tertia pars principalis huius capituli. In qua
autor tractat de varijs speciebus cantus Et dividit hec
pars in quatuor partes. In prima parte ostendit autor
quod cantus variatur per varias claves Et cum hoc cantum distin-
git in tres species. In secunda parte declarat illas species
per ordine. In tertia parte easdem species subdividit quan-
dam dictionem subiungendo. In quarta. annectit quedam inci-
dencia per querendum tacitis questionibus. Secunda pars ibi (b
durus cantum) Tertia ibi (b durum triplo) Quarta ibi (doc-
tores cantum) Circa primam partem nota quod antiquissimi musici
qui tamen sex vocibus: seu cordis. vel saltem octo vocibus in mono-
cordo et in musica sua. et nulli mutationibus utebantur et om-
nem cantum naturalem vocabant. Deinde per longum tempus docen-
tes et discipulos musicam per notas et voces inveniunt

De tribus alphabetis

et easdē p̄ ascensum ⁊ descensum diuerso cantui addide-
runt. Unde etiā b molle musici ppter dulcedinē et mol-
liciem cantus addiderūt differentiā assignantes inter
b et b. vt dicere b molle. ⁊ aliud b durum. eo q̄ duriores
sonoritatē inducit. Et sic cantū in tres species distinxe-
runt. plures differentias dispēdiose assignantes inter
easdeꝫ species. quarū specierū nomina clauēs ⁊ dissensi-
ones sufficienter patent in textu. Ut naturalem) Di-
cit autor q̄ cantus b mollis concordat frequenter cum
naturali. q̄ ex hoc cognoscere poteris. q̄ plures cantus
quinti toni: qui incipiunt in ffaut p̄ cantū b mollem. et
ibidem etiam finiuntur. eodeꝫ mō p̄ cantum naturalem
incipi possunt in c sol faut. et ibidem finiri. vt patere po-
terit infra in alleluia Agno nos cristo. de sancta Agne-
ta. Et in q̄ plurib⁹ alijs cantibus consimilibus.

Doctores cantum plures addunt sinomenū.
Qui sic est dictus sinomenus idest supauce?

Sicut b mollem cantum prestat b fa | b mi.

Dicentes posse talem quoq̄ tradere b mi.

Musica si voces mi fa sol la sociasset

Quattuor ad clauēs. et in his prior are fuisset

Voces ad clauēs: manifest quas manus aptat

Has instrumentis manufactis sepe coaptat

Organa recta: lira: quod monstrant: ac monocorda

Per que quit b mi. cantus b mollis adesse.

Capitulum primum

15

Quod puto prodesse fieri quoque sepe necesse
Si cupimus cantum bene psallere gregorianum
Antiqui libri sicut monstrant reperiri
Ut patet: in sole: graduali. consimilique
Tantum quem veteres cupiunt finire disolre
Hinc quamvis iuvenes finire velint alamire
Bmollis talis scio quod nequit f fore clavis
Talem sed cantum bmi dat per b rotundum.
Quod bene formata monstrare queunt monocorda
Nec tamen ut vocem poterunt bec iungere primam
Quod neque prodesse poterit quicquam vel obesse
Hic cantus clare quia tamen transit ad are
Sapius et bmi tantum cupit associari
Quem finire tonus vult per disolre secundus
Si velud antiqui cupis hunc cantare magistri
Quem nunc finire iuvenes gliscunt alamire
Artem discamus usum quamvis teneamus
Dupliciter scriptum cantum discamus et istum.

L

Capitulum primum.

Sic totamq; manū mage noscimus et monocordum.

¶ Hic autor ponit quoddam incidens p quod responi
det tacite questioni. Posset em̄ aliquis dicere cum cano
rus b mollis a g solreut in spacio vsq; ad g solreut in line
a inueniatur et interserat̄ inter g solreut et c solfaut in se
cundo alphabeto etiam supius in tertio alphabeto in
ter g solreut in linea et inter c solua in spacio. vtrum ne
etiā infimus inter gamaut et c faut in primo alphabeto
eodem modo cantus b mollis possit haberi et decantari
Respondet auctor et dicit q; bene possit et debeat fieri li
cet em̄ doctores musice artis in fra in manu voces ap
tas cantui b molli clauibus nō attribuit vt possimus
descendere a d solreut vsq; ad gamaut p has voces la sol
fa mi re et eodem modo ascendere p soluat̄ rā p eas de
scz re mi sol la. Sicut p habundantiā vocū possumus
facere a g solreut vsq; ad c solfaut etiam a g solreut in li
nea vsq; ad c solfa. Tamen id apte potest fieri in instru
mentis manufactis seu artificialibus. vt in monocordo
Organis Lira et ceteris instrumentis. Et hoc sentit be
atus Gregorius. et omnes antiqui scriptores musice q
notando responsorium in graduale. In sole posuit. cū
consimilibus gradualibus in are p cantum b mollem ino
cipiebāt et in d lasolre cum sint secundi toni apte p notā
finalem finiebant quod nullatenus poterit fieri nisi p
cantū b mollē vt a c faut ad B mi tonus et nō semitonū
decantet. Qd optime fit p instrumenta musicalia quia
cum in speciebus dyapason eadem voces esse dicantur
vt plenius infra patebit. Ideo nemirum si cantus sino
menus. id est vltimo adiunctus et inuentus qui vocat̄
alio nomine b mollis supra inter g et c locū habeat quin
hoc etiā fieri possit infra in grauibz infra g grecū et c
capitale. Et sic tres cantus b molles possunt esse et fieri
et hoc precipue in musicalibus instrumentis. Et quia
moderni cantores plures cantus scōi toni vt graduale

De tribus alphabetis.

In sole posuit tabern. et grecis: **A** summo celo: fin beatus. **G**regorium et fin instrumenta musicalia volunt decantare per cantum b molle quod potest esse et fieri in grauibz clauibus per instrumenta musicalia. Ideo eosdem cantus qui debent in **A**re incipi: et in **D**solre finire incipiunt in clauis finiunt in alamine per notam finalem. Et quedam alia gradualia. scilicet **D**ne deus virtutu. **E**xcita dne. et **T**ollite portas etc. **E**t que gradualia antiqui incipiebant in **E**faut et per notam finalem cuius sint scilicet toni finiebant in **D**solre. **D**o dorni vero incipiunt in **B**solreut. et similiter finiunt in alamine per notam finalem. Et sic mutant debitum finem secundum toni scilicet **D**solre et cum hoc mutant cantum in finali suo. **U**bi fit ascensus de **E**lami in linea ad **f**faut in spacio. **I**bi enim cantat semitonium ubi tonus debere iuxta **G**regorium debet decantari. Et hec omnia planius patebunt infra per duplicem notam seu neumam predictorum gradualium ad maiorem declarationem et demonstrationem eorum que predicta sunt neumatoz seu notatoz dupliciter per clauis. **¶** **N**ec tamen ut vocem. etc. **D**icit auctor quod cantus b molles: qui infra decantatur in manu per monocorda non possunt habere primam vocem. scilicet ut quia in monocordo apte mensurato secundum antiquos in gamma sonat re et infra gamma ut non est aliqua vox. **T**amen via artis monocordorum posset formari et mensurari. **I**n quo si cum hac voce ut prima posset reperiri secundum modernos ut postea patebit ibi. **I**ntra g grecum. etc.

Capitulum ii de monocordo.

Quoniam sed facta cum supra sit monocordi.
Ipsius formam nostro decet addere cordi
Lu

De monocordo.

Per multam partem quia nos hanc ducit ad artem
Et gliscit noster certissimus esse magister
Nec sicut reliqui precium petit ipse magistri
Quamuis cantare doceat nos nocte dieq;
Omni pro nobis cupiatq; carere quiete
Ipsi si volumus: et ei si nos sociamus
Ergo num varium studeamus discere cantum
Quem donat gratis vt fons nimie pietatis
Nec perturbatur decies si percutiatur
Immo quando plagas centum das suscipit omnes.
Non dedignando sed, mage compatiendo
Quod tua mens stulta nequit apte dicere multa
Concinnaq; ligna bene decantant sine lingua
Dic rogo doctorem si vidisses itaq; mitem
Dicere non poteris quia nullus adest ita mitis
Pythagoras factor cuius fuit atq; repertor
Istum doctorem tibi prestant concaua ligna
Cum sola corda magadis apte sociata

De tribus alphabetis

77

Ad quas stet scripta per clauas cedula longa

Que clauas veras prestant ex ordine formas

Dic lignum magadam quod sustentat tibi cordam

Doctor prefatus pueris est consociatus

Filia vultus sua lira dici nostra magistra.

Clauas coniuncte si sint in ea bene cuncte

Dinclyra predicti cum filia sit monocordi

Hos propter patrem sibi dignum demus honorem.

Ut doceat cantum nos dulciter ut monocordum

¶ Sequitur secundum capitulum huius libri. In quo auctor tractat de monocordo et varia eius mensura. Et diuidit istud capitulum in quatuor partes principales. **A** In prima parte tractat auctor de monocordo quod ad ipsius dispositionem et commendationem seu utilitatem. In secunda parte de monocordo quod ad ipsius varias mensuras. In tertia parte tractat auctor de monocordo scilicet quod ad modernorum musicorum ordinationem. In quarta parte quod ad ipsius exercitationem ut debitam vocum prout personantiam. In quinta parte quod ad cantum in ipso seu etiam in libris decantandum. Secunda pars ibi (Istius mensura) Tertia pars ibi (Per formatioes) Quarta pars ibi. Ligniferum gradum. Quinta pars ibi. His visis. In prima parte auctor vult sic dicere. Ex quo super dictum est de monocordo quod plures voces pertineat quam iuncture sinistre manus pertineat. Idcirco nunc de ipsius forma utilitate et mensura plenius est pertractandum. **B**. Describit autem sic monocordum ut scribit in libro quod intitulatur dialogus musice artis. Monocordum est lignum longum quadratum in modum capse et

L iii

De tribus alphabetis

Intus concavū in modū cythare sup qđ posita corda ei?
sonitu varietates vocū facile pprehendit. Et dicit a mo
nos qđ est vnū et corda quasi vnū habens cordam. Hu
ius aut instrumenti musici inuētor et factor fuit Pita go
ras magn⁹ et egregius doctor et magister grecoꝝ. Et qz
valde vtile est instrumentū ad cognitionē artis musice
Idcirco ad ipsum plene cognoscendū nostre mētis intē
tio est dirigenda. Docet em multiformiter omniū vocū
debitam consonantiā. Vñ etiā in predicto dyalogo di
cit magister discipulo. littera monocordi sicut cātilena
discurrens est ante oculos pone q si nondū vim ipsaz li
teraz plene cognoscis fm easdem litteras pcutiens cor
dam ab ignorante mōro mirifice audies et discies. Et re
spondet discipulus fere inq mirabile; dedisti mihi ma
gistꝝ. q a me factus me doceat meq docēs nihil sapiat
ipsum ppter sapientiā et obedientiā sui maxime amplex
tor. Lātabit em mihi qñ voluero et nuncq de mei sensus
sarditate cōmōus verberib⁹ vel iniurijs me cruciabit.
Subiungit deū auctor in littera q illud instrumentum
musicū scz monocordū plures habz pueros scz lyra: cy
tharā cymbalū et organū et sic de alijs. Edeq em mēsure
que reqrunt ad monocordū apte mensurandū. Etiā re
quirunt ad lyram q ad duo extrema ligna in quibz cur
rūt clauēs et q ad capitellū sine magadam que sustentat
cordam retro et sic de alijs instrumentis musicalibus

Istine mensuram monocordi discito puram
Ligniferās magadas ppe fines ponito binas
Ad quaz primam g debes ponere grecam
Ad reliquam magadam poteris conscribere cifram
Altera nam magada pro signo stat quasi cifra

Capitulum secundum

78

Que dum nil signet dat significare sequenti

Postqz nouē similes infra magadas cape partes

Post hoc bis binas. binc trinas. post qz binas

Omnes mensura clauēs dabit ista quaterna

Primo consimilem partem distingue nouenam

Fit tonus ad partem primam nouamqz per artem.

Sic primam partem nouam dabit **A**qz per artem

Tertia **D** grossum capit: a dat quintaqz paruum

Sextaqz **d** paruum: septima dat a tibi duplum

Sed cum mensuras similes facis ipse nouenas

Nil dabit octaua nihil altera quartaqz nona

Partibus in reliquis certas clauēs retinebis

Hinc et ab **A** partem grossa distingue nouenam

B quadrum partem primam fini: qz per artem

Terna dat **E** magnū b quintaqz dat tibi quadrum

Sexta date paruum b septima fert duplicatum.

Quemqz tonum partem poteris sic scire nouenam

Si partes primas gliscis coniungere binas

Capitulum secundum

¶ Quatuor hinc similes infra magadas cape partes

Ad primam partem dyatesseron adde per artem

Partis sed relique finis tibi sit dyapente.

Et grossum primam partem fert Sed secundam

Tertia pars per g dyapason monstrat aperte.

Ultima pars magadam carpit cifre sociatam

Claves consimiles similes servant sibi formas.

¶ Hinc infra magadas partes similes rape ternas

Ad primam partem socia dyapente per artem

Finis vult relique partis dyapason habere.

D grossum partem primam finit per artem.

Altera pars fere d paruum gliscit habere

Tertia pars magadam iungit cifre sociatam.

¶ Sed b mi per mi dyapente nequit sociari.

¶ Faut ad clauem sursum sibi consociatam

Sed per fa tantum synonenum dum cano cantum

Lum dyapete tonus semper tres det sociatos.

¶ Qui semitonium solum sit consociatum.

Capitulum secundum

19

Quod nequit ab mi sursum per f reperiri

Eum semitonia sursum pateant tibi bina

Hec multum tales ars curat psallere quintas

Sed potes ab mi ternas partes sociare

Et semitonium pars prima cupit propriare

Ad b mi propriam quod monstrabit tibi quintam.

Quod semitonium varium psallit tibi cantum

Ac ad b quadrum iungit dyatesseron aptum

Scriptas de b mi scribuntur bb fab mi.

Post infra magadas binas similes cape partes

¶ Primula pars vere dyapason gliscit habere

Altera pars magadam carpit cifre sociatam

Dictas mensuras ad quaslibet addito claves

¶ F qua mensura post se dyapason habebis

Hac ad b molle b mi dyapente tenebis

Hinc breuiter formas monocordi discito certas

Ter tonos ternis: dyatesseron itqz quaternis

¶ It dyapente tripes: dyapason fit qz bis pes) p bipes

Capitulum secundum

Sequitur scda pars principalis. in qua auctor determinat de mensura monocordi et posset in plures partes diuidi. **E** Sententia huius partis talis est. quando monocordum est concavatum et paratum tunc prope fine ipsius ponende sunt due magade. Est autem magada lignum quoddam modicum super quod poni debet corda postquam monocordum est apte mensuratum et circa primam magadam debet poni g greca littera sub hac forma **N** ad secundam vero magadam poterit poni cifra: quia statim per signo siue clauis datur formam alijs clauibus et debite mensuras secundum artem. sicut et cifra nihil signat. sed dat signare numero sequenti ordine retrocliso velud magada. Postquam nouem similes infra ma. et c. Hic ponit auctor quatuor mensuras monocordi in generali scilicet nouenariam. quaternariam. trinariam et duplam. Primo consimilem. Hic persequitur predictas mensuras in speciali et primo primam scilicet secundam. et c. Vult autem sic dicere a prima magada ad secundam faciende sunt per circinum nouem partes equales. Et ad finem prime nonae partis debet scribi a que facit tonum ad g grecum. Ad finem secunde partis nihil est scribendum. Ad finem tertie nonae partis scribi debet D grossa littera que facit dyapente ad g grecum vel dyatessenon ad A magnam vel graue. Quarta pars vacat. Ad finem quinte partis debet scribi a parua littera seu accuta que facit dyapente ad D grossum. Ad finem sexte debet scribi d parua seu accuta que facit dyatessenon ad acutum. In fine septime partis debet poni duplex sine supaccuta que facit dyapente ad accutum vel ad a paruum dyapason. **D** Hic et ab a. et c. Hic subiungit auctor secundam nouenariam mensuram dicens ab A grossa vel graui littera fiat nouem partes equales et finis prime nonae partis offert b quadratum que facit tonum ad a. Secunda pars vacat. vis. Tercia pars offert E grossum. Quarta nihil offert. Quinta pars b paruum quadratum accutum. Sexta pars offert accutum seu paruum per dyatessenon. Septima pars

De monocordo.

20

h duplex quadratū per dyapente. Et sic p duplicem nouenariam diuisione habemus cū g greco vndecim clauus. Subiūgit etia auctor in littera q quilibet tonus poterit inueniri p nouenariā mensuram ad scdā magadam. Ita videlicet q semper prima nona pars offert tonum ad illam clauem a qua accipis nouenariā diuisionem. **E** Quatuor hinc similes. Dic psequitur auctor scdā mensuram dicēs. Si a prima magada ad scdā fiant quatuor ptes equales. Prima pars facit finē per dyatesseron. Scda pars facit per dyapente. Tertia pars per dyapason verbigrā. Si a g greco fiunt quatuor partes equales. Prima pars offert **E** grossum per dyatesseron. Secunda **B** grossum quod facit dyapente ad **C**. Tertia **F** g parū quod facit dyapason. Ultima **ho** pars pertingit ad cistram siue ad scdā magadam. Hoc idem intellige de omni alia clauē p quaternam diuisionem. De **A** grossa non est necesse fieri quaternā diuisionem. quia **D** grossum a accurum: et a duplex quas daret secunda diuisionē quaternam prius habemus per primā nouenariam diuisionem. Itē a **B** grosso nō est necesse fieri quaternam diuisionem qz per secundā nouenariā diuisionem habemus **E** grossum **b** quadratum accurum **z** **b** duplex ipsius scilicet dyapason quas clauus offert secundā quaternaria diuisionē. Si autem a **C** faciamus quaternam diuisionem. Prima pars offert **f** graue per dyatesseron. Secunda pars **c** accurum per dyapente. Tertia pars **c** duplex per dyapason. **F** Dic infra magadas partes. **zē**. Prolequitur auctor tertiam diuisionem que est trimembriū: dicēs. Si accipis infra magadas tres partes equales. Prima pars offert dyapente. Secunda pars dyapason. Et hoc intellige de omni clauē cuius quintam cupis habere. Sed bmi per mi dyapente nequit sociari. Dic facit auctor exceptionem ab ista ternaria mēsurā. Dicēs. Quando in bmi cantamus cantum **b** durum, tunc sursum ad quintam clauus

De monocordo.

uem scilicet ffaut non offert dyapente. sed quando canimus cantum b mollem accipiendo in b mi banc vocē fa. Unde ad hoc q̄ terna diuisione posset verificari a b mi: debemus facere ternā diuisionē. et finis p̄me ptis offert semitonium inter f graue et B. q̄ semitonium facit dyapente ad B grossū. et istud semitonium est valde necessarium in monocordo: et in organis. q̄ si ne ipso nō posset apte cātari sequentia. Longaudent angeloz. et plures alij cantus. Et sicut f graue p̄ diuisionē quaternariā in prima pte b mollembz p̄ dyatesseron. et p̄ scdā ptem f accutū p̄ diapente et in medio tertie ptis b molle p̄ accutū. Sic semitonium infra f graue: et g p̄ quaternariā diuisionē Primo offert b quadratū p̄ dyatesseron. et in scdā pte semitonium inter f et g accutum: si opus fuerit p̄ diapente. et hoc est qd̄ autor in lra dicit Scriptaq̄ de b mi. Post infra magadas) Hic p̄sequit̄ autor quartam mensuraz. dicens. Si infra magadas vel etiā a quacūq̄ clauē ad scdāz magadam fiat binaria diuisione finis p̄me partis offert diapason. vt si a greca Γ scz gama fiat binaria diuisione: p̄ma ps offert g graue. et sic de alijs clauibz. ¶ F q̄ mensura) dicit autor q̄ eadez mēsurā q̄ f graue facit dyapason post se eadez mēsurā b molle. vel si nomenū ante se ¶ Hinc breuiter. rē. Hic epilogat breuiter autor predicatas quatuor mēsuras. Et dicit. q̄ tonus currit vbicq̄ p̄ diuisionē nouenariam. diatesseron p̄ quaternariā. dyapente per trinariā. dyapason p̄ binariam. his habitis omnes modi quibus cantus p̄terit possunt haberi. Et de his plenius tractabit in tertio caplo. Nota bis pes ponitur p̄ bipes. quod non poterat poni in metro. quia prima breuis. Et est ibi figura epenthesis. Unde. Sin copa de medio tollit quod epenthesis auget.

Der formatores monocordorum iuniores.
Infra g grecum reperitur vt f sociatum

De monocordo

Qdictis fennatis mensuris nec variatis

Ut sine defectu vocum b mollis haberi

Inferius valeat: cantus pleneq; doceri.

Qui cantus manui nequit in sol fa sociari.

Sed talem cantum monocordum dat tibi tantum

Et tunc vocem re sibi gamant applicat apte

Hinc a mi. b fa: c sol: d concinit et la

Sursum sic el a manui fit consociata.

Ternus b durus q la bene sit soniturus.

Eumq; novem partes recte formabo per attes.

S infra grecum g claves fert nisi quinq;

Premula g grecum fert pars. **E** tertia grossum.

Quintaq; **B** grossum. c sexta dabit tibi paruum.

Septima pars vere g paruum gliscit habere.

Tot fert g grecum tot post dabit **A** inde grossum.

Quas prior et trina fert pars quinta septima sexta

Et sic quindenae per tres queo carpere claves.

Hec poterit cuncta monstrare proportio quadra

D

Capitulum secundum.

Per varias clauas diuissim consociatas.
Hinc semitonía studeas ignoscere plura.
Que bene formato capiunt addi monocordo
Ab mi nonis similes tu diuide partes
Ultima quod magadam tangat pars sine locatam
Et semitonía poteris reperire quaterna
Nil dabit octaua. nihil altera. quartaq; nona
Partibus in reliquis sed semitonía cernis
Sic a b molli quod vult precedere b mi
Quatuor consimiles partes distinguere debes
Et semitonía poteris cognoscere plura
Sicq; sonum clarum tibi monstrabit monocordum
Quod signiferumq; gradum vox queuis capitulat aptum
Qui cordam tangat vox ut sonitum bene tangat
Per palmamq; leuam monocordi tangito cordam
Quam iuxta magadam per palmam tangito dextram.
Quando monocordis varium cantum sociabis.
B Sequitur tertia pars huius capituli. In qua antea
determinat de formatione monocordi secundum modernos

De monocordo.

22
musicos. Et vult sic dicere. ut cantus b mollis siue sine
menus plene sine defectu possit haberi. moderni musici
infra g grecū ponunt f cū hac voce ut. a qua p nouena
riam mensurā inueniūt g grecū. et ab eadez f per quater
nariā diuisionem habebunt primo dyatesseron p b mol
le. et sic de alijs. Semp em̄ predictę qtuor mensure stāe
in sua virtute de vna clauē ad aliam. (Dictis seruatis
mensuris. zc.) Auctor sic vult dicere sicut supra dictus
est. q̄ grecū p nouenariā diuisionem offert quinqz cla
ues. et A grossus similiter quinqz. Sic infra g grecum
per nouenariam diuisionem offert quinqz clauē. p pri
mam partem g grecum. per tertiam partē A grossum.
per quintā B grossum. per sextam c paruū. et p septimā
g acutum. ¶ Notandū q̄ antiquissimi musici in A faut
sub grecis litteris et clauibus incipiebant monocordū
octo tantū gradibus et vocibus vientes. que voces pro
cantu tūc habito sufficiebant. Dein̄ successores illorū
semitoniū premiserūt a b m̄ incipientes monocordum
B Posthec Ptolomeus rex egypti A graue sub idioma
te suo premisit. et tunc translata musica a greco in latinū
latini septem primas litteras alphabeti in monocordo
disponēbāt. Postmodū per illoz successores eedez litte
re duplicabānt. Postea g grecum. scz A premittebāt sig
num. q̄ musica pro maiori pte fuit a grecis adinuenta.
Postremo dñs Guido trinum alphabetum per clauē *Hande*
duplicatas. et insuper b molle. seu rotundum b addidit
et in scdo et tertio alphabeto. scilicet in acutis et supacu
tis vocibus. Ultimo aut b molle infra in grauibz mo
nocordo. supaddebatur. Et dein̄ longo tpe transacto p
modernos ac posteros musicos bec littera f cū hac vo
ce ut pma monocordis pponabāt: ne vllus defectus in
fra in cantu b molli pmaneret. sicut etiā supra extra ma
num. et in ipso monocordo: circa finem prope magada
poni poterit cela siue e littera cuz hac voce la. ne tertius
b duralis cantus patiat defectū vltime vocis scz la. ¶
D u

Capitulum secundum

terius notandum q̄ plura semitonía in lira monocor̄
dis et organis sunt necessaria sicut infra quolibet du
as clauēs que tonū faciunt inuicem semitonū poterit
poni. Ad inueniendum aut̄ illam p̄ debitam mensuraz
scire debes q̄ a b m i p b quadrum debes mensurare no
uem p̄tes equales vsq̄ ad sc̄dam magadaz ⁊ finis prime
p̄tis offert certum semitonū inter c et d graues. Finis
vero tertie partis fert semitonium inter f ⁊ g graues. Fi
nis quinte partis fert semitonium inter c et d acutas.
Finis sexte partis fert semitonū inter f et g supacutas.
¶ Ligniferumq̄ gradum. Sequit̄ quarta pars in qua
auctor ostendit qualiter debeam⁹ nos exercere in mono
cordo et patet satis lucide in textu. ¶ Ad pleniores pre
scriptarum mensurarum cognitionez. Nota in arisme
tica sepe legitur dupla p̄portio sesquialiter a sesquitercia
⁊ sesquioctaua. P̄portio aut̄ est similitudo qua nume
ri se ad inuicem habent. Dupla igit̄ p̄portio est vbi ma
ior numerus minorem bis in se cōtinet. vt vnitatem bi
narius: binarium q̄ternarius. trinariū senarius. et sic
in infinitum q̄ numerus est multiplicabilis in infini
tum. vt patet quarto p̄bificor̄. Sesquialtera aut̄ p̄por
tio est vbi maior numerus minorem totū in se continet.
et eius alteram p̄tem. vt binarium ternarius. quaterna
rium senarius. septenariū nouenarius. octonariū duo
denarius. et sic de alijs. Sesquitercia p̄portio est vbi ma
ior numerus minorem totū in se continet. et eius terciā
partem vt ternariū quaternarius. senariū octonarius.
nouenariū duodenarius. et sic de alijs. Sesquioctaua
p̄portio est. vbi maior numerus minorem totum in se cō
tinet. et eius octauam partem: vt octonariū nouenariū.
Secūde aut̄ p̄portiones in mensura considerantur.
Erit em̄ dupla p̄portio: vbi maius spaciū minus bis
in se cōtinet. Dupla igit̄ p̄portio est exemplar dyapason.
Omnes em̄ eius species in duobus passib⁹ fiunt. Ses
quialiter vero in mensura est p̄portio. vbi maius spa

De monocordo

cium minus in se continet. et eius altera pars partem. Et hec est exemplar dyapente cuius omnes species fiunt in tribus passibus. Sed sesquitercia portio est ubi maius spacium in se continet totum minus et eius tertiam partem et est exemplar dyatesseron. cuius omnes species quatuor passibus fiunt. Sesquioctava autem portio est in mensura maior intercapedo minorem totam in se continet et eius octavam partem sicut dictum est in octo et nouem. Hec etiam forma est toni cuius omnes ut ita dicam species novenario passu fiunt. **K** **U**n verius et rectius epoctos dicitur quam tonus hoc enim nomen habet proportionaliter eo quod sit super octo. Tonus autem dicitur a tonando. id est sonando. Ea igitur portione quam quisque maior numerus vel maior intercapedo minorem superat: vel minor superat a maiore. Eadem cuius dicte vocis prior sonus superat posteriorem. vel posterior superat priorem in gravitate. etc.

Sequitur notabile.

S De monocordi compositione compendiosam nota doctrinam. Per medium ligni in quo ipse conficere volueris lineam trabe occultam. Et in principio eiusdem linee como dote circa finem accipe punctum circa quem signa f et ibi debet poni prima magada. Post hoc frange circinum ut ab eodem puncto in linea secundum longitudinem ligni poteris novem habere divisiones quas figura punctata et in primo puncto pone **F** ut. In secundo nihil. In tertio **L** faut. In quarto nihil. In quinto **G** solreut. In sexto **C** solfaut. In septimo **G** solreut acutum. In octavo nihil. In ultimo vero pone cisram que habet locum secundum magade. Post hoc a **F** ut usque ad secundam magadam novem fac partes per novem puncta signando eas. Et in primo puncto pone **A** re. In tertio **D** solre. In quinto **A** lamire. In sexto **D** solre. In septimo **A** lamire. Deinde ab **A** re commilititer fac novem partes usque ad secundam magadam. In primo puncto pone **B** mi. In tertio **E** lam. In quinto **B** mi
D in

Capitulum secundum

In bfabmi. In sexto elami acutum. Et in septimo bmi in bfabmi. Deinde incipe a prima magada videlicet: ab f infra gamant et usque ad secundam magadam quatuor fac partes. In prima pone bfa infra bmi graue. In secunda pone ffaut. In tertia ffaut acutum. Deinde incipe a bfa infra bmi graue et ab eo fac similiter quatuor diuisiones usque ad secundam magadam. Et in prima pone b semitonium inter dsolre et elami. In secunda pone bfa in bfabmi. In tertia pone bbfa in bbfabmi. In tertia pone bbfa in bbfabmi. Deinde a bmi graue incipiendo usque ad secundam magadam nouem fac partes. In prima pone b semitonium inter cfaut et dsolre. In tertia b semitonium inter ffaut et gsolreut. In quinta pone b semitonium inter csolfa et ut et dlasolre. In sexta b semitonium inter ffaut et gsolreut acuto. Et in septima si placet b semitonium inter ccsolfa et ddi asol. Deinde a semitono inter dsolre et elami incipiendo fac quatuor partes ad secundam magadam. In prima signabis b semitonium inter gsolreut et alamire. In secunda b semitonium inter dsolre et elami. In tertia fac b semitonium quod erit inter ddi asol et eela et hoc si placet et tertiā diuide in duas partes ibi in medio habebis b semitonium inter gsolreut et aalamire. Postea incipe a csolfaut et fac duas partes usque ad secundam magadam et in medio pone ccsolfa. Similiter fac a dlasolre et in medio pone ddi asol. Sicut et ab elami acuto duas fac partes et in medio pone eela extra manum. Et sic complebitur monocordum.

Sequitur forma monocordi in arcu papiri signata.

Nis visis varium properato discere cantum
Sed primo faciles cantus addiscere debet.
Et bone sunt doctor o rex subiungito lector.

De modis.

Inclita regina prece tua virgo Katherina

Ad verum syua duc nos vbi nulla ruina

Agne nos cristo iungas pia quesumus agnes.

Post alleluia cane: sponsa dei speciosa

Hinc sanctus iunge cristi de yrgine matre

Uersibus adiunctis fons dulcoris mel amoris

Agnus subiungas miserereq; ter superaddas

Discas in sole post dupliciter graduale

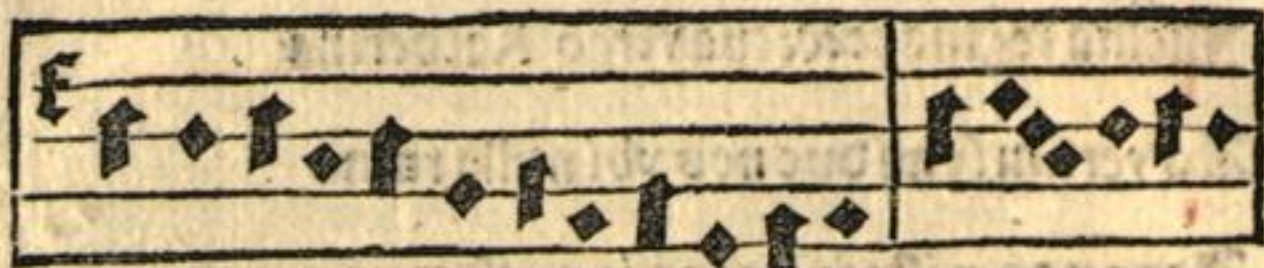
Tollite cognosce mox dupliciter graduale.

¶ Sequitur quinta pars huius secundi capituli principalis que non indiget multa verborum doctrina et diuisione. Sed magis de nominatione et opatione. In ista enim parte auctor cantus varios. Primo descendentes musicam magis utiles prius annumerat. deinde annumeratos cum nota subiungit: ut sunt bone doctor. et sic de alijs. Nec cantio ad exercitationes incipientium solui saret. poterit incipi in omni claua: in qua hec vox la inuenitur. videlicet. in vtroq; clami: in vtroq; alamire in d la sol re et in d d la sol. Tamen magis proprie imo propriissime incipitur in alamire. et finitur in d sol re cum sit primi toni.

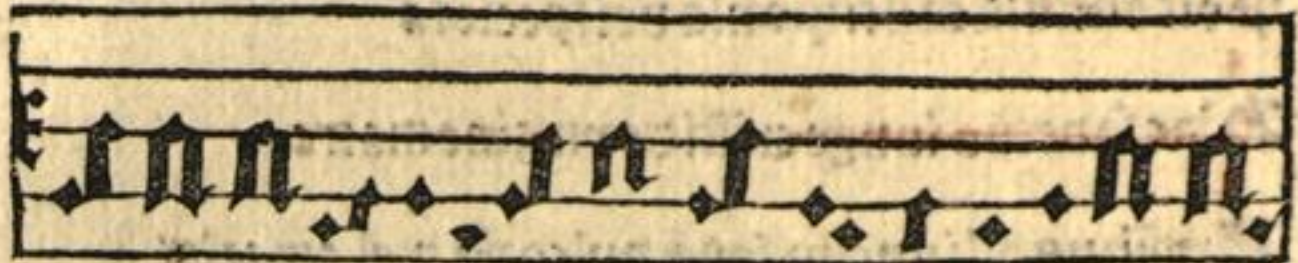

Bone doctor date nobis liciam

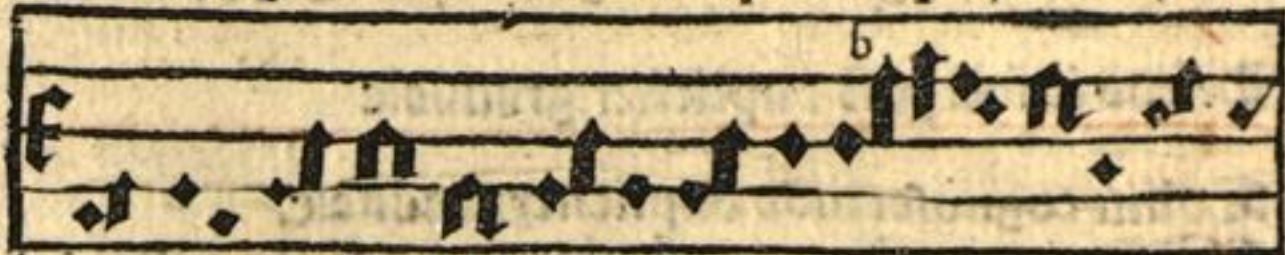
Capitulum tertium.

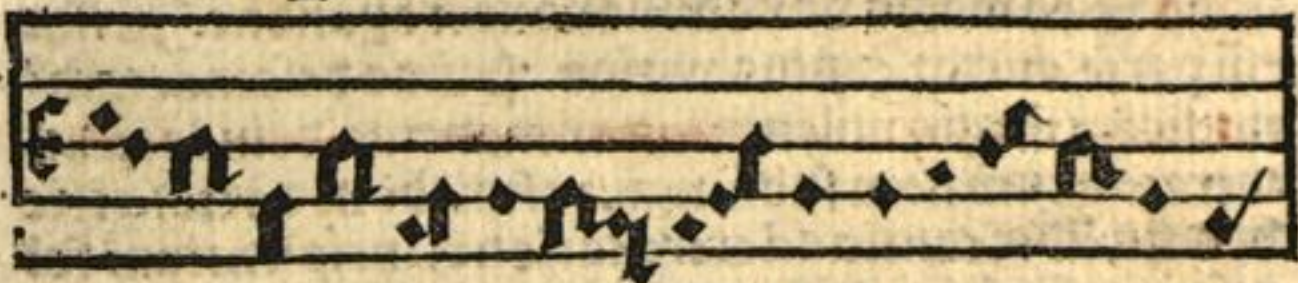
Bo.do.da. no.lūiam Euouae

O rex gl'e dñe ūtut. q̄ triūphas ho

dic sup oēs celos ascēdisti ne dere

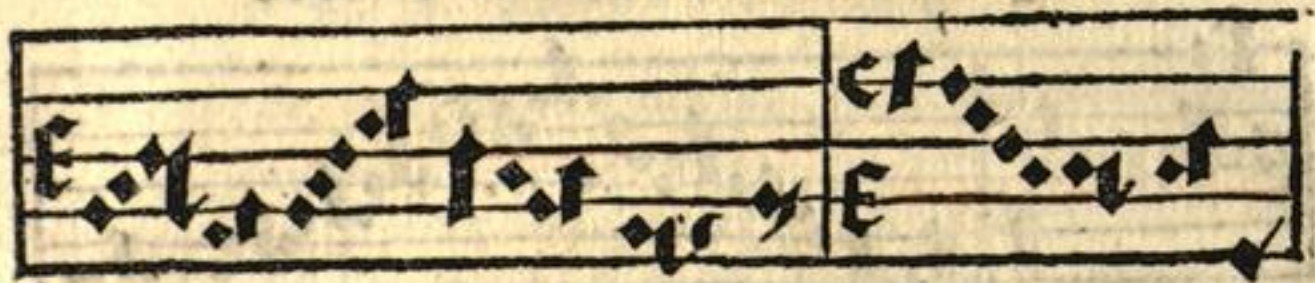

linquas nos orpha. s; mitte p̄mis
(sum patris)

in nos spm̄ ūitatis alla Euouae

De monocordo.

Alle lu'ia

Inclita regina prece virgo tu

a ka the

rina ad vex sine duc nos

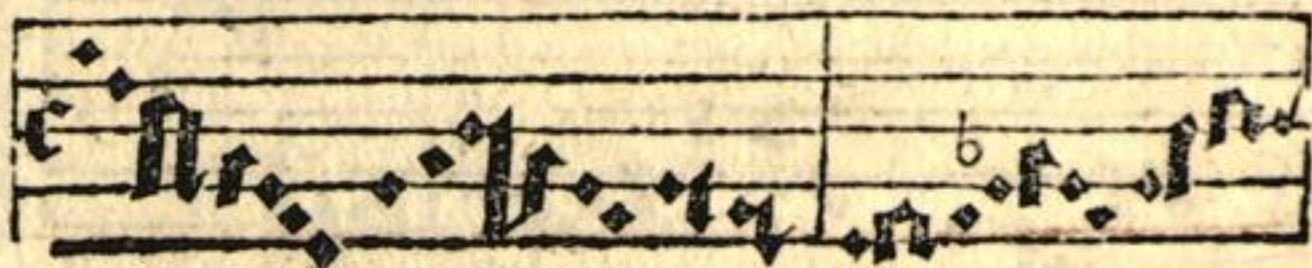
Capitulum secundum

ubi nul la est ruina.

Alle luia.

Ag no

nos cri sto

iun

gas pi

De monacordo

a quiesamus ag nes.

Alle lu ia

Spon sa de i speci

o sa mar ga re

ta vernans rosa de hac valle, la

Capitulum secundum

crimosa. tua prece graciola nos

perduc. ad regna ce li gau

dio la

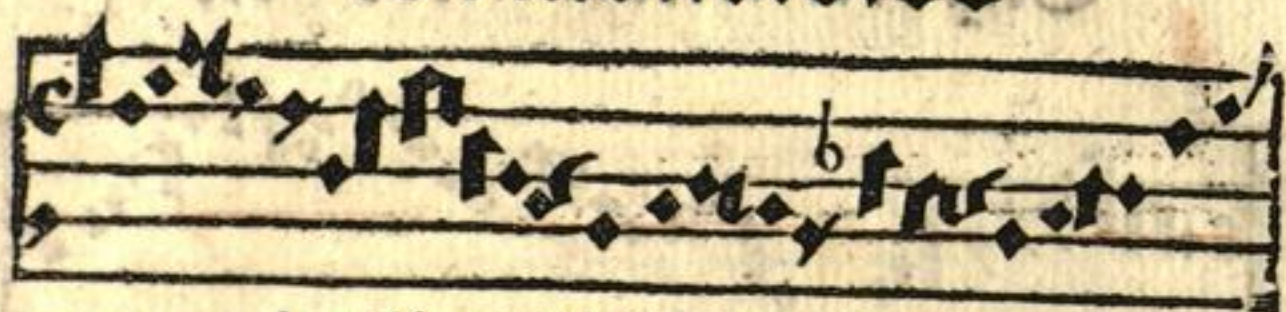

Sanctus. Sanctus. Sanc

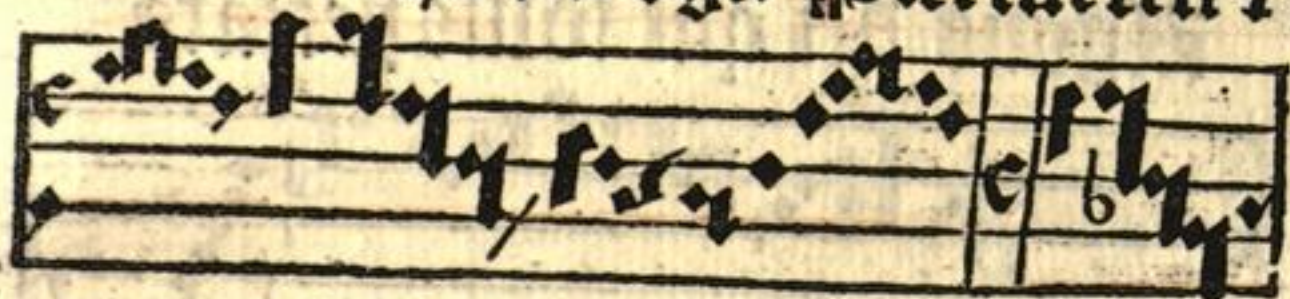

tus dñs de' laba. Fons dulcoris,

De monoxordo

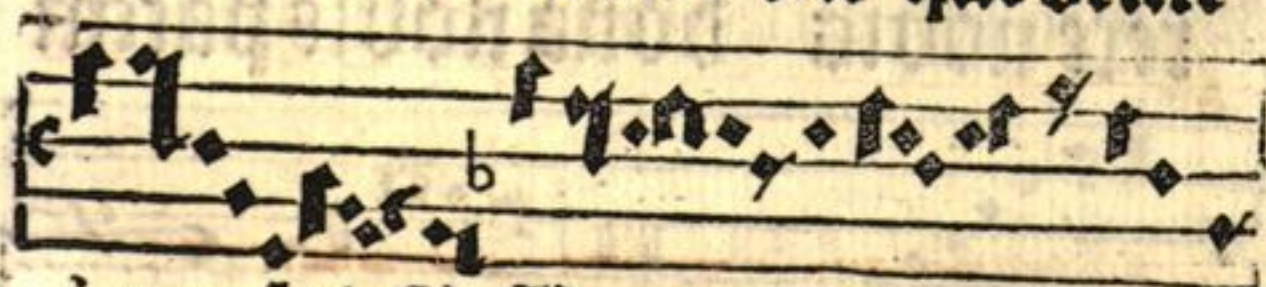
amoris ihu fili ugi. Plei sunt celi ⁊

terra gloria tua osanna in excel

sis. Bndict' marie fili' qui uenit

in noie dñi. Fax aoris pax placo

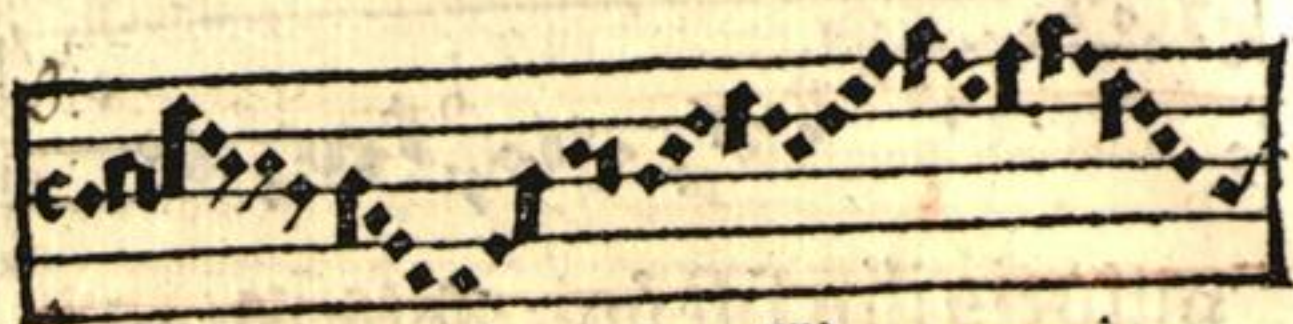
(ris: virtus

almi numini. osanna in excelsis

E

Capitulum secundum

Agnus dei qui tollis peccata

mundi miserere miserere mise

rere nobis dona nobis pacem

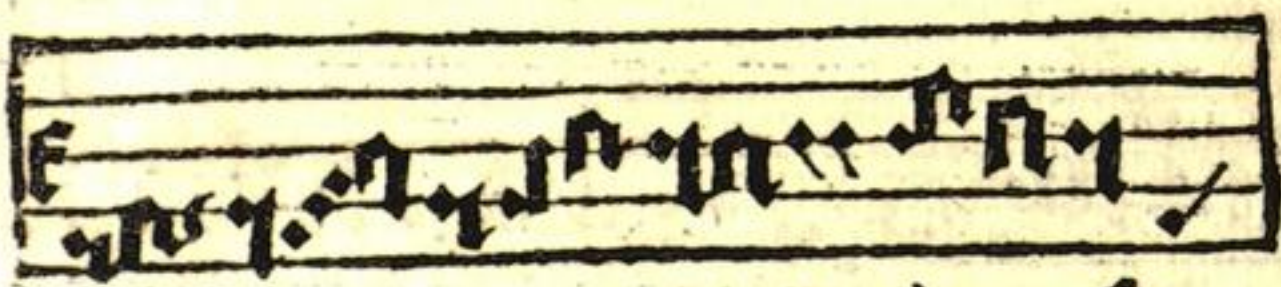
dona

nobis pacem

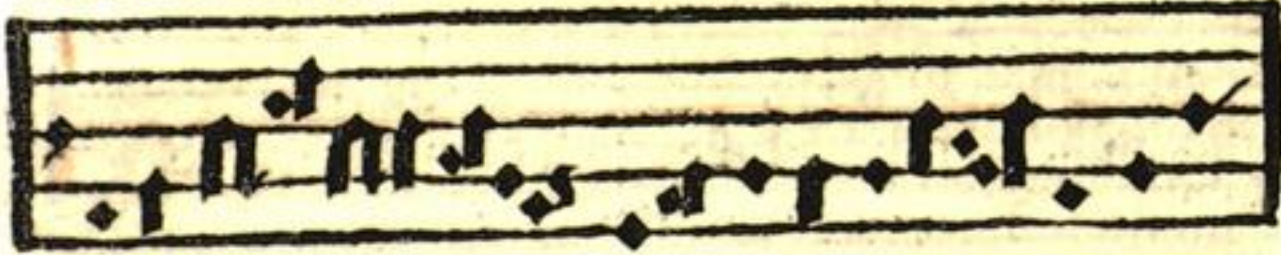

In sole posuit tabernaculum

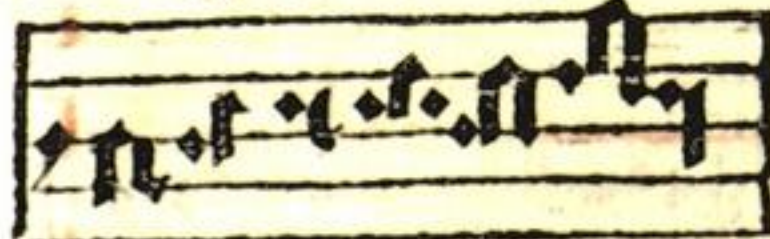
De monocordo

su um et ip se

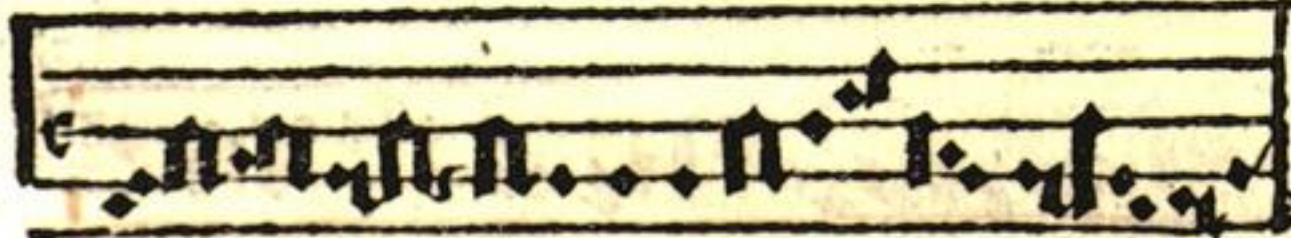
tanq̃ sp̃s pcedēs de thalamo

In alia cla
ue sc̃z mod̃.

su o

Aliud graduale.

In sole posuit tabernaculum

suum

et ipse tanq̃

Et

Capitulum secundum

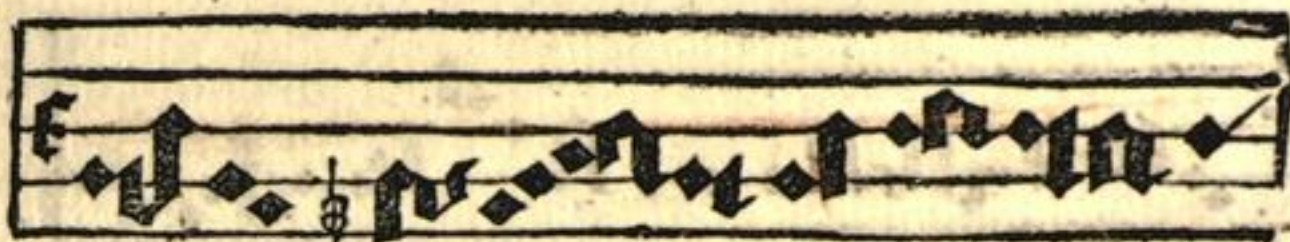
Sponsus pcedens de thalamo su

o

Tollite por tas prin ci

pes ue stras

et eleuamini por te

De modis

eter nales

et

introi

bit

ree

glori

e

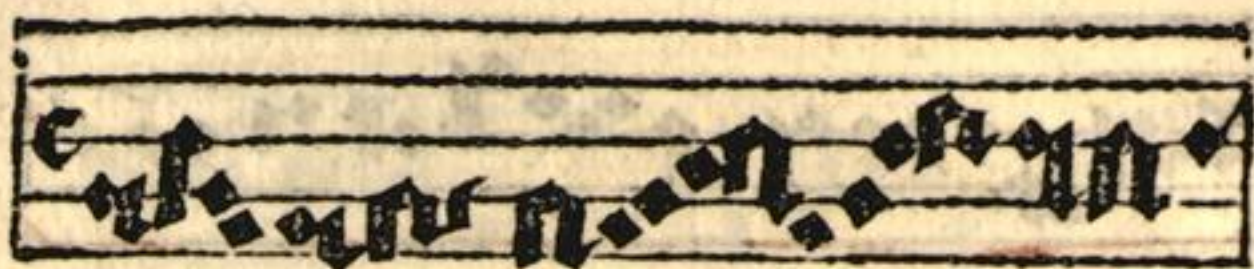

Tollite por

tas prin ci

Elig

Capitulumtercium

pes ue stras

et clemmini por te

eterna les et

introi bit

rex glori e

De modis

Capitulum tertium de modis

Eademodos sursum tendentes atq; deorsum.
Hec per subscripta poteris cognoscere dicta

¶ Tertia iunctorum sunt intervalle modorum

In quorum formis cantus contextitur omnis.

Antiqui libri sicut tibi dant reperiri.

Unisonus primus: semitonumq; secundus

Tercius inde modus tonus est de iure locatus.

Est semiditonus quartus, ditonus quoq; quintus

Estq; modus sextus dyatesseron bis sociatus

Septimus inde modus tibi sit dyapente vocatus

Hinc semitonum dyapenteq; consociatum

Inde tonum iunge sociatum dyapente.

Sicq; modi cuncti consueti sunt numerati.

¶ In semitono mi non poterit brevisari.

E liq

Capitulum tertium

Dictio q̄ valeat bec metro consociari.

Consimiles voces liber hic prefert tibi plures

Ut per se curta fiat tibi sillaba longa

Quod mibi prudentes ignoscere posco legentes.

Eum metrum tales poscat sic ponere voces.

¶ Hic incipit tertium capitulum huius libri. In quo auctor tractat de modis quib⁹ omnis cantus p̄teritur. Et diuisit bec pars in duas ptes. In prima pte premitit auctor materiam istius capituli. In scda pte psequit illam. Scda ps ibi. Ter tria iūctoꝝ. Vult ergo sic dicere auctor. Postq̄ supra. in primor scdo capitulis didicisti tria alphabeta vocibus musicalibus adiuncta cū plurib⁹ alijs incidentibus. Nūc discere et studere debes modos quibus omnis cantus conterit. Quicunq̄ em̄ cantandi peritiam conatur adipisci illi nō solū que p̄scripta sūt sufficere possunt. Verū etiam ea q̄ sequunt̄ summo opere sunt notāda cū sint valde necessaria. A Per tria iūctoꝝ. In ista pte psequitur auctor materiam p̄missam ⁊ diuiditur bec pars in tres ptes. In prima pte diuidit auctor modum de quo specialiter hic tractat in nouē species. In scda parte psequit easdem species p̄ descriptionē. In tertia pte psequit ipsas per cantus demonstratio nem. Scda pars ibi. Unisonus voces. Tercia pars ibi. P̄scriptosq̄ modos. Adbuc prima ps diuiditur in duas. In prima pte facit auctor quod iam dictū est. In scda parte excusat se de quadaꝝ redargutione seu obiectione que possit sibi fieri. Secunda pars ibi. (In semitonio mi nō.) In prima parte dicit auctor quod ter tria id est nouem sunt interualla modorum quibus cantus cōteritur et hoc intellige de modis ab antiquis mu

De modis

ficis seruatis. Hic notare debes q̄ quando vna vox distat ab alia gravitate vel acumine siue intensione aut remissione talis distantia interuallū vocat. Huiusmodi aut interualla a musicis modi vocantur. Vñ etiā sic describit ab egregio doctore Boetio interuallū. Interuallum est soni acuti grauisq̄ distantia. Et eodez mō modus p̄ vt hic sumit̄ poterit describi. Et q̄ interualla p̄ vt musici ipsis vtunt̄ nouē modis fiebant. Ideo etiā nō nēm sūt modi ⁊ hos modos auctor fm̄ ordinez annumerat in textu. Primus em̄ modus vocat̄ vnisonus secundus semitonium. ⁊ sic de alijs. (In semitonio) Hic auctor excusat se de quadam obiectione que posset sibi fieri. posset em̄ sibi obijci. q̄ male posuisset hāc dictionē semitonium in metro siue in textu q̄ altera syllaba est breuis fm̄ reglās cōtītātū quā ip̄e posuit longā. excusat se de hac syllaba et de q̄busdā alijs p̄similibz syllabis. dicens. q̄ ad h̄ cōpulit̄ ipsuz̄ necessitas metri. Vñ huiusmodi delictū postulat sibi a discretis lectoribus huius libri ignosci.

Vnisonus voces similes sociat tibi plures
Connectens re re mi mi voces similesq̄

Sicq̄ manus cunctas modus hic sociat tibi voces

¶ Sed semitonium fa mi sociat tibi tantum

Si tendas supra vel declinaueris infra

Per septena loca que sunt manui sociata

Sed semitonia lira plura dat et monocorda

Quam manui supra per clauēs sint sociata.

¶ Si preter voces fa mi socias tibi binas

Capitulum tertium

Elletonum dicas: varias species superaddas.

Ut re cum mi re: fa sol: sol la superadde

Ut re septenis vicibus re mi tot habetis

Fa sol septena loca dant sol la quoq; sena

Sic locabis dena septemq; tono sociabis.

Tota quando manum per iuncturas peragrabis

¶ Hinc semeditono voces tres consociabo.

Ut tonus ⁊ fa mi sint semper consociati.

Exinde primum re fa mi solq; secundum.

Uel fa re primum dicas sol miq; secundum.

Re fa septenis vicibus mi sol tot habebis

Sic semiditono loca bis septem sociabo

Linea si primam vocem capit addit et imam.

Primam si spacio do ternam consociabo.

¶ Ad ternam vocem ditonus prebet tibi saltum

Includitq; tonos binos infra vel in altum

Ut mi cantando vel fa la consociando.

Ut mi septenis vicibus: fa la cape senis

Sicq̃ manu ditonos tredecim dic esse repertos

Linea si captat primam ternam simul aptat

Primam si spacio do ternam consociabo

¶ Quatuor ac voces dyatesseron associatas.

Eum semitonio b̃ñt̃sq̃ tonis sociatis.

Claudit in exemplis vt plane nostis in istis

Ut fa vel sol re mi la si vis sociare.

Ut fa septenis vicibus re sol tot habebis.

Di la per cantum vicibus sex iungito tantum.

Et sic bis denis vicibus dyatesseron addis.

¶ Tritonus ad vocem quartam posset retineri

Cantus quem raro quorundam vult adhiberi.

In quo vix poterit resonantia dulcis haberi

Ergo communis cantus cupit hunc remoueri.

Musica dulcisonas cum poscat carminis odas

Per voces quantas soli dyatesseron aptas

Tritonus inq̃ manu raro posset retineri.

Cantus communis si glisceret hunc adhiberi

Capitulum tertium.

Faut huncq3 modum prestabit cum b fa b mi.

In qua si clauē remouendo fa retinens mi.

Vel si fa retines elami sursum quoq3 poscas.

¶ Dat voces quinq3 tibi contextas dyapente.

In quibus est solum semitonium sociatum.

Nam semitonia nunc sociat sibi bina

Infrā si saltum cupias fieri vel in altum

Cantando re la sol ut: mi mi quoq3 fa fa.

Vi sol septenis vicibus tibi dat dyapente

Sex vocibus la re post consociando repente.

Vi mi terreperis fa fa quoq3 ter superaddis.

Sic vicibus deniq3 nouem dyapente tenebis.

Linea si recipit primam quintam sociabis

Primam si spacio do quintam sociabo

¶ Dat semitonium dyapenteq3 consociatum

Sex voces duo quis fa mi semper sociabis.

Si tendas supra vel declinaueris infra.

Iste modus mi fa vel re fa fert sociata.

De modis

Si fa ter reperis quater hinc fa sociabis

Sic loca septena modus hic seruat sine pena

Linea si primam recipit spacium capit imam.

In spacio prima viceuersa distat ab yma

S Ex vocesq; dato dyapente tono sociato

Per saltum solum quibus est fa mi sociatum.

Sicut in exemplis ut la: mi req; videbis

Per loca sex ut la voces conectere cura

Sed vicibus ternis mi re in consociabis.

Sicq; nouem vicibus fiet modus iste repertus

Linea si primam recipit spacium capit yman.

In spacio prima viceuersa distat ab yma

¶ Extremosq; modos cantus raro sibi binos.

Iungit sed reliquos septenos sepius addit.

¶ In ista parte describit autor species modorum prius an numeratas. Et diuiditur hec pars in duas partes. In prima parte facit auctor quod dictum est. In secunda parte subiungit quasdam additiones. Secunda pars ibi (Addit inde modus dyapason consociatus) Adhuc prima pars posset diuidi in nouem partes secundum quod autor describit nouem modos. Partes patebunt infra per ordinem. Item.

Capitulum tertium

quelibet illarū nouer partiū potest diuidi in duas seu in
plures ptes scdm q̄ auctor describit primū modū et de
inde subiūgit exempla: et postmodū oñdit q̄t sūt species
cuiuslibet modi seu quotiēs quilibet modus fieri posset
cum quibusdā alijs incidentib⁹ vt infra patebit studi
oso lectori **B** (Unisonus voces) Dicit ergo pmo sic
Unisonus. est primus modorū ⁊ habet fieri scz qñ cadē
vox sepius repetit scz. ut ut. re re. mi mi. fa fa. sol sol. la
la. Et sic etiā descēdendo; pte euidenter p̄t in antipho
na. Facit⁹ est repente de celo sonus. Dulca autē modo nō
cōpetit ita pprie. prescriptio modorū p̄habita sicut ceter
is mod⁹ Sicut etiā nominatiuo casui in grāmatica nō
competit pprie descriptio casus. cū a nullo cadat sed ce
teri casus cadunt ab ipso. Sic etiā vnisonus. vbi non
est distantia vocū quia ibi nō sunt diuerse voces in spe
cie. s; bene in numero. ¶ S; semitoniū. Semitoniū est
associatio duarū vocum inuicem minus plene sonantiū
vt si fiat ascensus de mi ad fa vel ecōuerso descēsus. Et
dicit⁹ semitoniū a semis semi quod est imperfectum et ton
nus quasi imperfectus tonus. Et nō a semis semillis. qz
sonat dimidiū: quia si semitoniū esset dimidius tonus:
tunc vt cōstaret ex vna voce que est medietas toni et nō
ex duabus. sed semitoniū cōstat ex duabus vocibus ergo
semitoniū non est dimidius tonus. Etiā si semitoniū
esset medietas toni: tūc tonus diuideret⁹ in duo equalia
qd̄ est impossibile et cōtra omēs musicos ergo semitoni
um nō est medietas toni. sed tonus imperfectus. et nusq̄
fieri potest nisi de mi ad fa p̄ descensū Et potest fieri sep
ties p̄ clauēs manns. pluries vero p̄ instrumēta musica
lia. ¶ Si preter voces. Tonus est p̄fectus spaciū duarū
vorum inuicē plene sonantiū. Vel tonus est associatio
duarū vocū inuicem p̄fecte sonantiū. qd̄ redit in idem si
ue fiat intentio siue remissio vt si iūgas has voces ut re
vel mi re. ⁊ sic de alijs omibus vocibus. Hīs duabus
facti mi exceptis: que tñ cum alijs vocib⁹ sursum vel in

De modis.

fra iuncte constituunt tonū. ut cantando re mi vel fa sol.
 Et econverso mi re. vel sol fa. Et dicitur tonus a tonando.
 idest fortiter sonando. habet enim fortem sonū respectu se-
 mitonū. et fit per claves manus vigintiseptem vicibus.
 ¶ **Duic semeditono.** Semiditonus est spaciū continēs se-
 mitonium et tonum. Uel est associatio semitonū et toni
 Et habet duas species de re ad fa vel de mi ad sol. et eco-
 uerso. Et potest fieri per claves manus quatuordecim
 vicibus. Nota etiam si prima vox ponitur in linea. Ter-
 cia finaliter in linea est ponenda et econverso. Simili-
 ter si prima continet spaciū similiter et tertia. fit enim sp-
 ad terciam vocem semitono incluso. ¶ **Ad terciā voces**
Dytonus est intervallum seu spaciū continens duos
 tonos et fit similiter de una voce ad terciam semito-
 no excluso. Et dicitur a dya quod est duo et tonus qua-
 si duos continens tonos. sicut semiditonus a semitono
 et tono dicitur. Et habet dytonus duas species ascē-
 dendo de ut ad mi. et de fa ad la vel econverso descēden-
 do. Et habet fieri tredecim vicibus per voces manus.
 ¶ **Linea si primam.** Notandum quod auctor in hoc caplo
 utitur frequenter illa figura que dicitur. Epimone que
 tamen figura potest dici color iherozicalis de qua dicit
 auctor Brecismi. Epimone sententia fit crebro repetita
 Inter scalares versus istud manifestant. Sicut in iher-
 odolo frequenter scribit. Cede dies celo quia nescit ce-
 dere virgo Impia qd dubitas o deianira mori. Et dicit
 ab epi qd est supra et monos qd est unus quasi vnius po-
 site supradicte sententie repetitio. Versus autē inter sca-
 lares dicunt per scale similitudinē. quia sicut in scala plu-
 ra spacia ponunt inter gradus Sic et versus inter scala-
 res alijs versus multoties interponunt sicut frequenter
 apparet i Quidianis. et in pluribus alijs libris. Quatuor
 ac voces dyatesseron associatas. Dyatesseron est sextus
 modus et est intervallū seu spaciū continēs duos tonos et se-
 mitoniū et huius tantus fieri quā fit intētio vel remissio de una
 f ij

Capitulum tertium

voce ad quartam vocem. Et dicitur a *dyatessa* quod est de et tetras vel tesseron quod est quatuor. quia fit ut dictum est quando itur de vna voce ad quartam semitonio semper intermixto. Continet aut tres species. Prima est de ut ad fa. Secunda de re ad sol. Tercia de mi ad la: et sepe conuerso. Et dicit auctor in littera qd fit viginti vicibus per voces manus. (Tritonus ad vocem. Ne auctor videatur defectuosus in modis quibus cantus contexitur. Dicit qd aliqui cantores addunt tritonum ad quartam vocem quia continet tres tonos. sed raro vtimur illo in cantu. Inuenitur tamen in repetitione inuitatorioz qd ascribuntur venite: septimi toni ut in inuitatorio. Ave maria: dñs tecum. Seculoz amen. dñs. Et habet fieri ab ffaut ad bffab mi p cantum b durum vel a bffab mi ad elami sursum ascendendo p cantum b mollem. Sed qz raro inuenitur. Idcirco a paucis musicis ponitur cum non habeat tantam dulcedinem sicut dyatesseron ad quartam vocem qui modus dyatesseron includit semper semitonium. Sed tritonus includit tres tonos semitonium excludendo qd semitonium dulcedinez cantui frequenter adducit et administrat et ob hoc tritonus minus curatur. licet interdum reperiat ut sup dictum est p repetitionem inuitatorioz. (Dat voces quinque) Dyapente est septimus modus et constat ex tribus tonis et semitonio intermixto. Et dicit a *dyapente* quod est de et pentha. quod est quinque: qz constat ex quinque vocibus. Habet enim plus vno tono qm dyatesseron: et quatuor habet species. Prima est de ut ad sol. Secunda de re ad la. Tercia de mi ad mi sine mutatione. Quarta de fa ad fa et sepe conuerso. Et p. vicibus inuenitur p totam manum. Subiungit etiam auctor in littera qd si prima illaz vocum ponitur in linea. Similiter et quintaz idem intellige de spacio que omnia sub tali exemplo patent per solfami. D (Dat semitonium) Octauus modus vocatur semitonium cum dyapente. et constat hic modus ex semitonio et dyapente. Et fit de mi

De modis

scōe dispositōis vocū ad fa q̄rte dispositōis vicz ab elami ad c̄solfaut. z ecōuerso. z in pluribz alijs locis. Habz em̄ semp fieri de vna voce ad sextā ascēdēdo z descēdēdo ita q̄ duo semitonīa semp sint intermixta. Et fit duobus modis de mi ad fa et ecōuerso. et de re ad fa z econuerso. Fit aut̄ ter de mi ad fa. Primo ab elami in spacio ad c̄solfaut. Scōdo ab alamire in linea ad f̄ffaut in spacio p cantū b mollē vt sepius patet in antipbōa Alma redemptoris. Tercio mō a b elami in linea ad c̄solfa et econuerso. Quarto p̄o de re ad fa. Primo ab are ad f̄ffaut z econuerso. Scōdo a solre ad b̄fab mi z econuerso. p cantū b mollē. Tercio ab alamire p cantū b durū ad f̄ffaut in spacio. Quarto a d̄lasolre ad b̄fab mi p cantū b mollez. Et hic modus fit septies in manu Et subiūgit antoz in litera. Si prima vox ponit̄ in linea. Sexta ponēda est in spacio et econuerso. si p̄ma vox ponit̄ in spacio sexta vox ponit̄ in linea. (Sex vocesqz dato) Tonus cū dya pente est nonus modus z cōstat similiter ex sex vocibz ex tono videlicz z dya pente vno modo tantū semitonio intermixto. Et fit duobz modis vicz: de ut ad la. z de re ad mi. Sex vicibz de ut ad la. z tribus vicibus de mi ad re. P̄io a d̄solre ad b̄fab mi p cantū b durū qui semper requirit mi in eadē clauē. Scōdo a d̄lasolre ad b̄fab mi p eundez cantū. Tercio ab elami in linea ad ḡsolreut de scēdendo vel ascēdendo p cantū b mollem. Si autez in isto modo p̄ma vox ponat̄ in linea sexta vox ponitur in spacio et econuerso. (Extremos modos) Hic vult antoz q̄ vltimi duo modi raro ponuntur: et hoc p̄m anti q̄ quos. In nouis aut̄ bystorijis pluries reperiuntur.

Additur inde modus dyapason consociatus
 Octo coniunctas semp seruans sibi voces.
 Infra si saltum fieri cupias vel in altum.

f iij

Capitulum tertium

Per totamq; manum noscas hunc currere saltum

Hunc non in numero prescriptorum numerato.

Extat iste modus vocum concordia dictus

Nam voces summas semper concordat ad imas.

Huncq; modum veteres tenuerunt atq; moderni

Sicut perscripta veterum poterit bene cerni.

Linea si primam recipit spaciū capit imam

In spacio prima viceversa distat ab ima.

In hac pte subiūgit autor quasdā additiōes Et diuidit
hec ps in duas sūm q; autor facit duas additiones. Se
cūda ps ibi. In cantuq; rudi. E In priapte dicit au
tor q; predictis nouē modis addit quidāz alter modus
q; vocat dyapason q; a quibusdāz nō dicitur modus s; cō
sonātia seu equatia nominat equatē summas voces
ad imas. ¶ Dyapason em a qualibet voce seu clauē ad
psimilem. i. suā octauā eleuat et deponit vt a gamā ad
g solreut et ab vno d solreut ad aliud et ab are ad alamire
et ecōuerso et sic de alijs clauib; Dī aut dyapason a dya
q; ē de et pan q; est totū et son q; est vox eo q; in se p̄tinet
oēs voces. In p̄dictis aut modis q;libet se exerceat qui
aut tā in p̄dictis q; subscriptis modis: hac exercitatione
vult grauari tedio: nec vnāquāq; voces aliū apte com
paret p̄ modos ita vt ī articulis manus seu in cantu q;
intervallo vnaqueq; vox ab altera distat ppendere vale
at: se sciat in p̄cedētib; p̄culdubio inuanū laborasse et fe
re omnē diligentia p̄didisse. Nota etiā q; si p̄ma vox per
dyapason ponit in linea. sua octaua poni debet in spa
cio. et ecōuerso. ¶ Dicit etiā autor in litera q; iste mo

De modis.

36
 dus seruatus est tā ab ātīquīs q̄a modernīs. In libro
 em̄ qui vocat̄ dyalog⁹ musice. vbi vnisonus semitonū
 cū dyapente et tonus cū dyapente et illi modi q̄ fūit ad
 septimā vocem penitus obmittunt̄. Dyapason inter ali
 os modos septem ponit̄ q̄bus antiqui vtebant̄. quos
 etiā Virgilius in bucolicis vocat̄ septē discrimina vo
 cū quib⁹ modis moderni addiderūt vnisonū ponētes
 illū primū et vocātes abusine modū. sicut grāmatici no
 minatiū casum. et q̄ plures tñ cōputant tñ nouem mo
 dos vocū q̄ dyapason obmittūt cū supra dictis modis
 ad vocē sextam et septimā ob rarum in cantu eorū vsum.

Et cantuq; rudī quidam iungere moderni
 Voces septenas vno saltu sociatas

Huncq; modum cuncti veteres spreuere magistri

Eum nomen propriū sortiri non queat vnum.

Decoratio nulla papali nec data bulla.

Eum vox binā modos possit sibi iungere binos.

Et vox trina modos valeat tibi tradere binos.

Et vox sena modos prestare queat tibi binos.

Ut tibi prescripta plene dant noscere dicta

Sic septena modos poterit vox tradere binos

Nomina que binā sibi seruant appropriata.

Est semidytonus prior et dyapente vocatus.

f. iii

Capitulum tertium

Sed nomen dytonus fert cum dyapente secundus

Ut solvatura vigili dat noscere cura

Hosq; modos clerus gliscit servare modernus.

Præter predictos in ter terni numeratos.

Sic tredecimq; modi per te poterunt numerari

Tritonus inclusus si sit quem raro dat vsus

Sed super octavam nullus quit scandere vocem.

Nam voces octo dyapason solus habebit

Inter quas voces modus alter quisq; manebit.

Ergo modum quenq; dyapason continet in se.

S Hic facit scdam additionem: dicens. q; quidã modernus in cãtu suo iungũt septem voces vno saltu q; modernus ab antiquis nõ curabatur eo q; non poterat sortiri vnũ nomen speciale quod quidam dixerũt. Sed hec ratio nulla: q; sicut ad duas voces duo possunt esse modi. vt semitonium et tonus et duo modi ad terciã vocem. vt semidytonus et dytonus et duo modi licet raro et ad quartã vocẽ. scz. dyatesseron et tritonus et duo modi ad sextã vocem vt semitonium cum dyapente et tonus cum dyapente. Sic etiã duo modi possunt haberi et fieri ad septimã semidytonus cum dyapente. et dytonus cum dyapente quibus modis plures moderni in suo cantu viuuntur q; optime fieri potest ex arte. Si em̃ licitum est per dyapason ascendere ab vna voce ad octauã et per reliquos modos infra octauã voces de vna voce ad quã libet aliam. licitum est etiam fieri ad septimã. licet enim

De modis.

37

hoc non sit semper factum per communem cantum: potest tamē fieri. quia cuiuslibet artis possunt fieri que nō dum in cōmuni sunt vsu. nec tamen propter hoc auctor huius cantionis (Ter terni sunt modi) iudicādus est oberrasse: ob hoc q̄ modos ad septimam vocem nō posuit quia suo tempore non seruabantur. quamuis nūc per modernos seruentur in nouo cantu.

D Rescriptosq; modos ples dabit ordie iūctos
Cantio ter terni: quam cantāt quiq; moderni
Cantus datq; modos veteresq; modernos

Ora voce pia pro nobis virgo maria.

Tritonus exclusus si sit quem raro dat vsus.

Quos cantus binos cum neuma consociatus

Propter clericulos istinc subiungo nouellos
¶ Sequitur tertia pars p̄cipalis huius capituli. In qua auctor predictos modos omnes declarat: per duarum cantionum. In quaz prima prescripti nouem modi magis vsitati cum dyapason declarantur. In secunda vero cantione: que per totam currit manū: varie species cunctorum modorum tam antiquorum q̄ modernorum (solo tritono excepto) declarantur. sicut patere poterit lucide per ipsius soluasuram.

¶ Ter terni sūt modi q̄b' oīs cānticā:

Capitulum tertium

conteritur scilicet Unisonus

Semitoniū Ton⁹ Semiditon⁹ Diton⁹ Dyatesseront

Dyapēte Semiditoniū cū dyapēte Ton⁹ cum dyapēte

ad hec son⁹ dyapason. Si quē delectat ei⁹ hūc modum

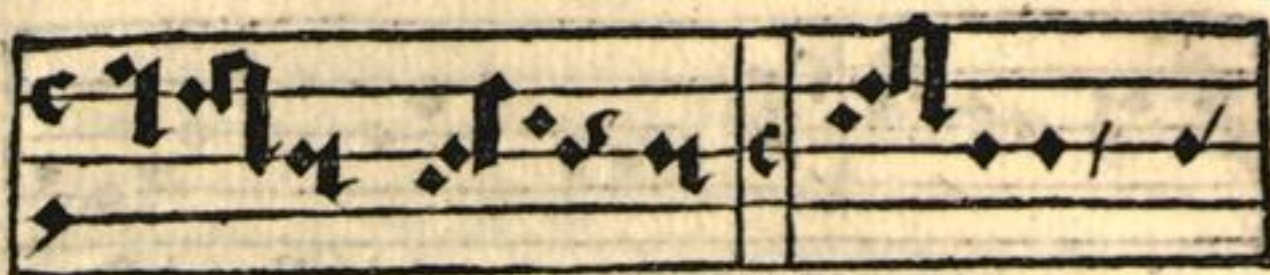

esse agnoscat. Unceiam paucis clausulis tota armo

nia formetur utilissimum est eas scire et memos

Capitulum tertium.

nus tecum Gloria

Sicut erat in principio ⁊ nunc ⁊ sem

peret in secula seculorum amen

Dominus te cum

Seculorum sexti. Ave

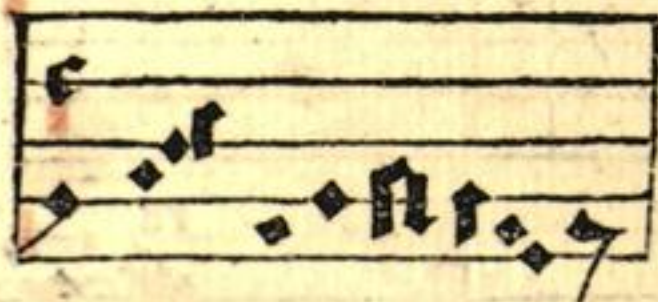
De modis

maria **S**er. q̄rti. **o**

dulcis ma ria mater mi

sericordie.

Hic in Ave maria in sexto tono
est tritonus a mi in elami ad fa
in bfabmi in undecima et xij vo
cibus a principio.

Sic in **D** dulcis. q̄rti toni est
tritonus ab ut i ffaut ad mi in b
fabmi i. xij. 7. xiiij. vocib⁹ a fine.

B

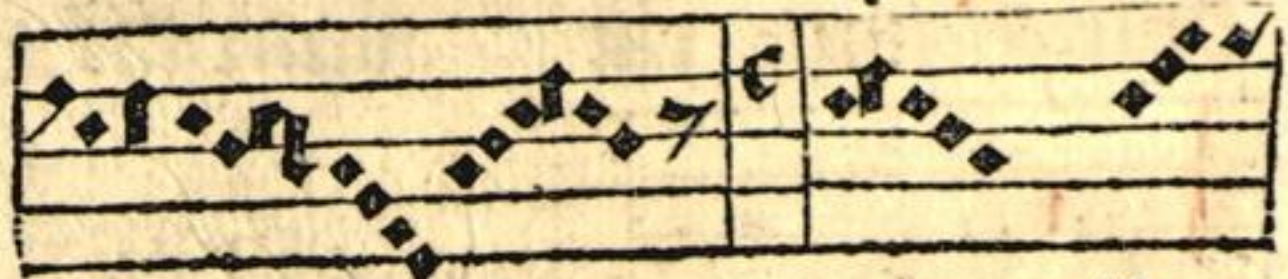
Capitulum tertium

Alle lu ia.

Hic in alleluia
dat modulatio
p ascensum et des
censum totius man
tū irregularis qz
nullus cantus
pōt hūc cursū bñe.

vo ce pi a

pro

'no

Figura interuallay

40

Sine distantia

Sine distantia z interualllo z sic est vnisonus. A

Secda

Debiter intensa z remissa. z sic est semiditoniū B
Potenter intensa et remissa et sic est tonus C

Tercia

Debiliter intensa vel remissa z sic est semiditon⁹ D
Potēter intensa z remissa et sic est dytonus. E

Quarta

Debilit z sic ē dyatesserō F
Potenter z sic ē triton⁹ G

Quinta

Dulciter z sic ē dyapēte H

Sexta

Debilit z sic est semitonium cum dyapente I
Potēter z sic est tonus cum dyapente K

Septima

Debilit et ē sic semiditonus cum dyapente L
Potenter z sic et dytonus cum dyapente. M

Octaua

Est dyapason N

Quādistātia z B multipliciter aut fit in

Exempla require notata fm alphabetū i colūna sequēti
B ũ

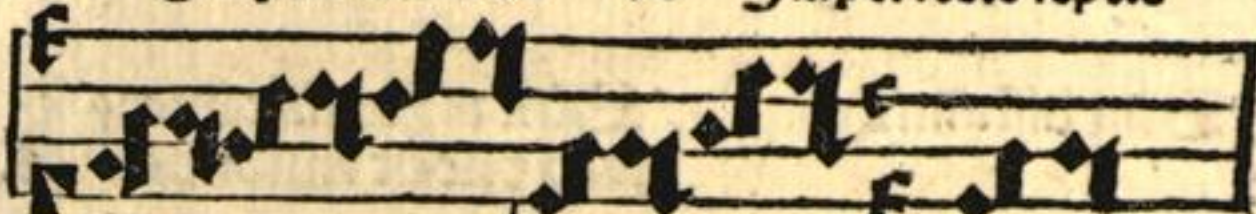
Figura intervalloy

A Unisonus L Perfecte secunde.

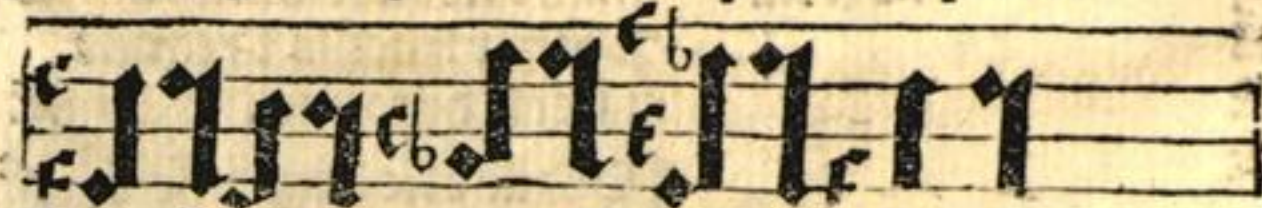
B Imperfecte scde E Imperfecte septie

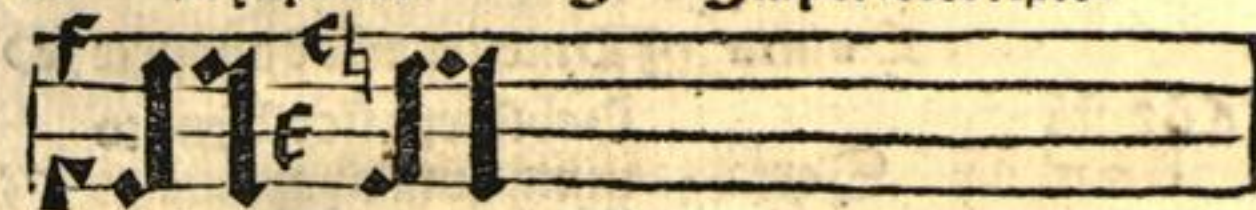
D Impfecte tertie F Perfecte tertie.

G Impfecte quarte B Perfecte quarte

C Dyapente D Imperfecte sexte.

K Perfecte sexte.

A Dyapason. D Perfecte septime

Capitulum quartum de tonis.

De tonis

D est predicta tonos studeas agnoscere cunctos.
Ut cantum quenq̃ valeas ex arte tonare.

¶ Dicitur esse tonus de quo tractat liber iste

Regulaq̃ finem cantus dñudicat omnem

¶ Qui tonus in species diuisus erit tibi binas.

Est tonus autentus: tonus est dictusq̃ plagalis

Quos hinc per species plures distinguere debes.

¶ Quatuor autentos dic quatuor atq̃ plagales.

Sic tonos cunctos. dico octo consociatos.

Ad quemuis cantum condigno fine regendum

¶ Impar dat numerus autentum. parq̃ plagalem.

Autentus primus tonus. est ternus quoq̃ quintus

Septimus extremus autentus erit vocitatus.

¶ Per numerosq̃ pares sic annumerabo plagales.

¶ Autenti propria seruant sibi nomina greca.

Primum dico protum: sed deuterum dico secundum.

Ternum dic tritum. tetrardum dico quartum

Additur hisq̃ tonis primum cantus fuit omnis.

B iij

Capitulum quartum

Inseruere viri prudentes inde moderni

Quatuor: et tales dixerunt esse plagales.

Sic nunc qui ternus tonus est fuit ille secundus

Et nunc qui quintus tunc ternus erat vocitatus.

Et qui septenus nunc quartus tunc fuit ille

¶ Autentos dominos dicas: seruosq; plagales

Sic primi seruus tonus est de iure secundus

Tercius binc dominus eius. seruus quoq; quartus

Lum quinto domino sextum seruum sociabo.

Septimus octauo redimitus sit quoq; seruo.

Nomina sunt alia diuersa plagalibus apta

¶ Autenti sursum tendunt seruicq; deorsum

Quamuis cōmunes retinere queant sibi fines

Ut tibi subscripta clare dant noscere dicta.

Sequitur quartū et vltimū caplm huius libri.
In q̄ auctor iuxta pmissum suum factum in li
bri p̄cipio tractat de tonis. Et diuiditur hec
pars in duas. In prima pte premitur auctor
istius capituli materiā. In secunda pte psequit illam.
Scōa pars ibi (Dicit esse tonus) In prima pte vult au
tor sic dicere. Postq̄ in primo capitulo huius libri didi
cisti soluare et quenlibet cantū per clauēs cognoscere cū

De tonis.

pluribus alijs que circa eandem materiam incidunt declaranda. Et postquam in secundo capitulo didicisti plura de monocordo et varia eius mensura. Et tercio de modis nouem antiquis et quibusdam modernis quibus conficitur omnis cantus. Nunc in isto capitulo quarto studium debet versari circa tonos quibus omnis cantus in fine diiudicatur seu regitur cognoscendus. **A** (Dicitur esse tonus. In hac parte persequitur auctor materiam tam premissam. Et diuidit hec pars in tres partes principales. In prima parte determinat auctor de tonis quo ad eorum diffinitionem diuisionem et differentias. In secunda parte determinat de ipsis quo ad clauas in quibus cantus eorum finitur. In tercia parte determinat de tonis quo ad clauas quibus ipsorum seculorum amen adaptantur. Secunda pars ibi. In desolre tonus. Tercia pars ibi. Clauas seculorum. Adhuc prima pars diuidit in duas. In prima parte ponit auctor toni descriptionem. In secunda parte subiungit ipsius toni diuisiones. Secunda ibi. Qui tonus in spe. **B** In prima parte dicit auctor quod tonus prout in isto capitulo sumitur. Est regula que de omni cantu in fine diiudicat. Nam nisi scieris finem tonorum non poteris cognoscere quantum cantus debeat eleuari vel deprimi seu infra quas clauas incipi: que omnia per fines cantus regularis ut infra dicetur cognoscuntur. **¶** Unde etiam ab aliquibus musicis tonus sic diffinitur. Tonus est regula natura et formam seu debitum cursum cantus regularis determinans. Dicitur autem regularis: ad differentiam cantus irregularis seu irregularius qui solent indifferenter in diuersis principijs inchoari et in varijs finalibus terminari. Sicut patet in his. Ascendente ihesu in nauiculam. Et benedicta sit creatrix. que regulariter sunt octauum toni et tamen a quibusdam sexto. et a quibusdam tercio coaptantur tono. **¶** Differt autem hic tonus a tono de quo in precedenti tractatu capitulo. qui est vnus nouem modorum quibus cantus compositur. Constans ex duabus vocibus

B iij

Nota bar

Capitulum quartum

simul coniunctis. fa mi vocibus tantū exceptis) vtsup
dictū est. (Qui tonus in species) Hic determinat autor
de tono quo ad ipsius diuisione. Et diuiditur hec ps
in duas. In prima pte diuidit autor tonum in species.
In secunda parte differentias illarū speciez subinfert.
Secunda pars ibi. Impar dat numerus. Adhuc pria
pars diuidit in duas. In prima parte diuidit autor to
num in species. In secūda parte subdiuidit easdem spe
cies. Secunda pars ibi. Quatuor autentos. E Cir
ca primā partez nota qd nū quatuor toni a grecis primo
et principaliter erant adinuenti. Hū vicz. pthos: deu
tros: seu deutrius: tritus z tetrardus. Hec enim noia
greca. ipsi greci ipsis imponebant. Hos aut tonos au
tentos. i. digniores appellauerūt. Cantus em̄ qui tunc
temporis habebatur eisdē quatuor tonis pprie poterat
attribui. Nondū em̄ beatus Gregorius cantū gradual
et antiphonarū. Hec sanctus Ambrosius suū dictauer
unt cantū. quibus cantibus nunc sancta mater ecclia
vtitur. Moderni itaqz musici videntes predictos qua
tuor tonos minus posse sufficere ad om̄e genus cātus
discernenduz. quatuor alios predictis quatuor addide
rūt. quos plagales seu subiugales. siue seruos seu disci
pulos prefatoz quatuor vocauerūt. quēlibet predictoz
tonoz in duos distinguēdo seu scindendo vt pthum in
primum et scdm. Deutz in terciū et quartum. Tritū in
quintū et sextum. Tetrardū in septimū et octauū. Di
citur aut prothos a prothos quod est primū. Deutrus
seu deutrius a dentro qd est scdm. Tritus a tris quod
est tres. Tetrardus a tetras qd est qtuor. Primo eniz
isti toni fm ordinem debitū erant dispositi licet tūc pla
gales toni sint eisdez immixti.) D (Impar dat nume
rus) Hic subiungit autor differentias tonoz. Et diui
ditur hec ps in qtuor fm qd autor quatuor differentias
tonoz assignat. Secunda pars ibi. (Autenti propria)
Tercia ps ibi. (Autentos dominos) Quarta pars ibi.

Quatuor scē differentie tonorum prima dīa talis est qd autenti toni

Capitulum quartum

Ad quintas voces scandunt a fine minores.

Descensu quartas possunt quoque carpere voces.

Quartas natura donatque licentia quintas

Interdum binas supra lascivia voces.

Cantus multorum superaddit sepe tonorum.

Que semiditonum sociat quandoque deorsum.

In primo quintoque tono sibi consociato

Sepius ad quartam cupit istis addere vocem

Formula cunctorum sic est tibi scripta tonorum.

Raro mutabis hanc formam vel variabis.

Antiquum cantum si vis perpendere tantum

Eursus prescriptos noscas variare modernos

Scandentes cursum descendentesque deorsum.

Nunc ad velle suum cantum dictando modernum

Qui cantus totus et anomalous est vocitandus

Quando prescriptas fertur transcendere metas
¶ Sequitur pars principalis huius capituli. In qua auctor tractat de tonis quo ad claves: in quibus cantus ipsorum finitur. Et dividit hec pars in duas. In prima parte facit auctor quod dictum est claves scilicet tonorum ostendendo

De tonis.

In secunda parte ex his dictis subiungit formulas di-
uersorum tonorum. Secunda pars ibi. (Autenti de fine.) Prima
pars adhuc diuiditur in quatuor partes secundum quod sunt quatuor
claves tonorum finales. Secunda pars ibi (Fert elami) Ter-
cia pars ibi (Faut hinc quintum) Quarta pars ibi. (Sep-
timus octauus) E Ad cognitionem partium nota qua-
tuor quod primus et secundus tonus qui ad omnem cantum suum ita an-
tiphonasque responsorios et introitus et aliorum cantuum
finiunt in disolre. Aliquando etiam. sed raro finiunt in alamire
per cantum b duplex. Tertius et quartus tonus finiunt in ela-
mi. Interdum etiam licet raro finiunt in b fab mi per cantum b
duplex. Quintus vero et sextus tonus communiter et naturaliter
finiunt in faut in linea. Aliquando tamen sed raro finiunt in c
sol faut quando cantus b mollis infra in manu non poterit neu-
mari. Septimus vero et octauus tonus semper finem faciunt in
g sol reut. (Autenti de fine.) F Ex predictis subiungit
autor formulas tonorum. dicens quod autenti toni infra cla-
ues suas descendere possunt ad primas voces. Ascende-
re vero ad voces octauas exemplum sume de primo tono. qui
finit regulariter in disolre. Sic potest in principio sui can-
tus in medio seu circa finem ubi placuerit. descendere ex
sui natura in F faut et ascendere ad octauam vocem sui finalis.
videlicet ad disolre. Quando vero finit in alamire b ibi intellige
de suo ascensu et descensu infra finale ad unam vocem. Hoc
idem etiam debes sentire de singulis tonis autentis qui ad
claves suas finales in ascensu et descensu. Quintus tamen
tonus propter semitonij imperfectionem raro requirit infra suum
finale videlicet faut unam vocem. Sed plures ex licen-
tia aut unam aut nullam ut infra plenius patebit. S Plaga-
les vero toni infra claves suas finales regulariter et na-
turaliter possunt descendere ad dyathecron sive ad quar-
tam vocem. Ascendere vero ad quantas voces sine ad dyapente
ita tamen quod finalis vox ipsius clavis ascendendo seu descendendo per
primam putetur vocem. Exemplum sume de secundo tono qui est pla-
gal primus. hic finit in disolre sicut super autenti ut dictum

2. Ad q. claves tonorum
quatuor tonorum finales
quatuor genera consideranda
quod prius est

zito

Aliter ad distinguendum
tonos autenticos a plagalibus
talibus dicitur re. la seu forma

20m 29 tonus

Capitulum quartum

est. Hic potest regulariter seu naturaliter descendere ad are exlicētia ad g grecū. ascendere ꝑo ad alamirē. *Ande* nota hic diligēter q̄ tā autenti toni q̄ plagales quibz habeant naturalē cursū ut dictū est in q̄ ut frequēter currunt. ꝑmittitur tñ ex licentia q̄ quilibet ipsoꝝ infra se et supra se assumat sibi vnam vocem. et ex lasciuiā interdū duas voces. ita ut primus descendere queat ad bmi et supra ascendere ad elami in linea. Et scōs ex licentia ad g grecū vicz. *¶* Aut descēdere: et ad bfab mi ascēdere. *¶* Preterea ex lasciuiā cantus: ut dictū est. parciť tā autēntis q̄ plagalibz tonis ut adhuc supra se et infra: interdūz nō sepius assumere queant vnā voce. Sicut em̄ pueris ꝑcitur ꝑ licentiā ipsis datam exēdi scolas ad tēpus. Et si interdum. raro tñ. ex sui lasciuiā paulisper excedunt dissimulant. Sic ꝑ similitudinē in cantu nūc ꝑ licentiā nūc ꝑ lasciuiā plura dissimulant: ita tñ q̄ ista lasciuiā in eodez cantu raro fiat. *¶* Itez nota q̄ de hui⁹ modi lasciuiis eo q̄ raro fiūt regule generales nō dantur. sed de his tantū que sunt cōmunia. Regla em̄ est vniuscui⁹ iusq̄ artis cōmune mandatum. *¶* Insup scire debes q̄ moderni cātores in sui cantus carmine seu dictamine frequēter trāsgrediunt reglās ātiquoꝝ ꝑscriptas ascēdentes et descēdentes in cantu suo sicut placz. *¶* Nū licet ipsoꝝ cantus: quo ad ꝑdictas regulas ab antiquis cōmuniter traditas et obseruatas quo q̄libet autēntus infra suā finalem clauē descendere potest ad vnam vocē et supra octauā ad vnā ascendere et plagalis q̄libet infra finalem descendere ad dyatesseron et ascēdere ad dyapēte dicať irregularis: quando dictas metas excedit: non tamen in se irregularis censet. qz debitam formā modorum. quibus cantus ꝑtexiť ut ꝑscriptū est in ꝑcedenti capitulo obseruare vidētur q̄ patet in vario cātu quē moderni concinnūt et decātando dictant. *¶* Preterea scire debes q̄ primus et scōs tonus finire possent in are Si vsus et cōsuetudo ad hoc accederent. Et tercius cū

De tonis.

quarto in b mi: et quintus cum sexto in E faut. Ita q̄ to-
taliter eadem cōsonantia cantus p̄sisteret et permaneret
sicut in d̄solre elami et ffaut quo ad eosdem tonos. Sed
q̄ hoc raro fieri posset et non semp̄ ideo per artem tradi-
te sunt regule et clauēs finales cuiuslibet toni generales
¶ Sepius ad quartam.) Dicit auctor q̄ cantus primi
et quinti tonorū ex sui lascīnia infra clauē finalem septi-
mā descēdunt ad quartā vocē ut patet sup̄ in alleluia (Spō-
sa dei speciosa margaretha) et in respōsorijs de sancta
anna (mel et lac) et in dedicatione ecclesie in respōsorio.
B̄ndic dñe. et in cōplurib⁹ alijs cātibus. R. Nota etiā
q̄ plura respōsoria p̄mixtos hñt tonos: scz quintū et sex-
tum que tñ frequenter quinto tono attribuūtur ī quib⁹
etiā frequenter fit descensus infra finalem ad quartam
vocem. Sicut patet in purificatione v̄ginis marie: in re-
spōsorijs. Respōsum accepit simeon. Suscipiens ihe-
sum in vlnas. Et cū hoc respōsoria habent principia sex-
ti toni quia incipiūt in d̄solre: idē itellige de alijs tonis
De primo tono sume exemplū in antiphona. Salve res-
gina. que scdm̄ plures descendit ad are. et in respōsorio
Filie iherusalem. qd̄ similiter transit ad Are. et scdm̄ alijs
quos ad gamaut. Et idem patet in antiphona. Ecce tu
pulchra. et sic de alijs cantibus in tali clauē.

Claues seclorum p̄r amen post disce tonorum
Clauibus in grauibus cū finem dat tibi cātus

Primi quart seclorū: sexta dat amen tibi paruum

Introitus norma sed sextus tollit ab ista.

Semper seclorum dat amen grauis f tibi quorū.

Hec dat amenq̄ toni seclorū quodq̄ secundi

h

Capitulum quartum

Terni quint seclorum simul oc c dat tibi paruum.

Prefert seclorum septem d tibi paruum

Dag tonis sursum seclorum quislibet aptum.

Hos cum finitos per cantus cernis acutos.

Hec breuiter poteris cum neuma discere si vis

Istinc subscripta: que lucidat omnia dicta.

Et que cunctorum species dat scire tonorum.

Nam sub se species retinere tonos scio plures.

¶ Sequitur tertia pars principalis huius capli quarti.
In qua autor tractat de clauib⁹ quibus seclorum amen
tonoz adaptantur quedaz incidentia interserendo. Et
diuiditur hec i duas. In prima parte facit autor qd di
cum est. In scda parte ea que dixit per demonstrationes
cantus subiungit. Scda pars ibi. Primum querite. Ad
huc prima pars diuiditur in duas. In prima parte se
culoz amen. cunctorum tonoz clauibus specialibus ad
hoc deputatis adaptat. In scda pte ex huiusmodi dic
tis speciales differentias tonoz subinfert. Scda pars
ibi. Primus habet subse. In prima parte dicit autor q
seculoz amen primi: quarti: z sexti toni adaptant a acu
to. i. alamire. Sed seculoz amen scdi toni adaptantur
f⁹ grani. i. ffaut in linea. Tercij vero z quinti et octau
toni seculoz amen adaptantur ad csolfaut. Sed seculoz
rum amen septimi toni adaptant dlasolre. Et hoc intel
lige quando predictoz tonoz catus in granibus clau
bus finit: qz qn prim⁹ tonus finit i alamire tunc suu secu
loz amen adaptat elami in linea. Sifr qn sext⁹ tonus fi
nit in csolfaut suu seclor⁹ amen: sifr elami i linea adaptat

De tonis

Dic nota q^d alamire b^bfab^bmi z c sol^bfaut vocatur clauca
affinales suaz infra quintaz. scz d solre elami et ffaut.
qz in eleuatione et depressione cōcordant cū clauib⁹ eis
dem que clauca dicunt^r naturales finales. Septimus
aut et octauus tonus sup^r in quinta sua scz d lasolre vo
cem assumere nō valent finales: ergo nunq^m sursū finitū
tur nec suū seculoz amē vnq^m variat. Etia notandū q^d
seculoz amen diuersoz tonoz variant in fine scōm va
rias suas differentias de quibus postea patebit.)

Primus habet sub se species sicut lego quinq³.
Alter habet nullam. ternus subdit tibi ternā.

Quatuor et quartus: vnā quintus quoq³ sextus.

Septime bis binas. octaua totq³ superaddes.

Hecq³ per exempla cognosces hec tibi scripta.

Primus vt ecce leua: ductus: volo: lazare: salue

Postq³ consurge: tibi consociabo secunde

Fauns dat terne ciues: salua. quoniamq³:

Quarta tota: secus: benedicta: tulit: dabo factus

Fons: omnis: quintus: sextus: lupus: et benedictus

Septimus: ipse preibit. ex: scimus: stella: tu es qui

Octauus gande: fili. prius: egoq³ nos qui

Dicta sed extrema species tibi scit peregrina.

z q

Capitulum quartum

Psalmodum quęq; dictis tonis superadde.
Infra per varias tibi formas ordine iunctas.
Hij versus clare tibi dant psalmos resonare
Ut remi primus tonus vsurpat quoq; sextus.
Tertius octauus: vt re fa datq; secundus
Per varias clauas vt re fa sed superaddes.
Quant et tales gsolrent accipe clauas.
Lala sol quartus vt mi sol dat tibi quintus.
Sol sol fa sol la septimo sunt sociata
Magnificat psalmus iungatur et hinc benedictus
Qu os diuersorum mutabit forma tonorum
Primus cum terno sextoq; tono sociato.
Trudenti nĩ ne voces cupiunt sociare.
Septimus octauus si dict quartusq; secundus
Septenũ nĩ ne cupiunt aliqui reuelare
Per dictas quintum voces fert virgula sursum.
Ut tibi subscriptus plene dat noscere cantus.
Hic auctor ex p̄dictis subiūgit speciales tonoz d̄as
Et diuidit bec pars in q̄tuor. In p̄ia p̄te auctor d̄as to

De tonis

47
noꝝ annumerat. In secūda parte illas per exempla de
monstrat. In tercia parte variam psalmoz melodiā ex
his dictis subinfert. In q̄rta pte cuiuslibet cantus octo
tonoꝝ neuma finales et principia magis vsitata per or
dinem annectit cantus: videlicet qui in grauibz finas
libz finit. Secunda pars ibi. (Primus vt ecce) Ter
cia pars ibi. (Psalmoz quinqz) Quarta pars ibi. (Fleu
mas finales) Textus non indiget multa declaratiōe qz
planus est erit tamen planioꝝ postmodum ꝑ cantus de
monstrationem quicqz em̄ in textu ponitur oportet ne ꝑ
cessario vt per demonstrationem cantus. Si textus de
beat intelligi. lucide declaretur. ¶ Dñj versus clare. zc.
¶ **H**ic subiungit auctor melodiā psalmoz dicēs
qz psalmi primi et sexti toni incipiunt in ffaut per cantū
bmollem per has voces vt re mi. Psalmi vero tercij z oc
taui toni incipiunt in gsolreut per has voces. vt re fa.
Psalmi vero secundi toni in Lfaut per easdem voces.
vt re fa. Sed psalmi quarti in alamire. Quinti in ffaut
Psalmi vero septimi toni in dlasolre vt infra lucidius
demonstrabitur per cantum singulorum tonoz. Sub
iungit deinde auctor in littera qz melodia in magnificat
z Benedictus. etiam est diuersa secundum diuersos to
nos vt etiam infra patebit.

Neumas finales communes octo tonorum.
Per varias species istinc ex ordine discās

Principium varium. sed primo discce tonorum

Psallere quando chorum bene cantum gliscis eorum

¶ Bis duo principia dat primus: totqz secundus.

AL Diungis f: a sed in his variabis.

D iij

Capitulum quartum

a modicum primus: **A** grossum datq; secundus

B amant ac elami cantum dant raro secundi.

Rarus hinc elami cantum primat tibi primi

¶ Septus **E B c** dat ternus, rarius **F. G.**

Ordine **L D et E F B** quarto dabo quinq;

a modicumq; tono raro quarto sociabo.

F dat principium quinto simul **a c** acutum.

B raroq; tono poteris coniungere quinto

L D principia dat et **F** sextus tibi ternā.

B simul **a b c d** vult septimus associare

L D E F B dabit vltimus addit et **a c**

Raro principia reperis communia plura

Quamuis sint plura tamen hec non ordine iuncta

Elauius in grauius cum finem dat tibi cantus

Elarius exemplis subscriptis ista videbis.

¶ Hec pars posset diuidi in plures partes scdm plures tonos. vult tñ autor sic dicere. Octo neume finales generales octo tonoz sunt post p̄dicta dicēde: s; tñ prius scienda sunt p̄cipia cātus cuiuslibet toni q̄ sunt diuersa scdm diuersos tonos. **¶** **¶** (Sic duo p̄cipia. 7c). Dicit autor q̄ p̄mus tonus q̄ ad inceptionē sui cantus

De tonis.

quatuor habet principia magis vsitata scz **E D F B** graues z a acutā. **E** vt in ātiphona **D**uct⁹ est iesus. **D** vt in ātiphona **E**cce nomē dñi. **F** vt in ātiphona **V**olo pat. et in ātiphona **L**azarus. **In a** vt in antiphona **S**alue regina. **Inuenit** etiā in **E** graui incipere vt i respōsorio **E**go te tui. ¶ **S**cōs tonus sīl^r habet quatuor principia magis vsitata, scz **A E D z F** graues. **A** vt offeritorium **A**d te dñe leuauī. **E** vt in ātiphona. **N**ōne cor nrm. **In D** vt in ātiphona. **E**cce in nubibz celi. **F** vt in antiphona **Q**uez vidisti. **In g** greco. scz in gamaut. etiā incipit cātus scōi toni s; raro vt in respōsorio **E**duc de carcere **S**imiliter in **E** graui vt in ātiphona **E**cce maria. **Quā** tñ quidā z p̄munius in **F** fant incipiūt. **Reperit** etiā incipi in b inferioris sinomē seu b molli vt i graduāli **S**aluum fac seruū. ¶ **T**erci⁹ tonus habz principia tria magis vsitata **E B** graues z c acutā z raro **F** graue. **E** vt i antiphona. **D**ñ natus est. **F** vt introit⁹ **N**ūc scio vere. **B** vt in ātiphona **F**ac benigne. c vt i ātiphona **T**iuo ego. z ātiphona: **U**nū opus. ¶ **Q**uart⁹ tonus quibz principia **E D E F B**. **E** vt i antiphōa **B**ethlehē. **D** vt in antiphōa **B**ñdicta tu. **E** vt in antiphōa **F**idelia. **F** vt in antiphōa **S**ciēs qz. **B** vt ātip. **D** mors. **D** Quintus tonus hz tria principia **F** graue a z c acuta. **F** vt antiphona **A**lma redēptoris. et in ātip. **D**is vallis. **In a** vt in antiphōa **F**ons ortoz. c vt in antiphōa **E**leuamini. z in antiphōa **I**n sole posuit. **B** raro vt cōmunio. **N**on vos reliquaz. ¶ **S**ext⁹ ton⁹ tria hz principia **E D F**. **E** vt alla **V**ox exultatōis. **D** vt antiphōa. **S**i ego ver⁹. **F** vt antip. **N**ō turbe^r. **R**aro in **B** vt ātip. **N**esciēs mī. **S**ed rari⁹ in b molli vt cōio. **R**edime me. ¶ **S**eptim⁹ quibz principia **B** graue a b c d. **B** vt in antip. **A**ssūpta est. a vt in ātip. **I**pse p̄bit. b vt antip. **S**it nomē. ¶ **O**ctau⁹ septem hz principia **E D E F B** graues et a c acutas. **E** vt antip. **S**tabūt iusti. **D** vt ātip. **D**ixit dñs mulieri. **E** vt antip. **H**ora est. **F** vt antip. **M**agi videntes. **B** vt anti. **D**ū ortus. a vt ātiphōa. **S**ciore. c vt antip. **I**neternū.

Capitulum quartum

In ista pte autor ea que sup̄dicta sunt de tonis per demonstrationez cantus declarat. Et diuidit̄ hec pars in tres ptes. In prima parte tractat de tonis q̄ ad seculor̄ amen antiphonar̄ z melodiam psalmoz cū quibusdā alijs incidentibus. In secūda pte tractat de tonis quo ad versuz gl̄ia patri resp̄sorior̄. In terciā pte tractat de tonis quo ad versuz introitū. Scda pars ibi: Versus cantare. Tercia ps ibi. Quos dant introitus. Adhuc prima pars diuidit̄ in octo partes scdm̄ numer̄ octo tonor̄. Secūda pars ibi. Secundū aut̄ si est hūc relique vero partes patebūt p̄ ordinem. Adhuc prima pars sicut et quelibet alia ptiū. diuidit̄ in quatuor ptes. ¶ In prima parte premittit autor notam seu neumaz quandā finalem z generalē cuiuslibet antiphone. primi toni in fine applicabilem. p̄ quam etiam neumā finalem cantus primi toni discernit̄ ab alijs cantibus. In secūda parte formulaz primi toni tamen p̄cipijs suis vsitis que et prius per metrū posuit: subiūgit. ¶ In terciā parte speciales regulas seu notabilia specialia de inceptiōe primi toni tā p̄cipalis q̄ differentiaz suar̄ scdm̄ prius posita annectit. ¶ In quarta pte melodiā psalmoz primi toni subinfert. Partes patebūt p̄ ordinem z satis plane sunt. Si diligenter inspiciant̄ inceptions antiphonar̄ z speciales inceptions seculor̄ amen nō solū in hoc p̄mo tono sed etiā in sequentibz tonis p̄ ordinem. ¶ Per notam em̄ finalem generalem vnus tonus discernit̄ ab alio. Sed per inceptions antiphonar̄ tā toni p̄cipales q̄ differentiales cognoscunt̄ vt infra studeo lectori patere poterit. ¶ Nota etiā q̄ melodia psalmoz in fine secundum varias differentias variatur.

Primum querite regnū dei.

De tonis

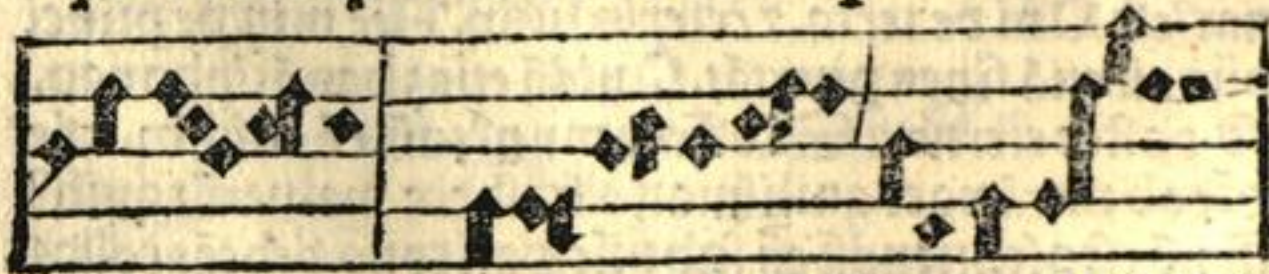
49

Nota q̄ cuiusq̄ cātui seu antiphone nota finalis
p̄scripta sup. Primū querite regnū dei. est apte z debite
applicabilis: primi toni fore censet̄. Formula aut̄ primi
toni hec est. **E D E F G** a b c d e f g. D̄r autē formula a
formādo quia clauēs tā in formula primi toni q̄ etiā in
formula sequentiū tonoz posite seu ponēde: dāt formas
regularē cuiuslibet tono seu cātui cuiuslibet toni qz inter
easdez clauēs q̄libet cant⁹ tonoz regulariter currit. Et si
sepi⁹ easdem clauēs excedit dicit̄ fore irregularis quo ad
eūdez tonū. non tñ est necessariss̄ ex hoc q̄ q̄libet cantus
octo tonoz om̄es clauēs q̄ in forma ipsi⁹ ponunt̄ plene
pcurrat. Plures em̄ cātus videmus vix quīqz vel qua 9
tuoz clauēs pcurrere z qz eidē cantui sufficiūt. Ideo nō
est opus plures clauēs pcurrere Principia primi toni
cōmunia z magis vsitata sunt q̄tuor. **E D F** graues et
a minuta. Minus vero cōmunia **E** grauis vt patet in
respōsorio. Ego te tuli. z **G** grauis: in q̄ antiqui incipie
bāt antiphonā. Tecū p̄cipiū. z quasdā alias p̄similes
vt. Canite tuba. zc. Quas moderni incipiūt in **F** graui
R Nota etiā q̄ antiphone q̄ in ipsa d̄ finali incipiūt
z nō subito ad dyapēte ascendūt z que sup̄ a finali in **f** p̄
semidy tonū incipiūt descendētes p̄ dyatesseron ad **E** fa
nt. licet etiā deinde ad dyapente p̄surgāt ad p̄cipale se
culoz amen p̄mi toni p̄tinere debebūt vt patebit infra
in subscriptis exēplis. Nota etiā q̄ quidaz vltro suis
p̄auis vocibz quosdā cantus a suo regulari cursu distor
quēt v̄pute istas antiphonas. Quid retribuā. Eū indu
cerēt. Eū audisset iob. z p̄similes. Eū em̄ iste antiphone
sint p̄b̄i. i. primi toni: z leniter incipiēde ipsi eas acriter
incipiūt z extollūt. itaqz cū istis p̄ueniūt in p̄cipio Q̄n
nat⁹ est Qui de terra. z ceteris silibz. Nec mīz de p̄inci
pijs cū etiā fines p̄ueriāt. Quidā etiā has antiphonas.
O pastor eterne: z Si offers mun⁹ tuū. cū cōsilibz scde
d̄e ob merā vocē quilibet a scribere maluerūt quib⁹
tñ nō est p̄sentiendū cū sub p̄cipali tono debeāt colloq̄

Capitulum quartum

eari. ¶ Quilibet autem est nota duplicem vocem in ceptionis clavis seruans. S Sequitur de differentiis. Un nota quod omnes iste antiphone que in ipsa clavi finali D seu tono infra finale. videlicet in E incipiunt et a dyapente festinando currunt ad primam differentiam pertinebunt. Si autem in ipsa finali D incipiunt et subito a dyapente non consurgunt sub principali tono. ut super dictum est collocabuntur. Omnes autem antiphone que infra finales D incipiunt. videlicet in E et ad dyapente festinantes non currunt secundum sunt differentie. Quidam tamen minus sapientes antiphonam Postulaui patrem meum. et antiphonam. Iste puer magnus. ad quartum tonum retorquere conabantur eo quod in principio cum aliquibus antiphonis quarti toni concordare videntur. Decepti etiam per similibus cantuum principibus. ¶ Nota etiam quod hec antiphona O beatum pontificem. cum in principio et in fine esset secundi toni propter eius tamen elevationem. O martine. a domino octone ut scribitur in dyalogo musice curiose est emendata. et sub hac differentia collocata. ¶ Omnes vero antiphone que post euonae in f graui incipiunt. et ad finalem D per semitonium et tonum se precipitant. Tercie erunt differentie. ¶ Omnes autem antiphone que in eadem f graui incipiunt et per tonum et tonum ad a acutam ascenderint et circumflectuntur vel sine circumflectione ulterius ascenderint seu moram in a accuta fecerint quarte sunt differentie. ¶ Omnes vero antiphone primi toni in f graui incipientes et immediate per ditonum ad a acutam ascendentes et deinde per totum descendentes. Et omnes antiphone in a accuta incipientes quinte erunt differentie. ut infra lucidius patebit per exempla

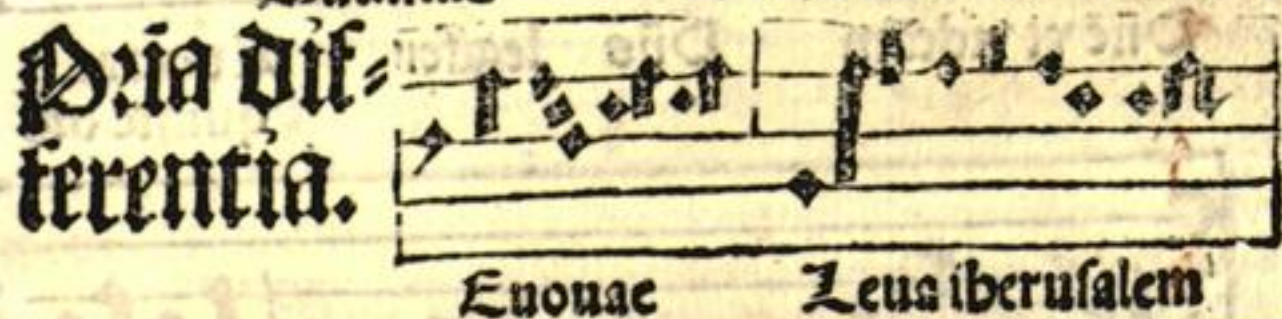
Principale euonae primi toni.

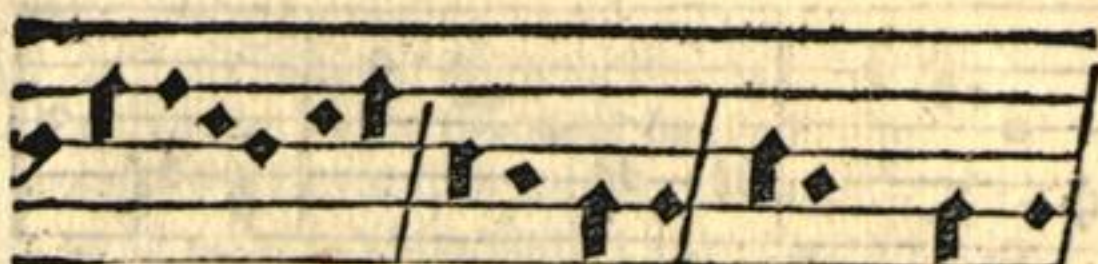
Euonae Ecce nomen domini. Tecum principium

De tonis.

50

Capitulum quartum

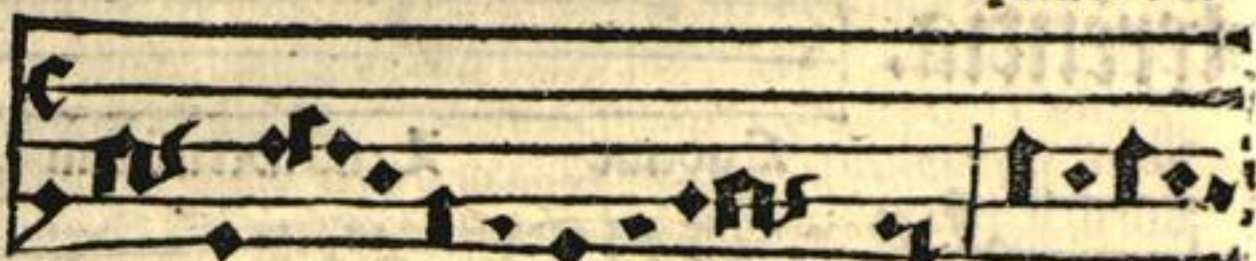
Euouae Volo pater Reges tharsis
tercie differentie.

Euouae Lazarus Venit lumen tuum
quarte differentie.

Dñe vt videam Dñs legifer Euouae
quinte dñe

Salue re gi na Exi cito

in plateas. Aptis thesauris suis

¶ Sequit̃ into
natio psalmodi
minorum secun
dum antiquos.

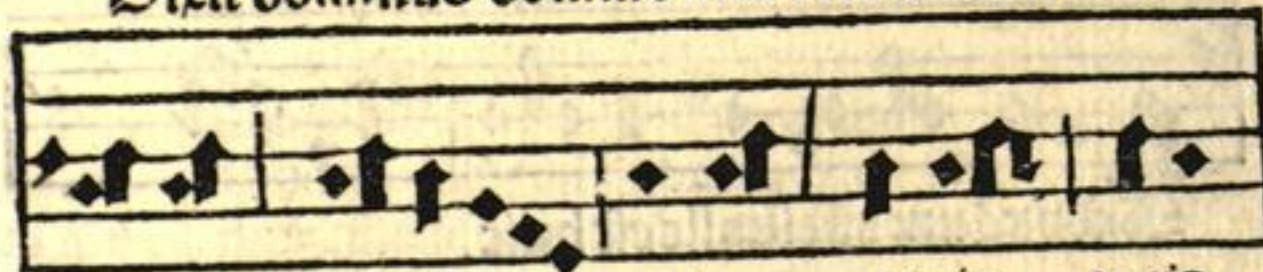
Intonatio psalmoz mi- norum scdm antiquos.

Primi toni melodiam psallas in dire cto

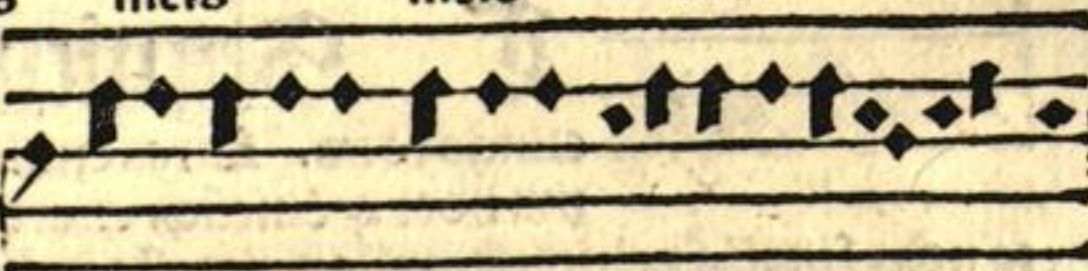

Dixit dominus domino meo sede a dextris meis

meis meis meis meis meis

Scdus
moder-
nos.

Dixit dñs domino meo sede a dextris meis

Secundus mo-
derniores.

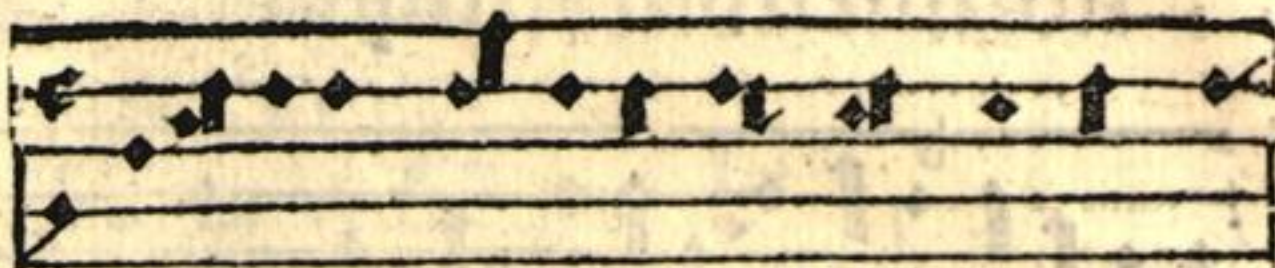
Dixit dñs dño meo sede a dextris meis.

¶ Intonatio
psalmoz ma-
iorum,

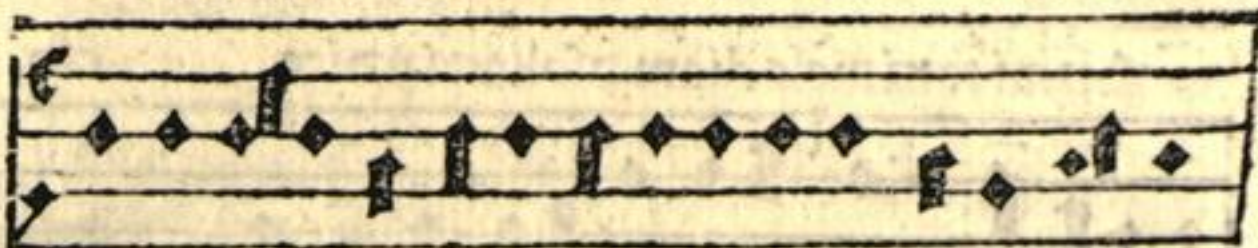

Magnificat anima mea dñm
3

Capitulum quartum

Benedictus deus israhel quia

visita nit et fecit redemptionem plebis sue

Secundum aut simile est huic

Sequitur de se

cundo tono. Circa cuius principi
um nota q̄ cuiusq; cantui prescrip
ta nota finalis debite est applicabilis iste indicatur fore
secundi toni. ¶ Est autēz hec formula secundi toni
A B C D E F B a b Sicut enim quilibet agnus a
sua finali clauē recipit sup se dyapente et postea dyatessen
ron ut primus tonus a d̄solre ad alamire requirit dyap
pente et deinde ab alamire vsq; ad d̄lasolre octauā fina
lis requirit dyatessenron. assumēs tñ infra et sup vnā vo
cez si opus fuerit. Sic etiā quilibet plagalis regulariter
infra suā finalem clauem requirere potest dyatessenron z
supra dyapente. ut patet in scdo tono qui a sua finali cla
ue D requirit dyatessenron ad Are z supra dyapente ala
mire: assumens infra z sup vnā voces regulariter si fuerit
necesse ¶ Finit aut secundus tonus qđ sepius dictū est.

De tonis

in D solre. Sicut primus sunt autēti. ¶ Principia ho
secūdi toni vsitata sunt q̄tuor: scz A E D et F graues.
¶ Inuenitur etiam principiu habere in g greco vt in res
ponsozio Educ de carcere. et in E graui vt aliqui incipi
unt antiphonam Ecce maria. ¶ Hora etiā q̄ aliqui sūt
cantus qui ad gamautz etiā ad primū a non remittunt.
nec etiā ad decimā c neq; ad vndecimā d nō eleuantur
de quibus dnbū est an primi vel scōi sint toni de quib⁹
est ista discretio. Si ad octauā a et ad primā nonaz b h
non ascendūt certissime sunt de secundo tono: cū aut oc
taue a et vtraq; nona b vtriusq; toni cōmunes ad quas
dam cantus ascenderit. Si diu in eis pmaneat sine ter
cio aut quarto eas reputat primi erit toni. ¶ Si autē
in inferioribus incipiet et scōm cōtinitatem antiphone vl
alterius cantus rarissime ad illas ascendat secūdi erit
toni vt antiphona. Circūdantes circūdederunt. et plu
res alij cantus cōsimiles qui frequenter occurrunt

Sequitur Euonae
secundi toni.

Euonae

Consurge.

Postq̄ domi. In spiritu bumilitatis Fidelis fmo

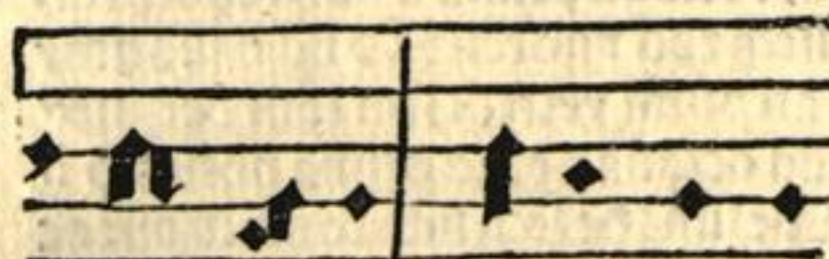
Benq̄ puerpera regem Ante luciferum genitus

3 4

Capitulum quartum

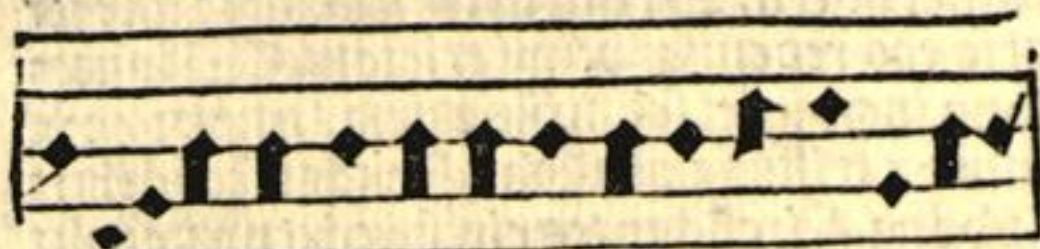

Ecce maria In omnē terram D sa pi

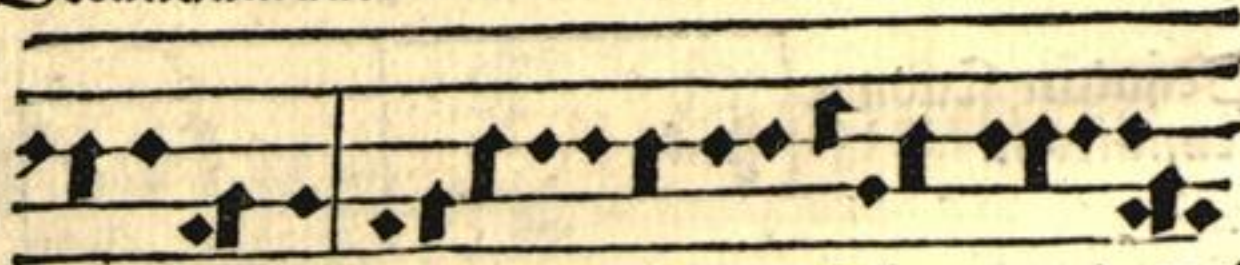

en tia Circundantes

Intonatio secundi
toni psalmoz mi
noz scdm antiq̃s.

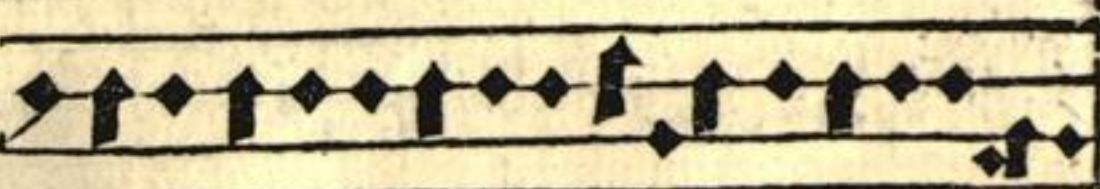

Secundum autem in fine et medio sic

variabis Dixit dñs dño meo sede a dextris meis

Secū
duz mo
derno

Dixit dñs dño meo sede a dex. meis

Aliter
scdm
mode
nos

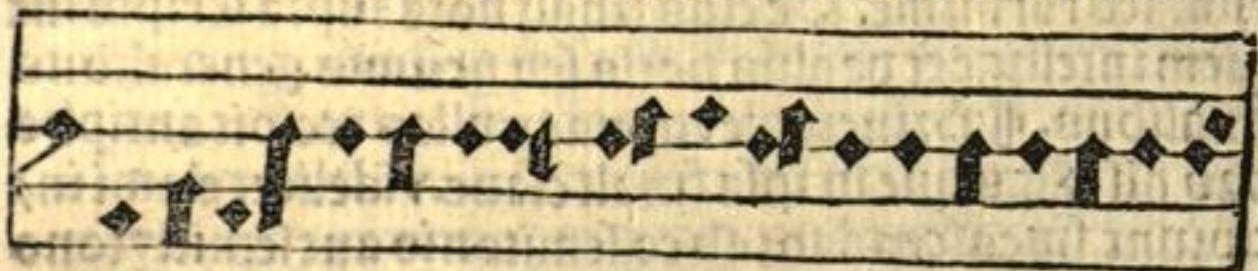

Dixit dñs dño meo sede a dextris meis.

Intonatio psal-
morum maioꝝ.

Magnificat anima mea dominum

Benedictus dominus deus israel quia visita

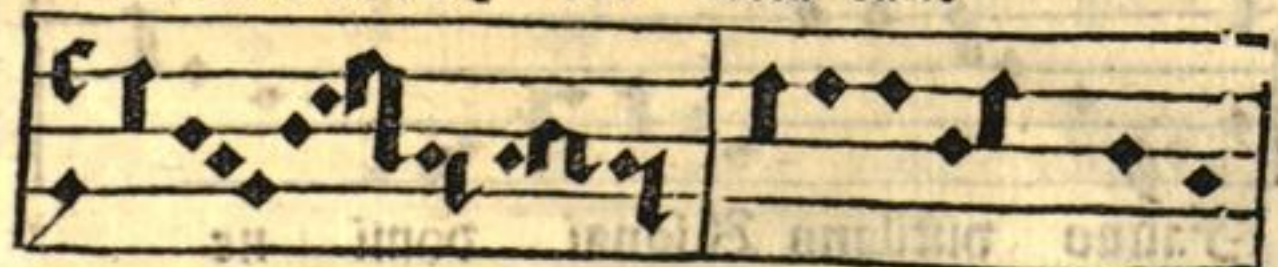

Sequi-
tur d ter-
cio tono

uit et fecit redemptionem plebis sue.

Tercia dies est q̄ bec facta sunt

Euonae p̄t̄ ad fau^o dis.
¶ Principale tercū toni

D De tercio tono qui apud
grecos de utros dicit̄. Et finitur in E graui siue in ela 9
mi in spacio ascensum habens ad suum dyapason: vide
3 iij

Capitulum quartum

licet ad e acutam. assumens si opus fuerit ultra vnam
 vocem seu cordā cuius euouae in E acuta incipit. For
 mula eius est D E F B a b b c d e f. ¶ Prima tercū toni
 magis vsitata sunt tria. scilicet E et B graves et c acu
 ta: Similiter F graue sed raro. Etiam aliquando b du
 rum sed rarissime. De eius finali nota supra scripta sūt
 idem intellige et de alijs notis seu neumis generalibus
 finalibus. ¶ Principale euouae nullas recipit antipho
 nas nisi illas que in ipsa finali clauē. videlicet elami in
 ciunt siue ascendant ab eo semitonio aut semidytono
 siue descendant ab eo tono vt infra patebit. ¶ Prima
 differentia recipit illas antipbonas que in B incipiūt.
 et in nota vnius sillabe et festināter recurrunt ad c acu
 tam: seu que in ipsa c incipiunt et aliquantulum morā
 tur in ea antequā descendant et postq̃ descēderint iterū
 eam reperiunt. ¶ Secunda differentia recipit illas
 antipbonas que in B graui incipiunt et paulatim ad c
 acutam ascendunt. ¶ Tercia differentia recipit illas
 antipbonas que in B graui incipiunt tono ascēdentes
 videlicet in a. ibiq̃ iterato altius per semidytonum ascē
 dunt vt infra patebit.

Prima
dñā.

Euouae

Luce mei vermes.

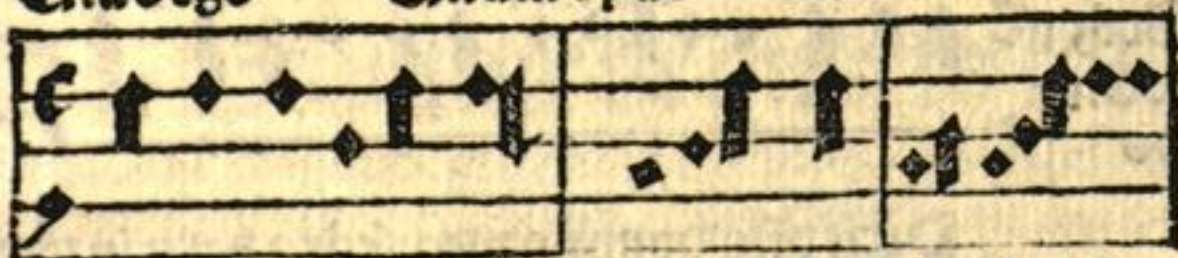

Vado parare Dominem rex Filium semper

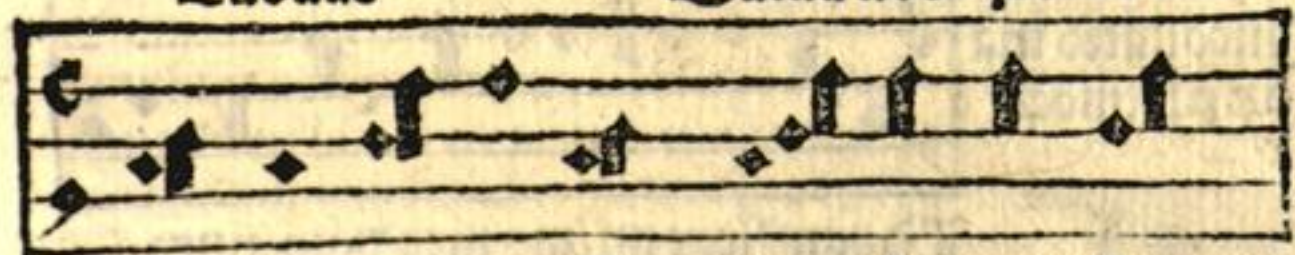
Secunda
dñā.

Vivio ego Unum opus feci.

Euouae

Salua nos. Presta dñe

Quasi vnus E go sum pastor

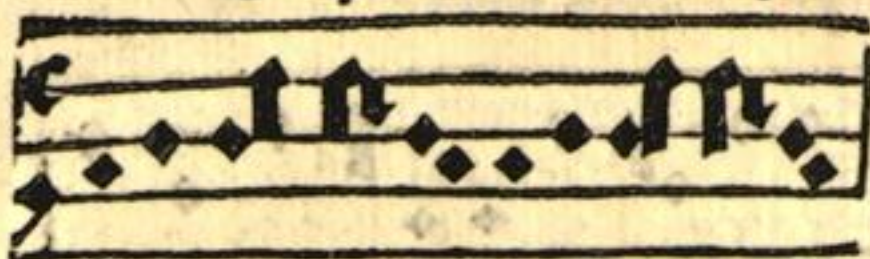

Ter.
dñā.

Euouae

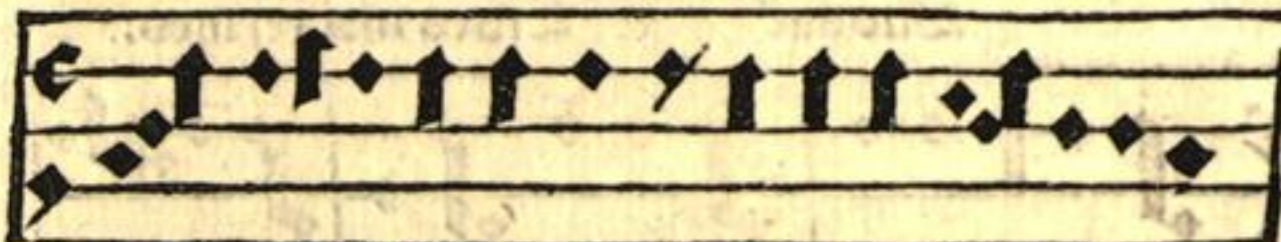
Quoniam in eternum

Capitulum quartum

Intonatio tercij
toni psalmoz mis
noz scō; antiq̃s.

Omnia quecūq; Dñe probasti.

Tercium suspende in medio sed in fine precipita

Dixit dñs dño meo sede a dextris meis.

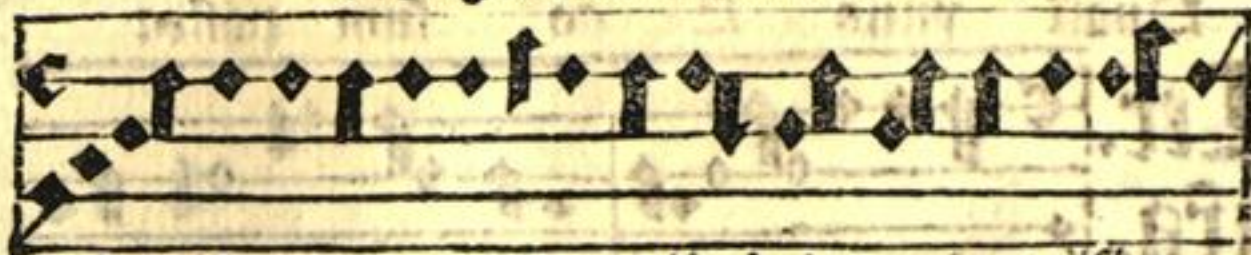
Scō;
moder
nos

Dixit dñs domino meo: sede a dextris meis.

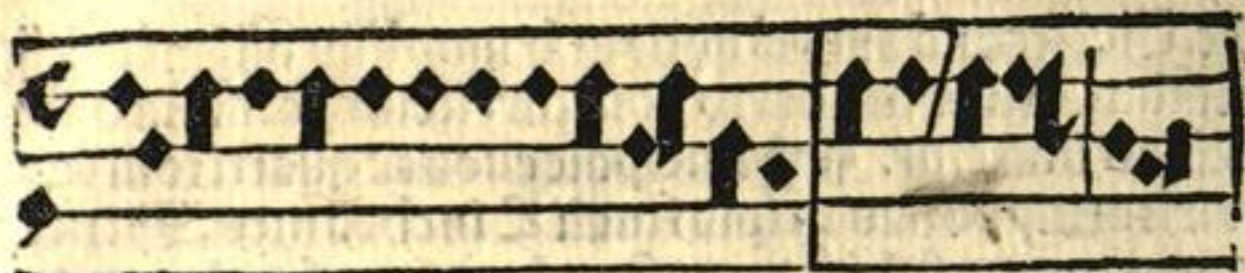
Intonatio ma
ior psalmoz

Magnificat anima mea dominum

Benedictus dñs deus israhel quia visita

uirtet fecit redemptionē plebis sue sue ue sue

Sequitur iubilus quarti toni.

Quarta vigi lia venit ad eos.

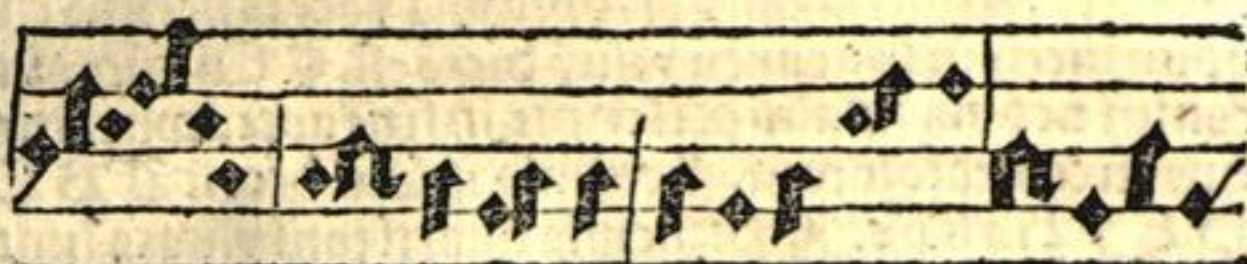
X Sequitur de quarto tono

qui dicitur plagalis dentri siue dentrii. i. tercii. et finit in elami sicut suus autentus cuius euouae alamire ad aptat. Ascendit aut sursum ad dyapentez infra ad dyatesson sicut quilibet alter plagalis seu discipulus naturaliter recipiens infra et supra vnā vocē ex licentia cui opus fuerit in suo cantu vsup dictū est. ¶ E uicūq; aut cantui neuima finalis prescripta in fine apte applicatur quarti censet fore toni. Formula ipsius hec est A B C D E F B a b b c. ¶ Principia quarti toni vsitata sunt quicq; L D E F B graues. quidam addunt a acutam. Sed in sola antiphona. Flisi diligerent. Discernit aut quartus tonus a tercio taliter: quia quartus tonus habet primā A: scōam B: et terciā L naturaliter quas nō habet tercius. Et tercius vndecimā D duodecimaz e et terciā decimaz f ex licentia: quas non habet quartus. Unde si aliquis cantus nec predictas voces seu c la g nes terciū omnes: nec illas quarti: sed decimam c attin

Capitulum quartum

gat. Vel secundam vel nonam b amplius dilatat tertij
erit toni. Alias in quarto ponetur. si eius formula diffe
rentias imitetur. ¶ Principale euouae quarti toni re
quirit antiphonas in ipsa finali E inchoantes. Si per
semidytonum subita non ascendant seu a finali semito
nio supra: scilicet in f vel in g inchoantes. Si per semi
dytonum subito ad finalem descendant vt patet infra
per exempla. ¶ Prima differentia recipit illas antipho
nas que infra finalem tono incipiunt. scilicet: in D gra
ui et gradatim ascendant. ¶ Secunda differentia res
picit illas antiphonas que in D graui incipiunt: scilicet:
tono infra finalez et immediate tono et semidytono sur
gunt. ¶ Tercia differentia respectu3 habet ad illas an
tiphonas que infra finalem dytono: videlicet in E gra
ui incipiunt. ¶ Quarta vero differentia requirit illas
antiphonas que in ipsa finali E incipiunt et immedia
te per semidytonum ascendant. Et que in B graui inci
piunt et tono ascendant vt patet per exempla

Principale quarti toni

Euouae. Tota pulchra. Post partū pgo Sciētes

quia labora est. Te inuocamus Nos sciētes.

De tonis.

Prima
differē
tia.

Euonae. Secus decursus aq̃z. Media vita

Symon bariona. Innuebant. Rubū quem viderat.

¶ Sed hec prima differentia apud modernos com̃
prebenditur sub tono; capitali minime tenetur.Secunda
differentia.
q̃rti toni.

Euonae Benedicta tu. Antethoz

Lōmendā? nosmetipsos Sup te iherusalem.

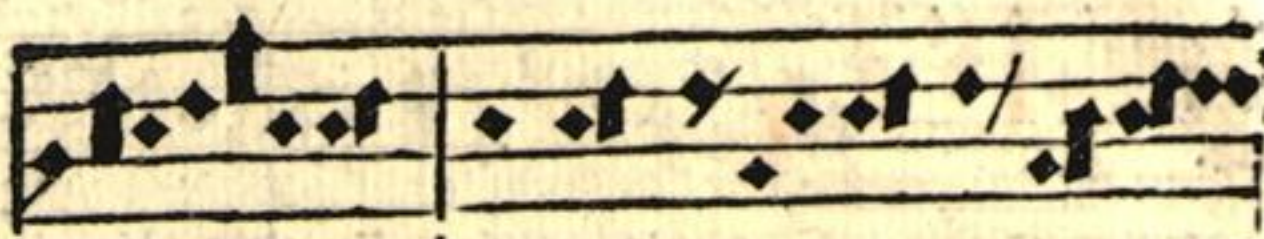

Euonae terciē dñe. Tulit ergo. Betlehem Domine.

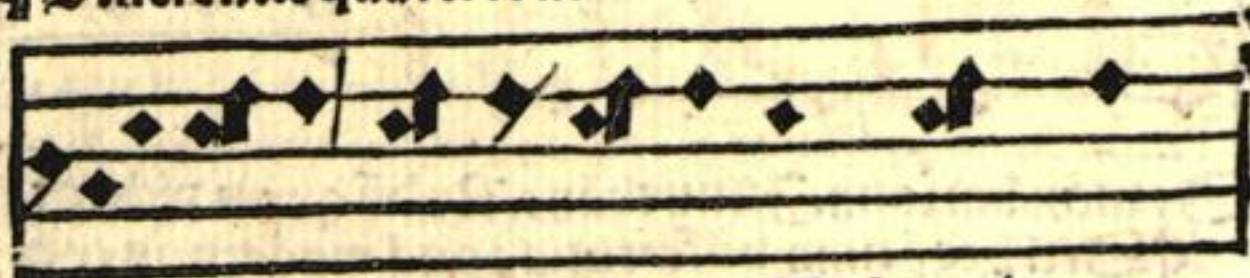

suscipeme Leuita laurentius Ne reminiscaris

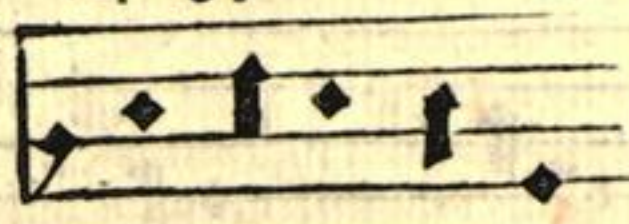
Capitulum quartum

Enouae quarte factus sum. Fidelia. Ad te domie.
¶ Differentie quarti toni.

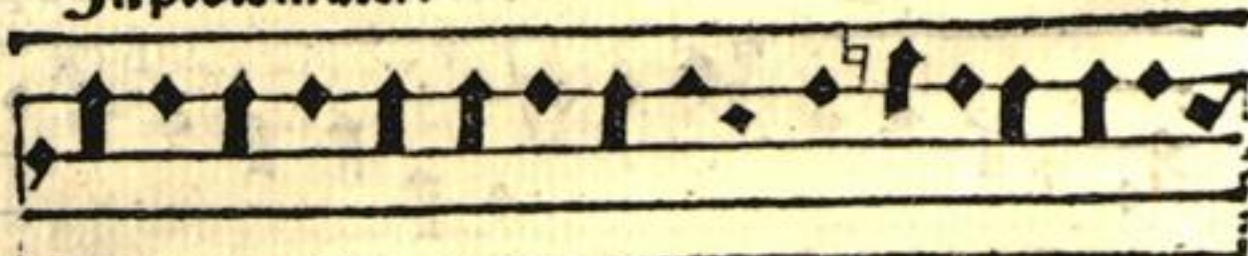

Ex egipto O mors Syon Uade iam.

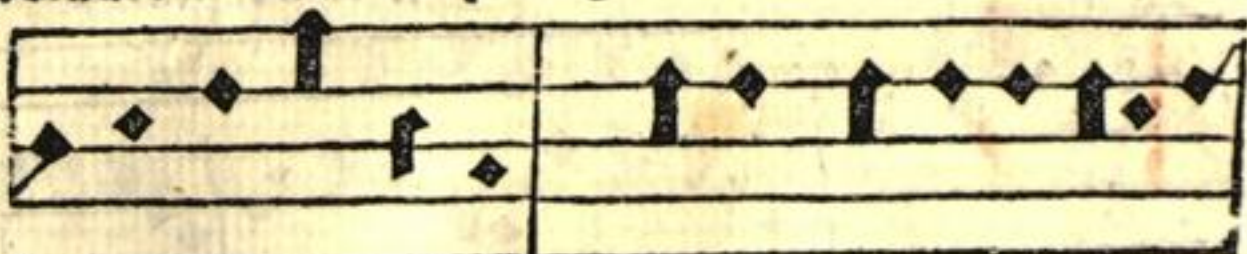

Sequitur intona-
tio psalmorum minorum se-
cundum antiquos.

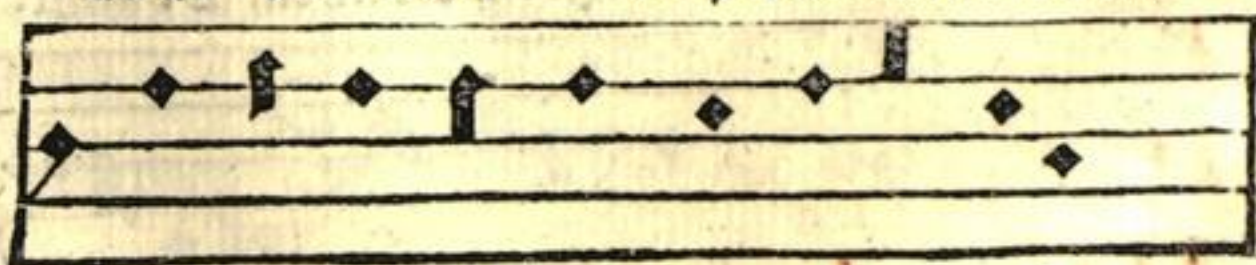
In prole mater.

Quartus tonus in pmo gradatim a seedit sed tandem

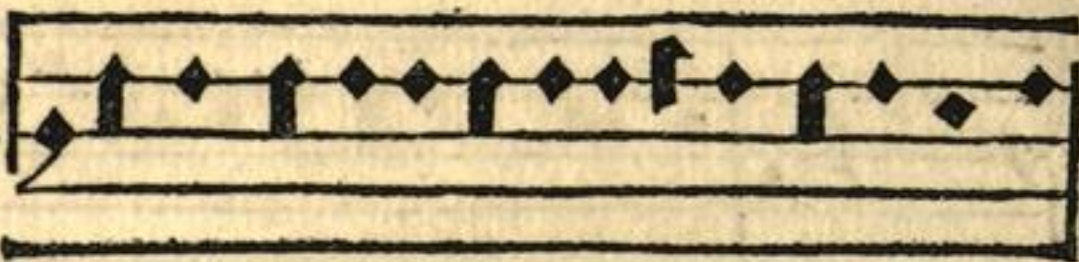

ab al to cadit Dixit dominus domi

no meo sede a dex tris meis.

De tonis

Scōs
moder
nos.

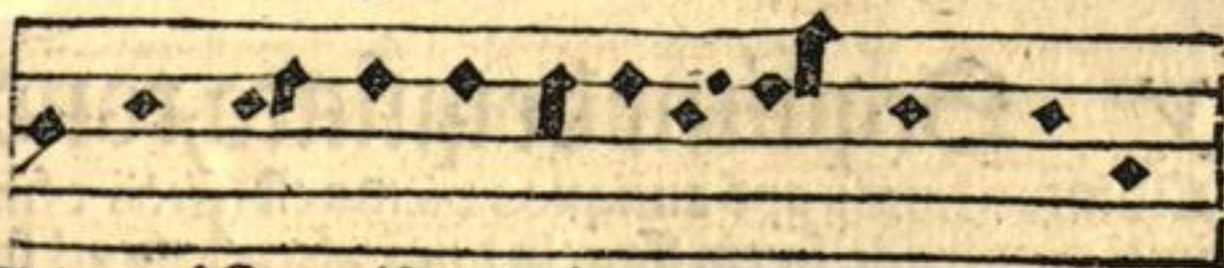
Dixit dominus dñō meo sede a dex

tris meis meis meis meis

Intōa.
psalmo
rum ma
iorum

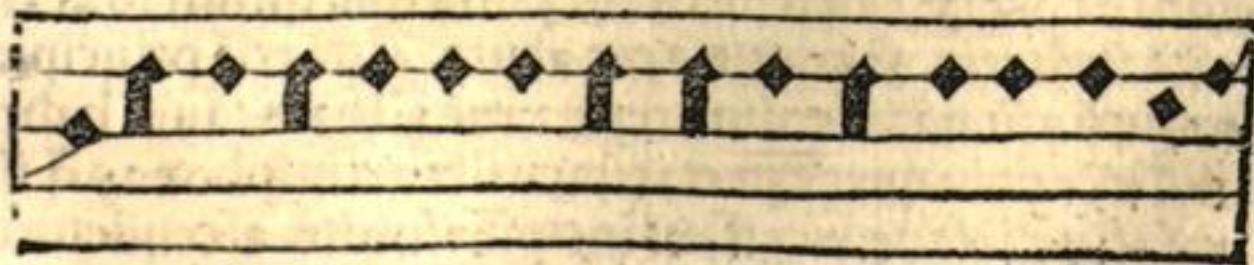
Magnificat anima mea dominum

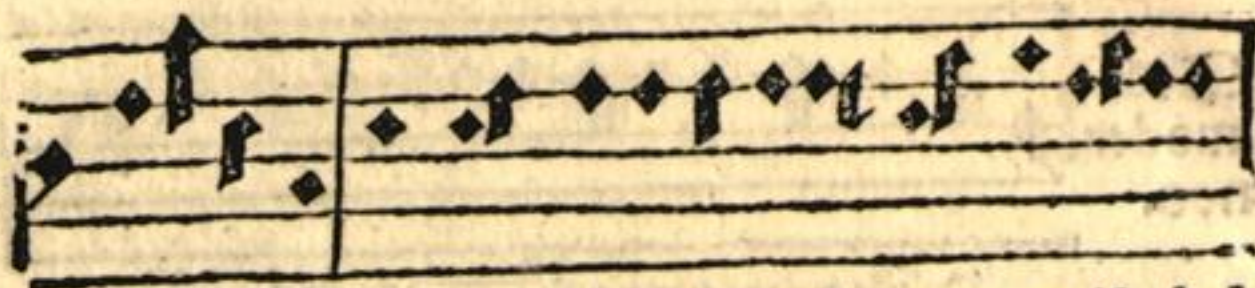
Aliter Magnificat anima mea dominum

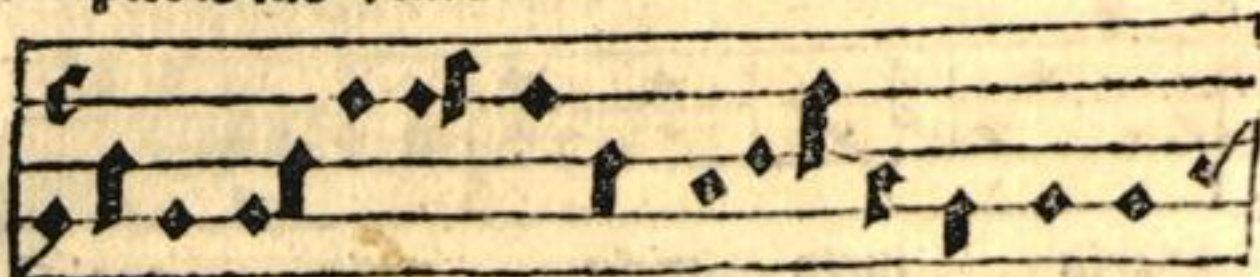
Benedictus dominus deus israhel

quia visitavit et fecit redemptionem
K

Capitulum quartum

plebis sue vel. Bñdictus dominus deus israhel

Quinq; prudentes intrauerunt ad nuptias

y Sequitur de quinto tono.

Quintus tonus apud antiquos dictus est tritos et finit in F graui: videlicet in ffaut in linea ascendens ad suū dyapason seu ad ipsius octauā: videlicet ad ffaut in spacio et tono supra p licentiā. Rarissime infra finalem vnā vocem recipiens ppter semitonij impfectionē. Sed interdum p semidytonū seu dyatesseron ex lasciuia descēdit ad Lfaut. Cuius euonae c solfaut adaptatur. Cuius eungetiam cantui neuma finalis prescripta rite est applicabilis censetur fore quinti toni. Formula aut quinti toni est hec. F B a b b c d e f g. Principia quinti toni vsitata sunt tria. F grauis a et c acuta. Alia etiā principia minus vsitata interdum reperiunt. Vnam tantū habet differentiam que regit et respicit illas antiphonas q in ipsa finali clauē: vitz ffaut incipiūt subito ascendentes.

De tonis.

Z Sed sciendum est hic. et diligēter notandum q̄ in
cantib⁹ huius toni ⁊ eius subiungalis b rotunda frequē
tius inueniūt posita que ad f finalez dyatesseron reddit.
Que resonantia vt magister iohannes testat maxime in
cantu curato est necessaria. Unde ipse dñs Guido. qui
post Boetiū huius artis tanq̄ neglecte obliuioni tra
dite reparatoꝝ fuit: prefatam b cū quibusdam alijs vocib⁹
supra in manu per clauēs duplicatas siue p̄ alpha
betum tercium duplicatum nullatenus in monocordo
apposuisse nisi valde fuisset necessaria.

Euonae Fons ortorum In conspectu
¶ Principale quinti toni

Exultabunt omnia ligna In so le posuit

Ex quo om nia Ecce dominus veniet.

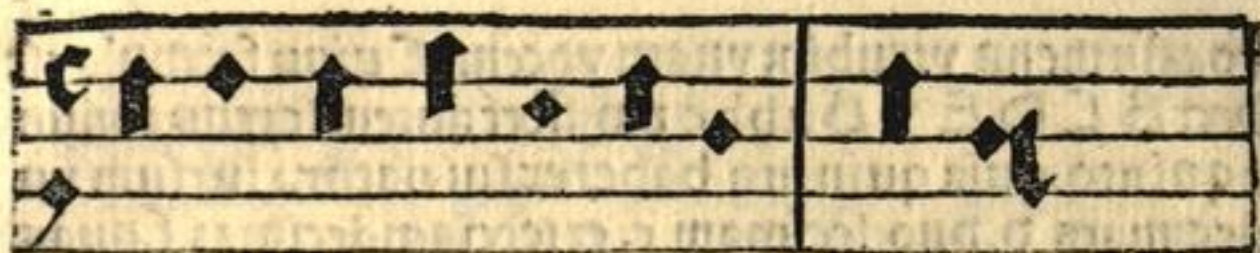
Euonae Omnis vallis.
¶ Differentia quinti toni.

K ij

Capitulum quartum

De tonis

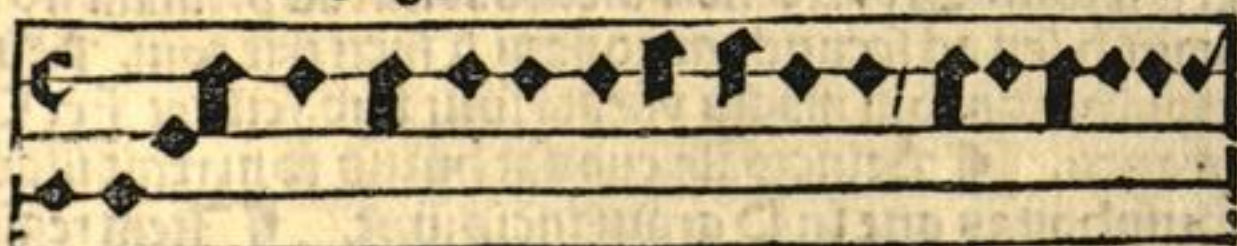

sede a dextris meis meis.

Intonatō
psalmoz
maiorum

Magnificat anima mea dominum

Benedictus dominus deus israel quia visitavit

Sequitur in
bilis sexti tōi

et fecit redemptionem plebis sue.

Sexta bo. 2a sedit super putem.

Sequitur de sexto tono qui di

citur plagalis seu discipulus triti seu quinti qui etiaz fi
nitur in f gravi sicut suus autentus cuius cuonae ala
mire adaptatur: ascendit autem sextus tonus finali sur
sum ad dyapente: infra vero finalem ad dyatesseron ra

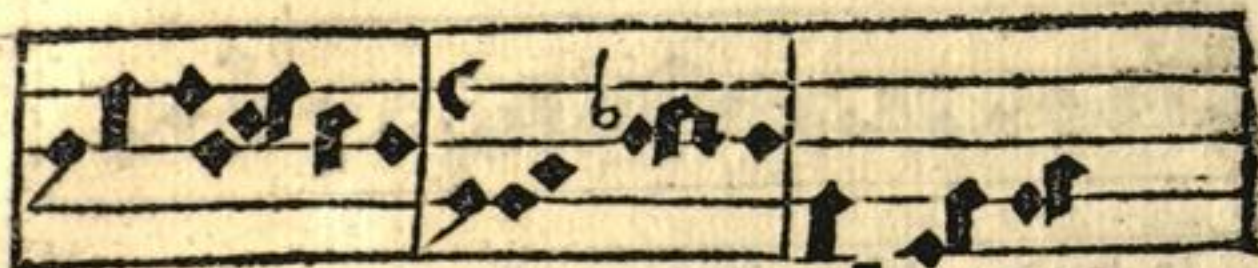
K iij

Capitulum quartum

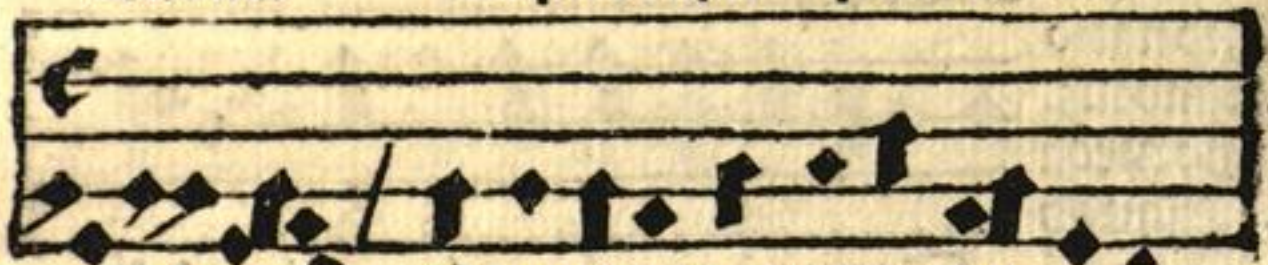
ro assumens utriusque unam vocem. Cuius formula est
hec: B C D E F G a b b c d differt autem sextus tonus
a quinto. quia quintus habet ex sui natura sursum vn
decimam d. duo decimam e. et tercia mdecimaz f. quas
non habet sextus. Et sextus habet quartam D. terciaz
E. quas non habet ex natura quintus nisi fiat hoc in
terdum ex lascivia cantus. sed non ex natura. Si igitur
aliquis cantus non habet totam eleuationem quin
ti toni nec totam dispositionem sexti. ¶ Sed c acuta
seu d iuxta quantitatem cantus sepius reperitur quin
ti toni. Si vero non ascendat nisi ad primam non
nam b seu ad secundam non nam b sexti erit toni. Prin
cipia huius toni magis vsitata sunt duo. scilicet F et D
graves. ¶ Principale euouae huius toni regit illas
antiphonas que in D graui incipiunt. ¶ Item regit
illas antiphonas que in ipsa f finali incipiunt et descē
dunt vel subito ad alamire ascendunt. quia huiusmodi
antiphone que cum mora aliqua in g solent ad alamire
scandunt sub differentia collocantur. ¶ Item prin
cipale euouae regit illas antiphonas que in c acuta in
cipiunt: et ibidem finiuntur cum infra in grauibz pro
pter b mollem cantari nequeant sicut antiphona. (Aue
regina celorum.) et consimiles. ¶ Nota etiam q quid
dam antiphonam (Nesciens mater.) in G graui inci
piunt et sub principali collocant. Alij eandem antipho
nam in ipsa finali f incipiunt per vnisonū quibus con
sentiendum est.

Sequitur principale Euo uae Sexti toni.

De tonis.

Euonae Lupus rapit Puer ihesus

Siego Notum fecit dominus alleluia

Non turbetur A ue regina celorum.

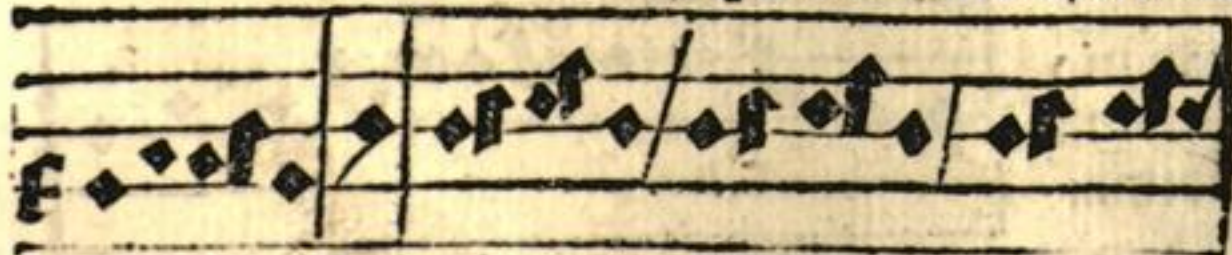

Quam pulchra es Nesciens mater Quilisma.

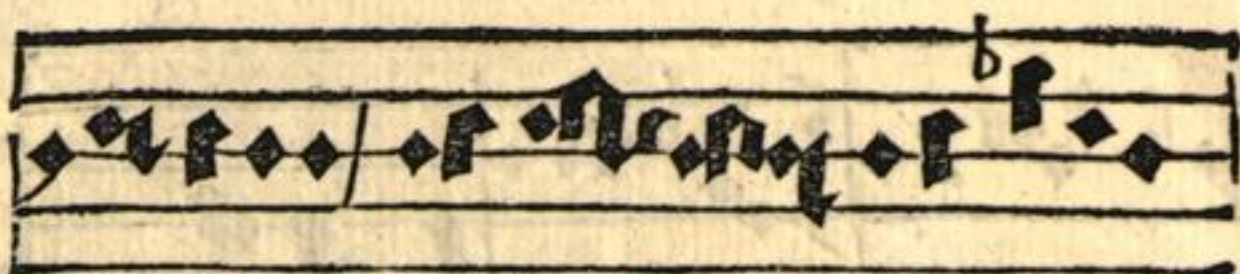
Nesciens mater virgo

Euonae
q Differentia sexti toni.

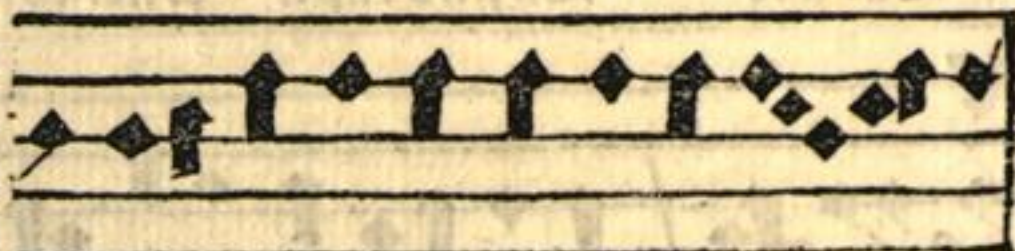
Benedictus Benedixit Eructavit R:ues

Capitulum quartum

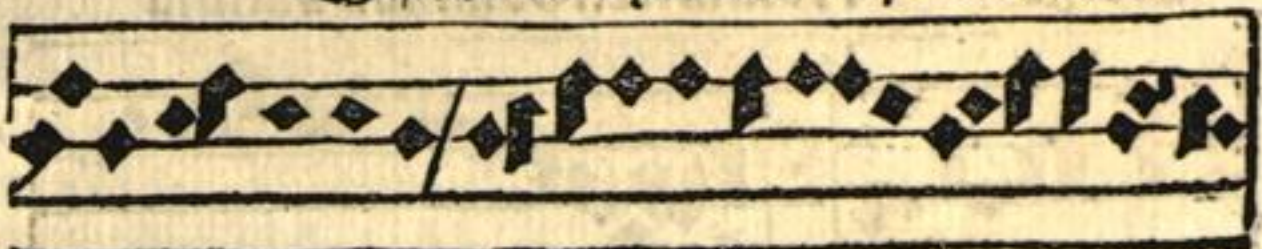

la dño Benedictus dñs deus israhel:

Intonatio
psalmoz
minoz secū
dū ātquos

Sextus item primus imponitur sed a

liter deponitur Dixit dñs dño meo se. a dex. m.

Scōs
moder
nos.

Dixit dñs dño meo sede a dextris meis.

¶ Aliter. Dixit dñs dño sede a dex tris meis

Intonatio
psalmoz
maiorum.

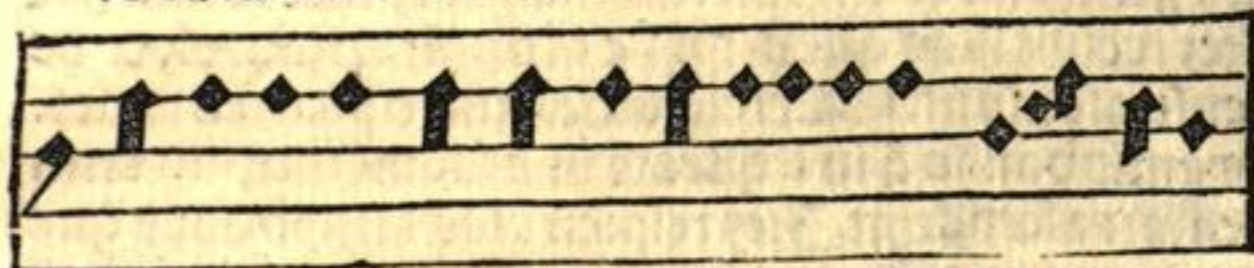

Magnificat anima mea dominum.

De tonis

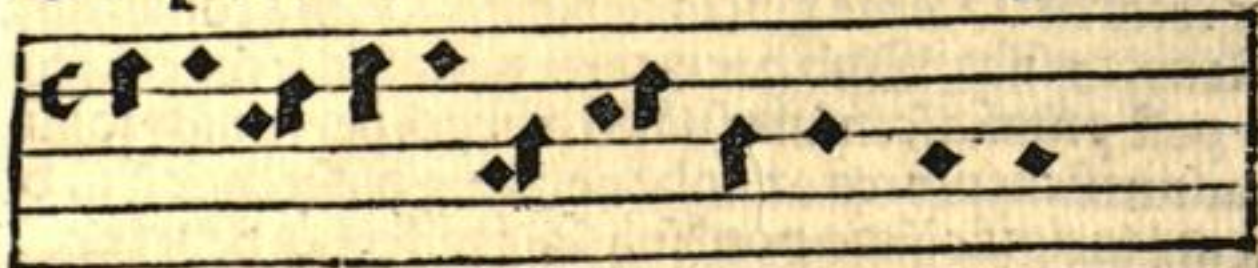

Benedictus dominus deus israel quia

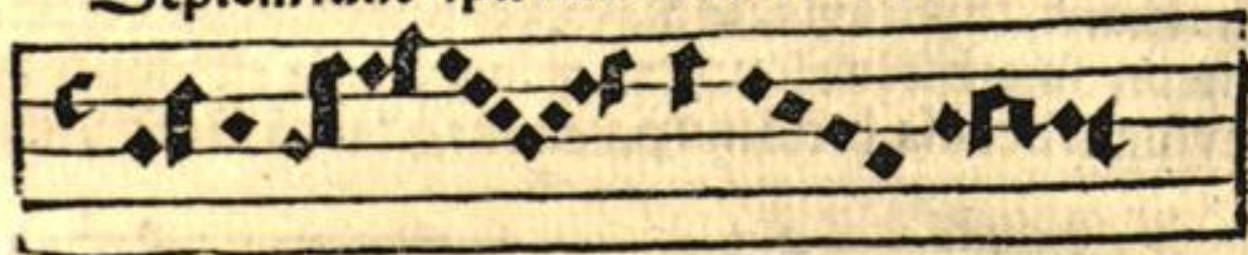

visitavit et fecit redemptionem plebi sue

Sequitur neuuma toni septimi.

Septem sunt spiritus ante thronum dei

Sequitur de septimo tono:

qui apud grecos thetrardus dicitur: hic finitur in g gra⁹
ui ascendens sicut ceteri autenti ad suum dyapason unam
vocem infra et super ex licentia aliquam assumens. Cuius eno
uae in d acuta incipit vel incipiunt. Cuiusque autem cantui
nota praescripta finalis est applicabilis. apte et debite cen
setur fore septimi toni. ¶ Formula autem septimi toni hec
est. $\text{F B a b b c d e f g a a}$. ¶ Principia vitata quinque sunt
 B a b c d . ¶ Principalis tonus regit et respicit illas an

Capitulum quartum

tipbonas que in a acuta incipiunt. Regit etiā illas que in b quadra in bfabmi incipiūt 7 per dytonum cadunt. ¶ Prima differentia respicit illas antiphonas q̄ in ipsa finali g incipiūt et p̄ intervallo ad dyapente cōsurgunt. ¶ Secūda differentia respicit illas antiphonas q̄ in finali g incipiūt et sine intervallo ad diapente cōsurgūt. Itē recipit illas que in ipsa c incipiūt et sine veloci de scensu ascēdunt. ¶ Tercia differentia respicit seu regit il las antiphonas q̄ in b quadra in bfabmi incipiūt et im mediate ascendunt. Itē respicit illas antiphonas que in c acuta incipiūt et p̄ semitoniū immediate remittunt. ¶ Quarta differentia respicit illas antiphonas q̄ in d acu ta incipiūt. D Hic nota q̄ quidā musici antiphonas Exortū est. Orante sancto clemente Helena cōstantini mater. 7 psiles. Sub hac quarta differentia locauerūt eo q̄ post primū ascensum suū ad d acutā per semidytonū cadunt sicut plures antiphone huius differentie q̄ in d acuta incipiūt quibz poti⁹ sub scōda differentia debeāt col locari. Atq̄ aut sub quarta v̄l tercia differentia collocen tur non erit multavis. Nota etiā q̄ due psalmodie septi mi toni sunt hic subscripte: s; prima magis est p̄munis et vsitata bec oīa lucidi⁹ patebunt p̄ cantū subscriptū

Principale
euouae sep
timitoni

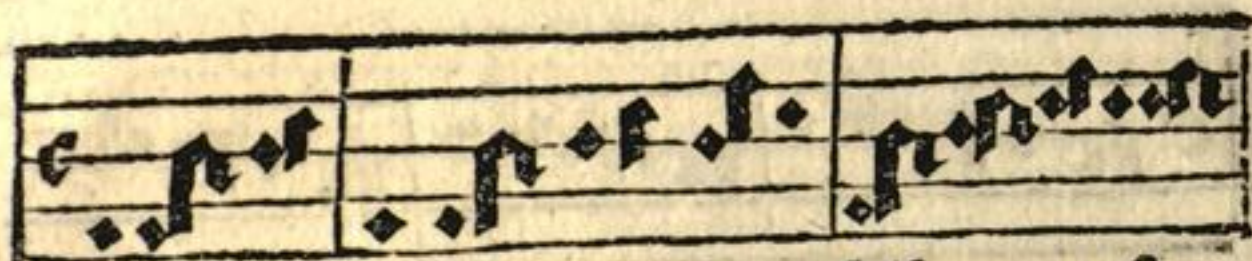
Euouae Ipse preibit

Dirificauit Constitues eos Euouae
¶ Prima differentia.

De tonis.

62

Extruxit Egrege martyr Lōfortatus est.

In galilea Erūpent mōtes Descēdi Anīma mea

Euouae Scimus qm̄ Urbs fortitudinis
¶ Secunda differentia.

Angelus ad pastores Hele na Exortum est.

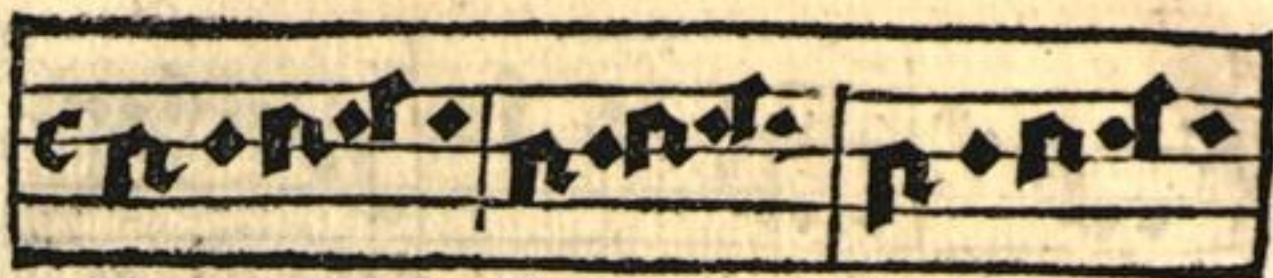

Scio q̄ibesum Laudaibern salem

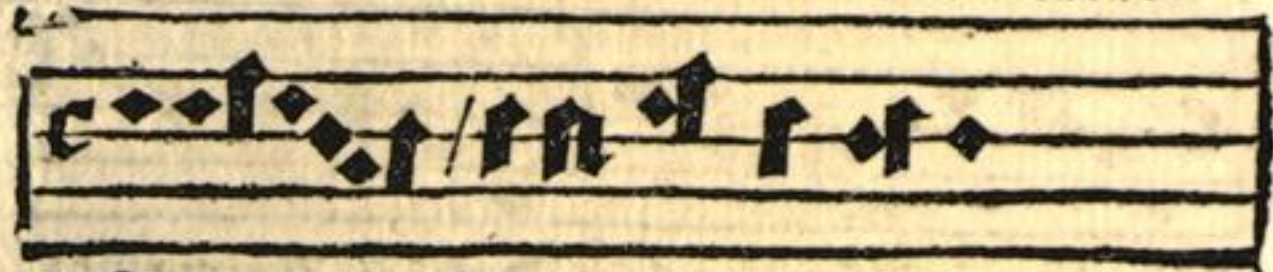

Euouae Stella ista Visu dominus
¶ Tercia differentia.

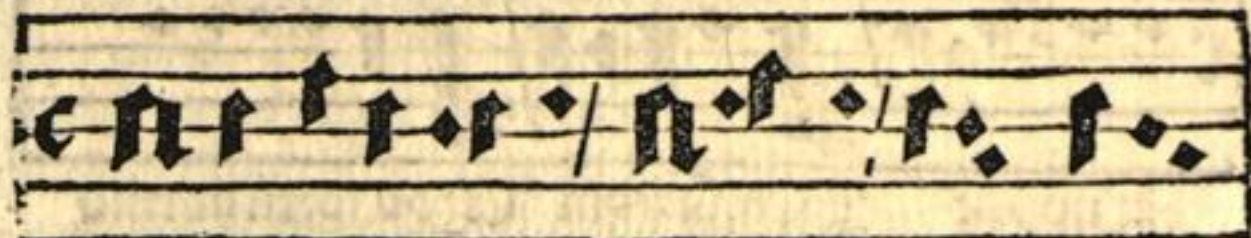
Capitulum quartum

Bene dicta Clamauerunt Confortatus.

Euonae Tu es qui venturus
Quarta differentia.

Non est hic alius No mo Dñe libera

Sit nomē domini Desuscipit Caro mea

Sequitur itona
tio psalmozum minoruz
secundum antiquos

Tu es petrus

Septimus quartum in medio respicit sed in

De tonis

63

fine despicit Dixit dominus dñō meo sede

a dextris meis meis meis meis meis
¶ Sequitur scōm modernos

Dixit dominus domīo meo sede a dextris meis.

Aliter. Dixit dominus dñō meo sede a dextris meis

Intonatio
psalmozum
maiorum.

Magnificat anima mea dominum

Benedictus dominus deus israhel quia

2

Capitulum quartum

visitauit et fecit redemptionem plebis sue

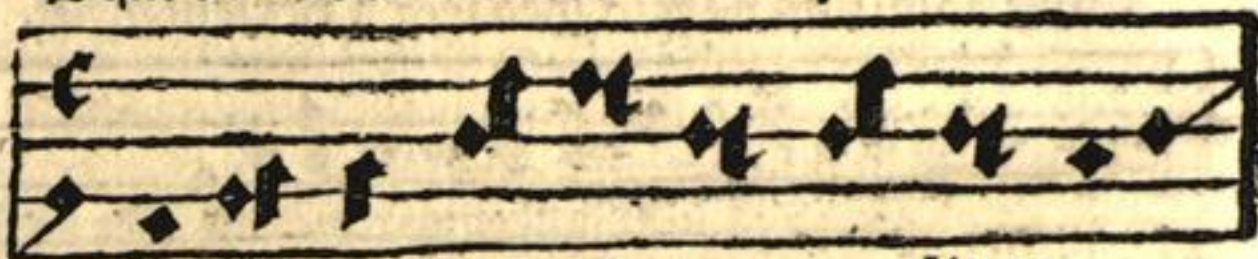
Sequitur
melodia
psalmo-
rum.

Septima sed mediū per plures tollis in aliū

Dixit dominus domino ut supra.

Deo sunt beatitudines

E Sequitur de octauo tono:

qui dicitur plagalis ietherardi. i. septimi et finit in g gra-
ni sicut suus antentus ascendens sursum ad diapente
et infra ad dyatessenon sumens utrobique unam vocem si
opus fuerit et ex hoc patet differentia inter septimum et octa-
uū quia septimus ascendit ad suū dyapason supra si

De tonis.

64

nalem et infra tonum si necesse fuerit. Octauus ho infra
ad dyatesseron amittit. quapropter si aliquis catus non
habet totam remissionem octauum nec totam eleuationem
septimi si infra finalem non descendat et ad dyapente ele
uatur censet fore septimum tonum. Si conuerso octauum tonum
Formula ipsi hec est **L D E F** g a b b c d et e ex licetia
Principia octauum tonum magis usitata sunt septem. **L D**
E F g a et c acute. adaptantur autem enouae eius c sol fa
ut. Principalis tonus respicit quasdam antiphonas in
L graui incipientes. Aliqs in **D** graui quasdam in **g** et
quasdam in **a** acuta ut infra per exempla. **F** Quidam
vero minus sapientes antiphonas in **L** et in **D** graui
bus incipientes sub prima locauerunt differentia. Quis
dam etiam antiphonam (**L**audus quidam. et Ascenden
te ihesu in nauiculam) cum consimilibus ad tercius co
nabantur flectere tonum eo quod in principio quibusdam
antiphonis tercius tonum sunt consimiles. Sed tales iudi
cium aurium plus quam finale legitimam perpendebant.
quorum cantorum scurilitas magis est deridenda quam com
mendanda quia de tonorum seu modorum discretionem
parum sentiunt sed id solum sequitur quod aliquantulum cui res
muere videtur sicut castrimargie seruiunt per falsam em
dulcedinem a vera sobrietatis regula seducuntur. Pri
ma differentia incipit illas antiphonas octauum tonum in
E vel **F** grauius incipientes ut patet infra per exempla
Secunda differentia respicit illas antiphonas in **c** acu
ta incipientes et subito per semitonium vel per semidy
tonum cadentes. Tercia differentia respicit et regit an
tiphonas in **c** acuta incipientes sed priusquam descendant
ad alamire ascendentes. Quarta vero differentia dicitur
peregrina cuius differentie antiphone ab antiquis sub
principalis tono eo quod in **c** graui incipit collocabantur et
ideo adhuc a multis pluribus modernis ista differentia pa
rum curatur. Dicitur autem peregrina ideo quia rara
in psalmodia.

Lij

Capitulum quartum

Principā
le octavi
toni

Enouae .

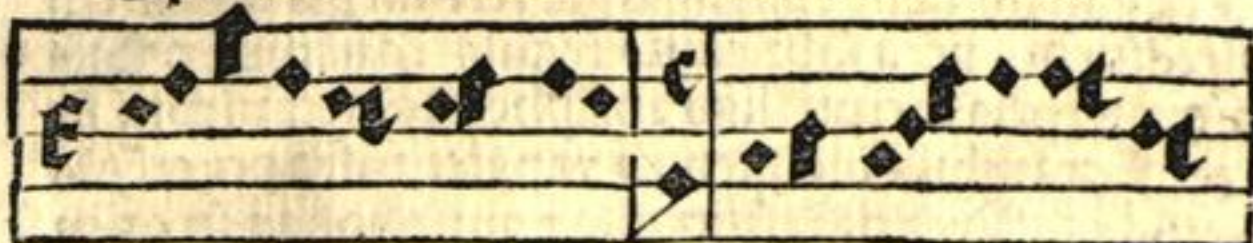
Gandect letare Stabant iusti Sapientia

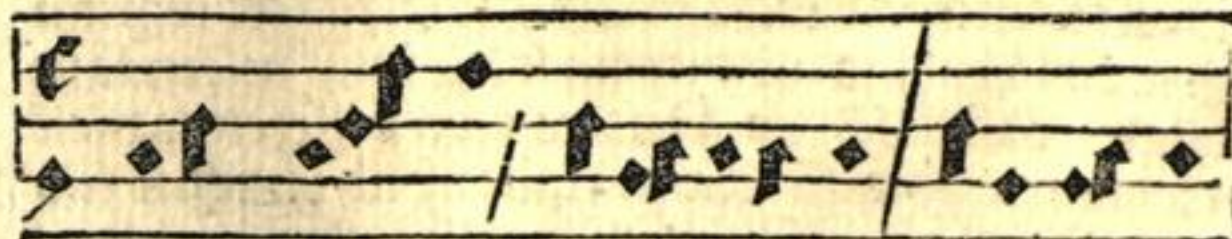
Dixit dominus mulieri ca nance

Spiritus domini Dum ortus fuerit.

Petrus domini Ascendente ihesu

Audus quidam Scitote quia Apertum est

De tonis

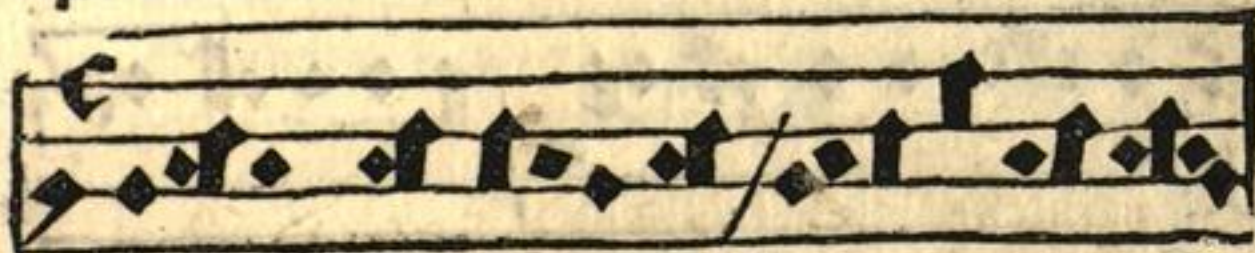
66

Seq̃t p̃ria
differētia.

P̃ria d̃ia octavi toni. Euonae

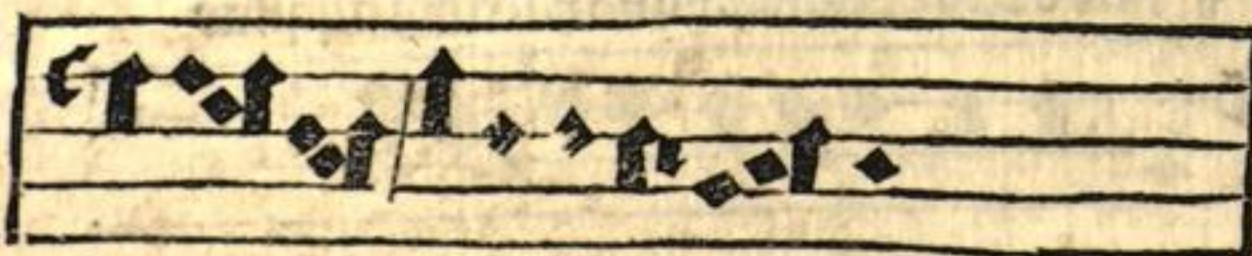
Fili q̃d fecisti

Dagi viden tes Anime impiorum

Pater abraham Ardens em̃ Jocundare

Euonae P̃rius q̃ te formare
¶ Sc̃da differentia.

Hoc est preceptum In eternū De pfundis

Deo nostro

Ite et vos

Salve crux

L iij

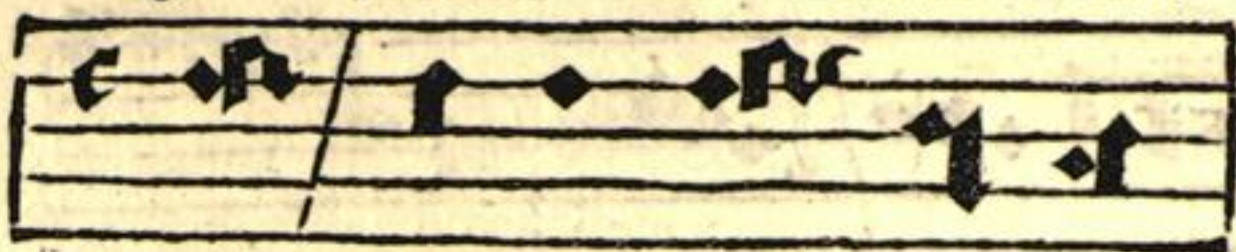
Capitulum quartum

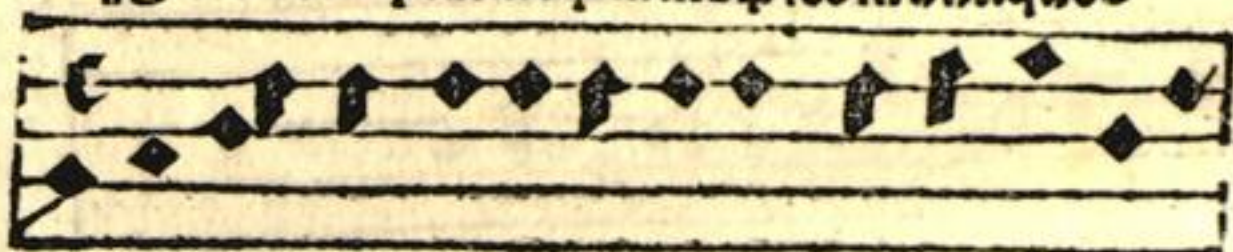
Bene fundata est Enouae Tercia differentia

Ego in altissi mis Euntes i bant

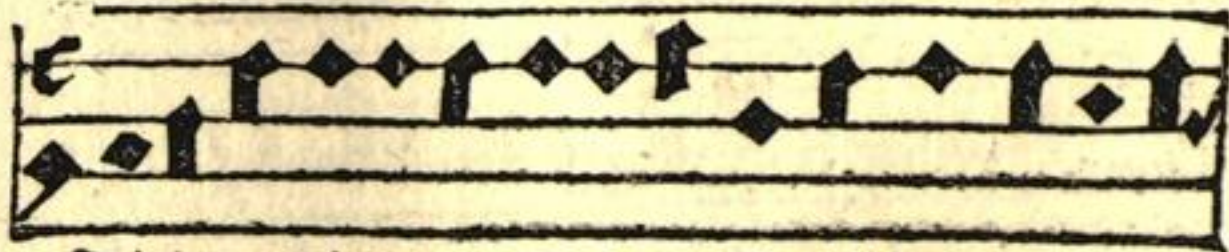
Lo gi ta ue runt
¶ Intonatio psalmoz minorz scdm antiquos

Octauus secundo respondens in medio

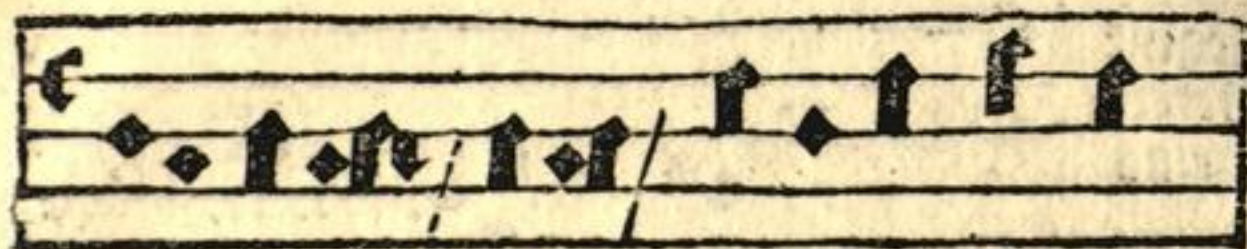
sed ta li te no re concluditur

Dixit dominus domino meo sede a dextris

De tonis.

66

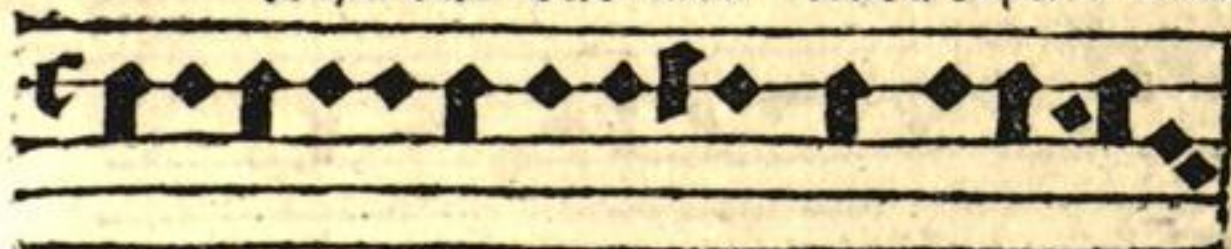

meis meis meis a dextris meis.

Scdm
moder
nos.

Dixit dñs dño meo sede a dextris meis.

Aliter. Dixit dñs dño meo sede a dextris meis.
Sequitur intonatio psalmoz maioꝝ

Magnificat anima mea dominum.

Bñdictus dñs deus israhel quia visitauit et

fecit redemptionem plebis sue.

2 iij

Capitulum quartum

Sequit
differētia
pegrina

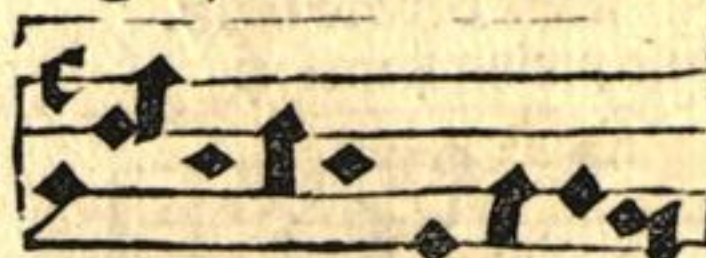
Seculorū amen Flos qui vivimus

Taliter iste tonus cantandus erit peregrinus

In exitu israel de egipto domus ia/

Sequuntur mo
dulationes ver

cob de populo barbaro
suum respōsoriorū ad octo tonos fm cōmunem modū
Hoc autem historie aliter habent.

Ursūm cantare studeas hinc octo tonorū
Quos cantant pueri multa dulcedine bini
Quando chorus cantum finiverit hīs sociatum
Postulat et iungi sibi quisquis gloria patri.
Sed duplex dici debebit gloria patri.
Ars donat primum: prefert vsusq; secundum

De tonis

Singula principia sed noscas primitus horum

Que post finales seruare volunt sibi clauos

Incipias versus autentos per dyapente.

Per semitonium dyapentem concine ternum

Quartus et octauus dyatesseron est sociatus

Incipiunt sextum finales atq; secundum.

Esaut ad versum primat per sepe secundum

Ut per subscriptas poteris cognoscere formas.

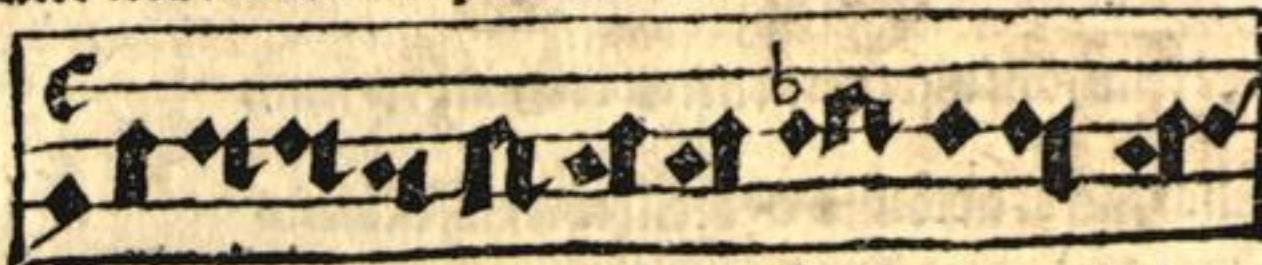
Sed variat versus hos cantus sepe modernus.

Diuersis formis incertis sed tibi normis.

S In ista pte auctor subiungit varias formas versuum q̄ respiciunt respōsoria octo tonorū q̄ versus finitis respon-
sorijs in choro a seniorib⁹ p̄ duos pueros seu scolares
dulciter dicant cū suis gloria patri. Ad pleniorē aut cog-
nitionē textus ad memoriā reducēda sunt ea q̄ sup̄dicta
sunt in tercio caplo de modis quib⁹ oīs cant⁹ cōtexitur
vbi ostendit quid sit dyatesseron quid dyapēte. ¶ Itē re-
uocāda sunt ad memoriā q̄ in hoc quarto p̄scripta sunt
caplo de clauib⁹ finalib⁹ octo tonorū ibi: videlicet. (In d
solretonus p̄mus finit⁹ sc̄ds.) His ad memoriā reduc-
tis text⁹ planus erit. Posset etiā ista p̄s in plures p̄tes
diuidi sicut patz sufficiēter. Forma etiā versuū subscrip-
torū octo tonorū in neuima seu nota ipsi⁹ ascripta p̄ ordi-
nem satis manifesta et lucida est q̄ forma siue neuima in
nouis bystorijs p̄ nouos cātores sepe variant. ¶ No-
ta etiā q̄ duplex gloria p̄i cui libet p̄sui octo tonorū ascri-
bi p̄imū sc̄dm artē ab antiq̄ seruata reliquū fm vsū de-

Capitulum quartum

quo vix disuescunt q̃ plures s; de hoc nō erit multa vis
vix primū vel scdm glia patri decante q̃uis po ti⁹ ars
vera q̃ vsus in cātu deberet seruari: licz dicat p̃muniter
Lū fueris rome romano viuito more. Lū fueris alibi vi
uito sicut ibi. Et itez. Artē discam⁹ q̃uis vsū teneam⁹.

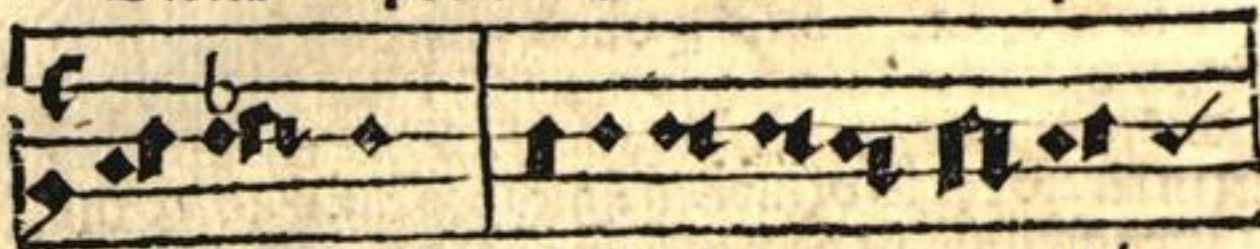
Primus ut iste sonus tibi

versus erit reso nan dus.

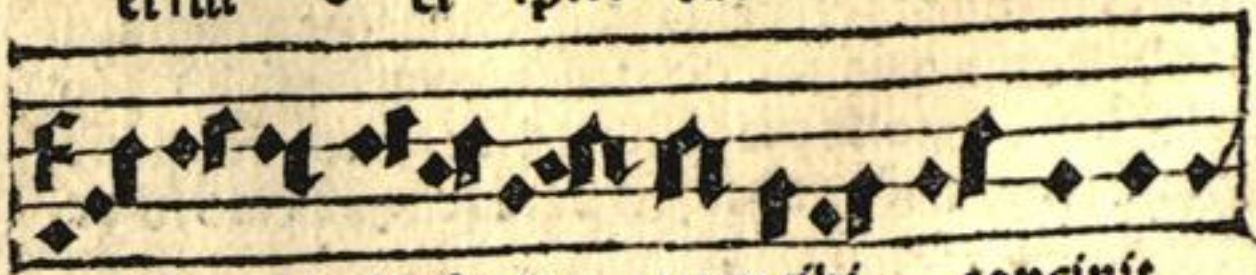
Gloria patri et filio et spiritu

i sancto. ¶ Aliter. Gloria patri

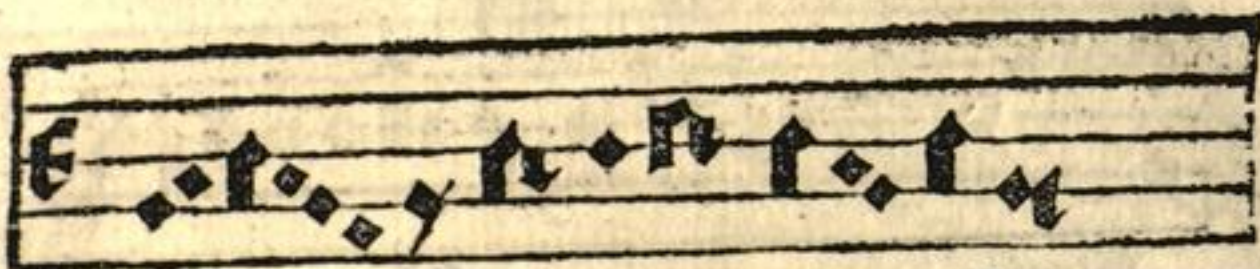
et fili o et spiri tui sanc to

En dulcedo to num tibi concinis

De tonis.

68

i sta se cum dum

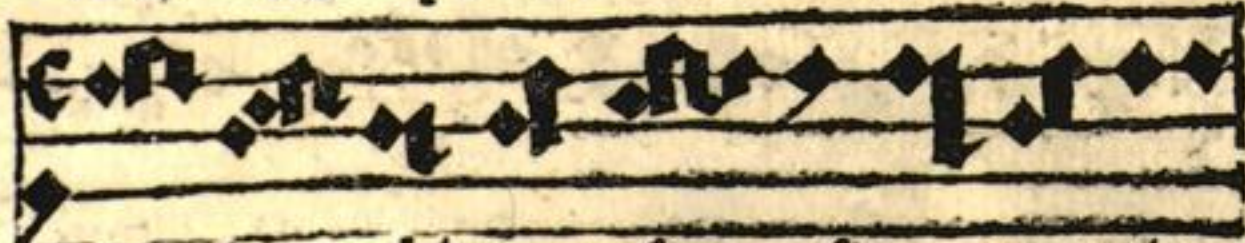
Glo ri a patri et fi lio et

spi ri tu i san cto.

Glo ria pa tri et fili o. zc

Terci us binc versum sic quemuis
Glori a pa tri et filio

tol er spi rit inal tum.
et ri tu i san cto.

Capitulum quartum

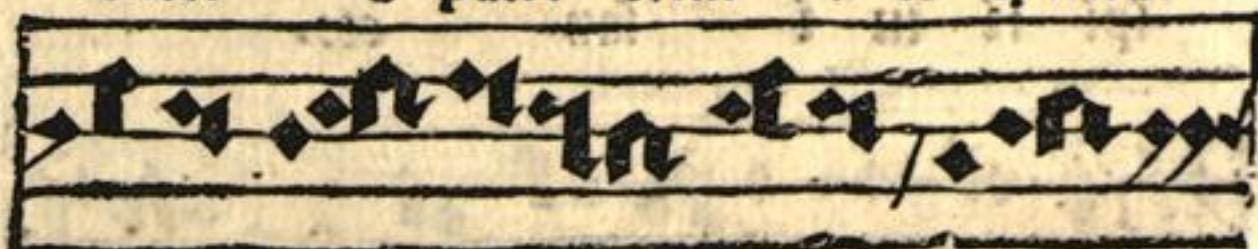
Glori a patri et filio et spiritui

sancto

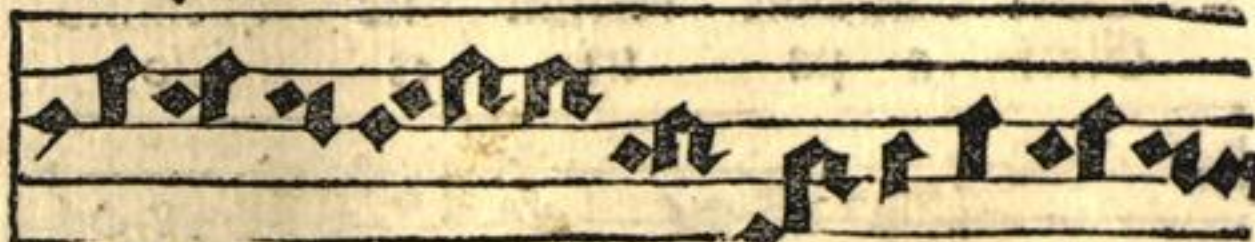
Glori a patri et fili o et spiritui

Inde toni verum

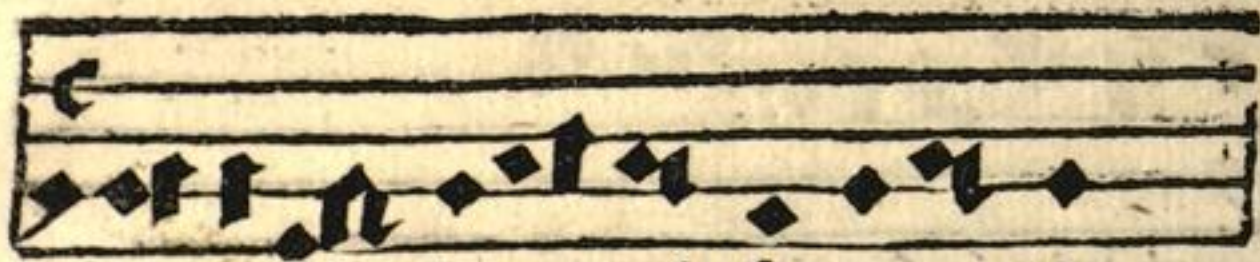

sic quarti vol ue de oz sum

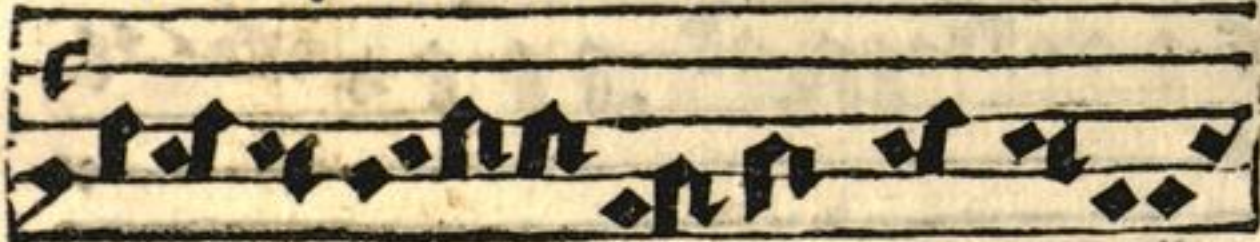

Gloria patri et fi li

De tonis

o et spi ri tu i san cto

Gloria pa tri et fili

o et spiri tui sancto.

Quintus et huic ver sum

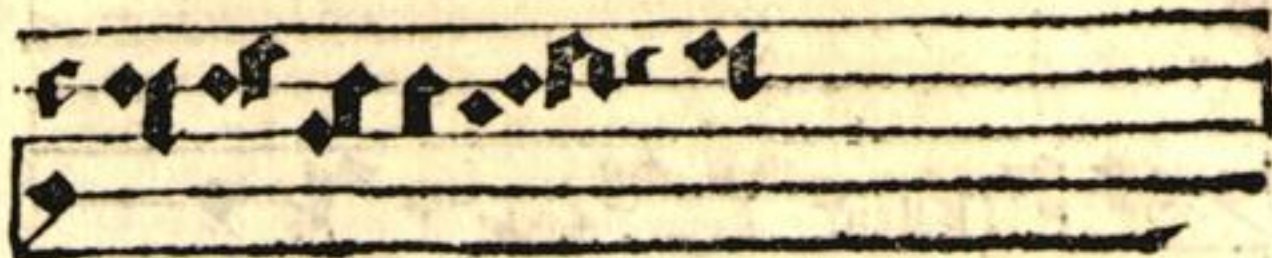
vultqueuis tol le re sur sum

Glori a patri et fili o et spi

23

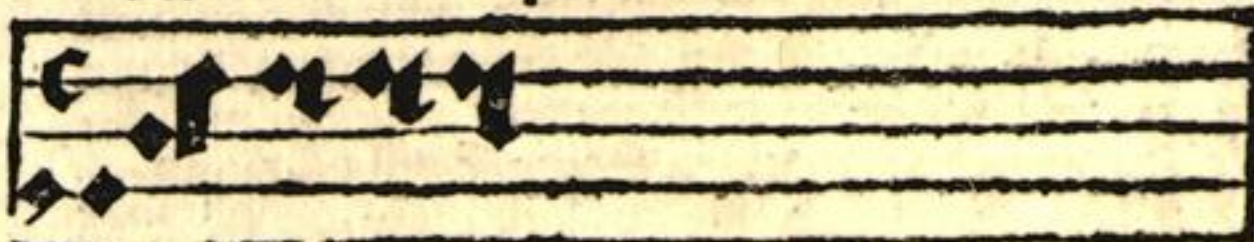
Capitulum quartum

ri tui i san cto.

Gloria pa tri et fili o

et spi ri.

Dul cior est so nus

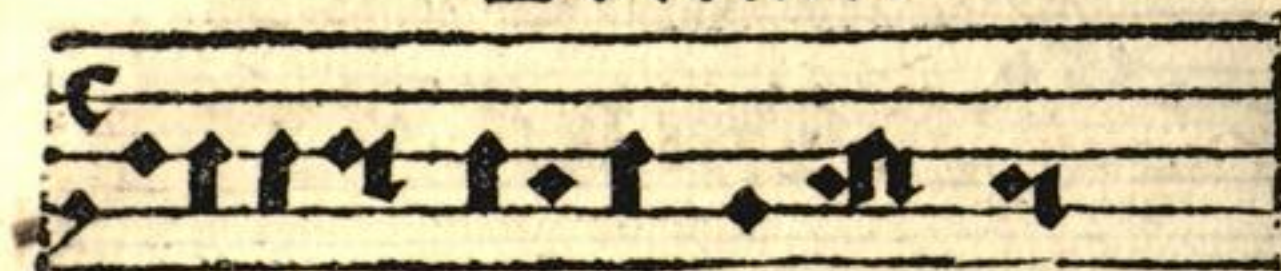

ser ti quem dat sibi ver sus

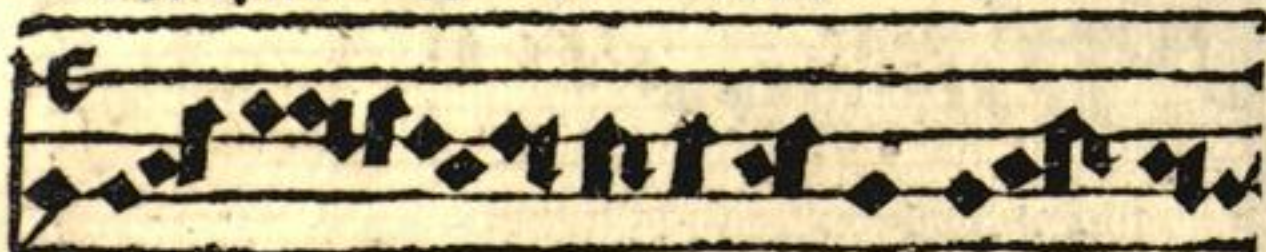

Glo ri a pa tri et fi li

De tonis.

o et spíri tu s sanc to

Glo ri a patri et fi li o

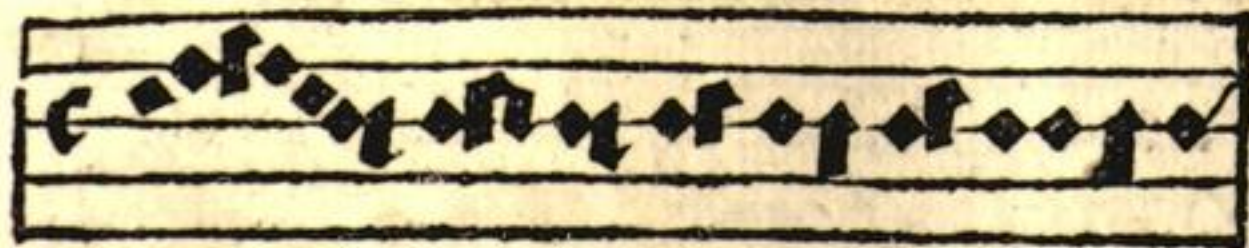
et spíri tu s san cto.

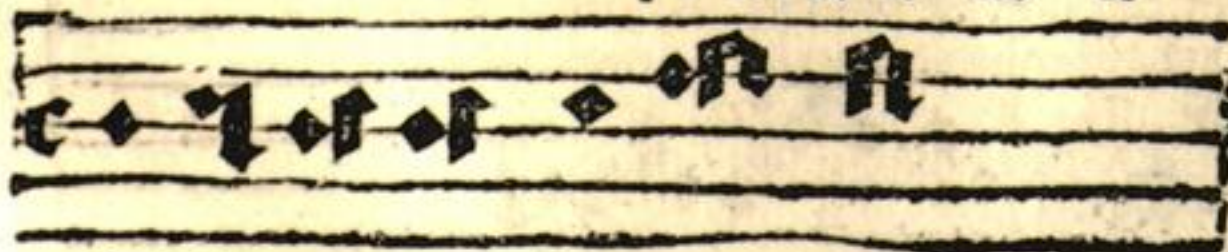
Sep timi ver sum pre cun

ctis tol li to sur sum

Glo ri a pa tri et fi li o et

spíri tu s sanc to

De

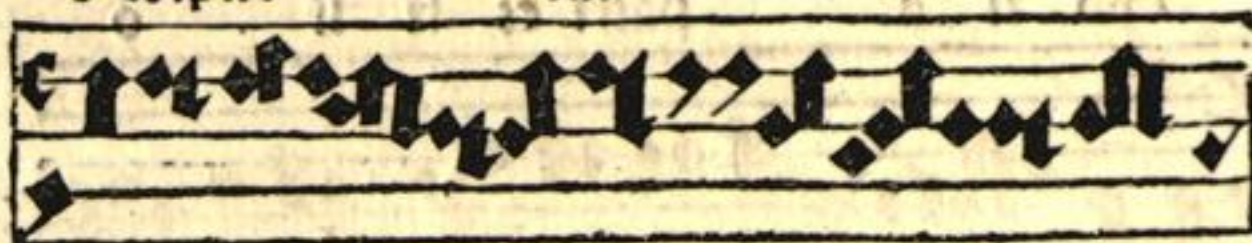
Capitulum quartum

Glo ri a pa tri et fi li

o et spi ri tui sanc to.

Talibus octauus neumis

con ci ne ver sum Glo ri a

pa tri et filio et spi ri tui sanc to. Gloria

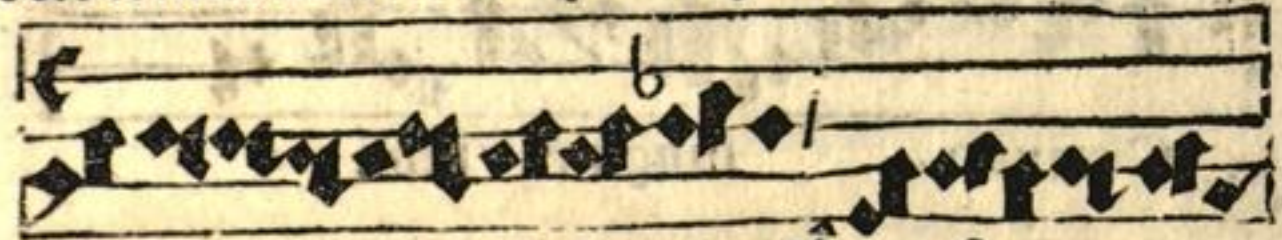
pa tri et fi li o et spi ri

tu i san to.

De tonis

¶ Sequitur recapitulatio neumarum prescriptorum versuum octo et sunt metricae compositae quatuor versibus.

Talis erit primus. Hec est neuma

secundus. Tercius hoc resiliit.

Hoc quartus carminis exiit.

Hic modulus quintus. Talis mo

du latio sextus

Septimus bis mollis

¶ in

Capitulum quartum

Octauus iungitur istis.

Quos dant introitus post hec addiscito p'us
Ut plus cunctoꝝ pateat tibi forma tonoz.

Incipitur versus per fa sol la tibi primus

Ut re fa versus per c'ant itq; secundus

Ut re fa versus D prebet tibi ternus

Et sol sol versus la fa la dat tibi quartus

Ut mi sol versus b mollis dat tibi quintus

B mollis versus ut re dat tibi sextus.

Prefert septenus fa mi fa sol tibi versus.

Ut re ut octauus ut fa fa fert tibi versus

Gloria p iungis cui triplicat amen tibi primus.

Duplat amen quintus. octauus erit sibi iunctus.

Sed per amen reliqui tibi simplat gloria patri

Querubus primū quintū fert addito sextum
Versum septenū duo c dant atq; secundum

De tonis.

Ternus et octavus gsolrent est sociatus.

Sed solus quartus alamire fit associatus.

Hec et in exemplis subscriptis singula cernis

¶ Introitusq; tonis octo prius associabis

Primus gaudete dat: lex dominicq; rogate

Datq; sequens salu: terno benedicite iunge.

Educit dominus tonus hinc sociat tibi quartus.

Ecce deus quinto domine in tua consociabo

Sextus dat iusti. septenus dat populus si

Fert inuocauit octavus et ad te leuauit

Est hic insertus alius varius quoq; cantus

Et sic addisce totius carmina misse

D Solum tria c simul x tria preterlere
Post christum natum binum si iuxeris annu

Cum flores istos contexit hugo sacerdos

Reutlingenf: noris si nomen scire loci vis

Contio sueuorum quo colligitur vario: rum

Post annos denos hinc plurima consociauit

Capitulum quartum

In varijs spatijs huius libri locauit.

Qui nunc sexcent v tria x versus retinebit

Exquis diuersos varijs neu mis adhibebit

In ista pte ad pleniorē cognitionē tonoz subiūgit in ceptiones versuū qui associant̃ introitibz cū tota forma z cū suis Gloria p̃ri. vsu. Et patere poterit q̃ euouae introituū qui eodez mō sicut r̃soria et antiphone p octo tonos decantant̃: eisdem clauibz adaptant̃. quibus z euouae antiphonaz solo versu introituū sexti toni excepto cuius euouae in ffaut incipit. vt infra patebit. **I** Hic nota q̃ q̃ncunqz introitus sc̃di in alamine finit̃. tūc euouae vsus incipit in csolfaut. et ipse vsus in gsolreut. vt patz in introitu. Libauit eos. Itē si aliqui alij introit⁹ sursum in accutis finiunt̃: clauib⁹ siue a finalibz euouae versuū similiter sursum incipiunt̃. ¶ Subiūgit etiā autor in l̃ra q̃ versus introituū primi toni triplicat̃ in fine gloria patri: sc̃dm varias inceptiōes introituū. **Q**ui tus 1o et octauus tonus in glia patri introituū dupli cant euouae. etiā sc̃dm varias inceptiōes suas vt infra plenius patebit p cātus demōstrationē. **Text⁹** (Introitusqz.) Dicit autor q̃ p̃mo introitus octo tonoz p ordi nem sunt sciendi. **U**bi nota q̃ p̃mo tono tres introit⁹ in subscriptis versibz sunt associati ppter triplex euouae in gloria patri ipsoz. Quinto 1o et octauo tono duo introitus sunt adiūcti ppter duplex euouae. Reliquis vero tonis vnus introit⁹ ppter vnicuz euouae assignat̃: vt infra patebit. **R** (**D** solū tria c.) Hic autor paulisp digredit̃ a materia huius libri describēdo tēpus et locū in quib⁹ iste liber descriptus est. Et dicit q̃ ab incarnatione dñi affluerūt mille anni tricētriginta duo q̃n iste liber fuerat cōscript⁹ p vsus quadringētos p̃ter triginta Dein post annos decē autor hui⁹ libri p̃siderās se plā necessaria omisisse superaddidit ad diuersa loca huius

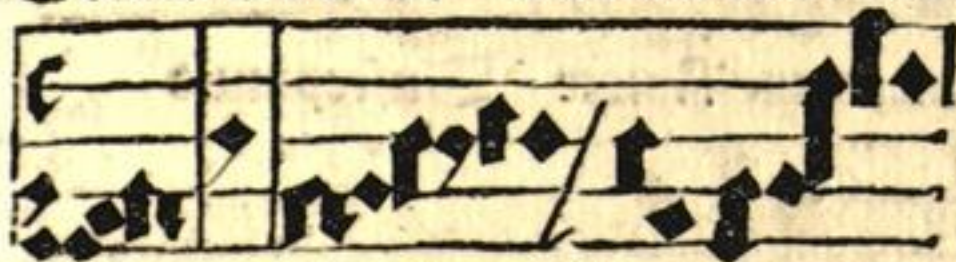
De tonis

cclxxv. psus. Subiungit etiā in lra nomē suū et officiū.
Et deinde subiungit q̄libet iste cōtinet sexcētos triginta
quines psus. quoz aliqui. neumis sunt associati diuers
sis locis. huius libri sicut patet sufficienter.

Sequitur seculorū amen introi-
tum scdm octo tonos cū alioz cantuum exemplis. Et
primo de principali Euouae primi toni.

Seculorum amen Gaudete in domino

Exurge Exclamauerunt

¶ Prima differentia attribuit̃ introitibz qui in a acu
ta incipiūt vel in F capitali citius ad a acuta ascenden
tes et ibidem aliquaz moram facientes licet ad ffant ite
rato descendant per interualla tonorum

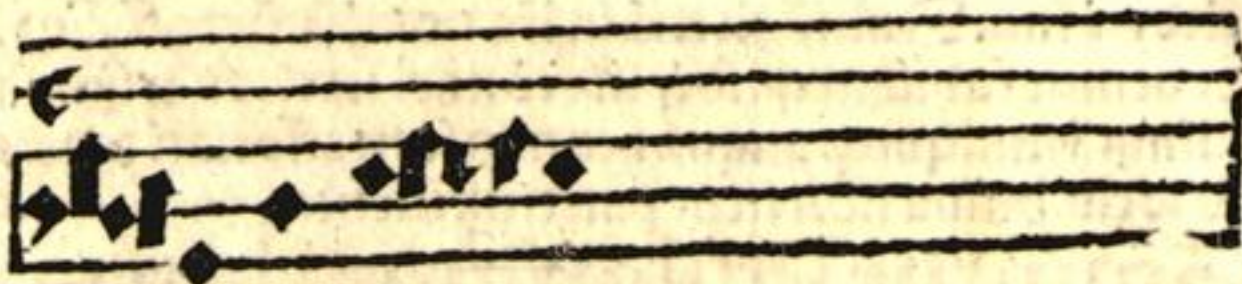

Seculorum amen Lex domini ni.

Sapientiam sanctorum Scio cui credidi

Capitulum quartum

Salus autem Misereris

¶ Secunda differentia subscripta respicit Introitum primi toni in E faut incipientes et deinde per totum et post hoc per dyapente ascendentes. ut patet in exemplis subscriptis.

Seculorum amen. Rogate Suscepimus

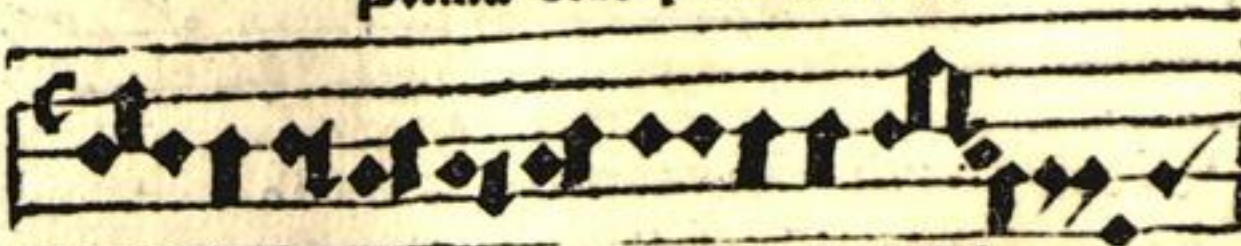

Gaudeamus. In clina.

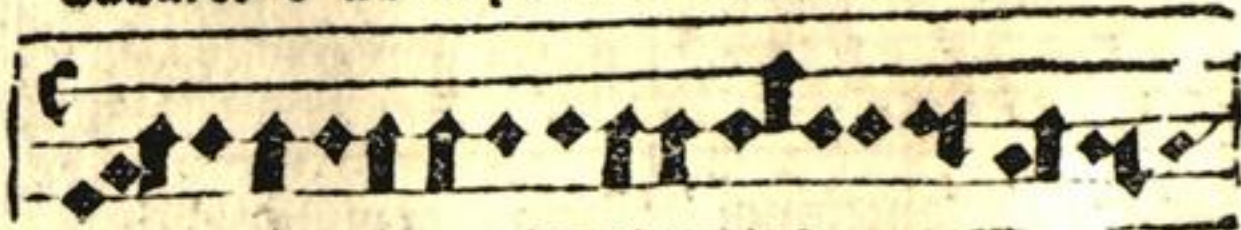
Modulatio
psalmodica
modi

Prima etate plasmati sunt

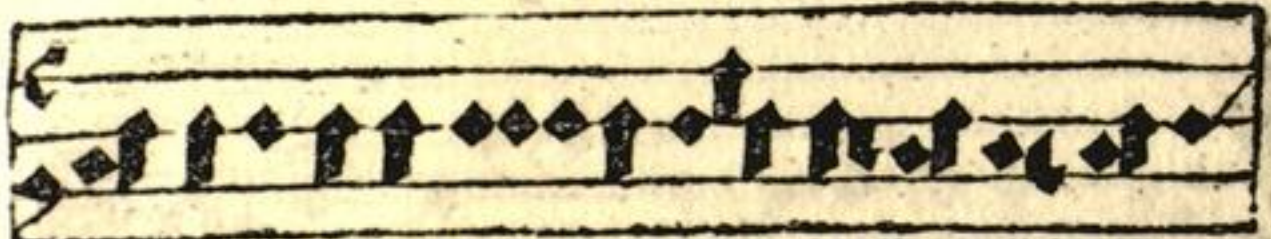

adam et eua et postea sunt in sede beata

Gloria et a patri et filio et spiritui sancto Amen

De tonis.

cut erat in principio et nunc et semper et in

secula seculorum amen Seculorum amen

Seculorum amen Posuisti Deside

rium Alle

lu in Christus resur gens

Off. Jubilata deo Loio. Luminocare me

Ecce virgo Seculorum amen Salve sancta
Desecundo tono.

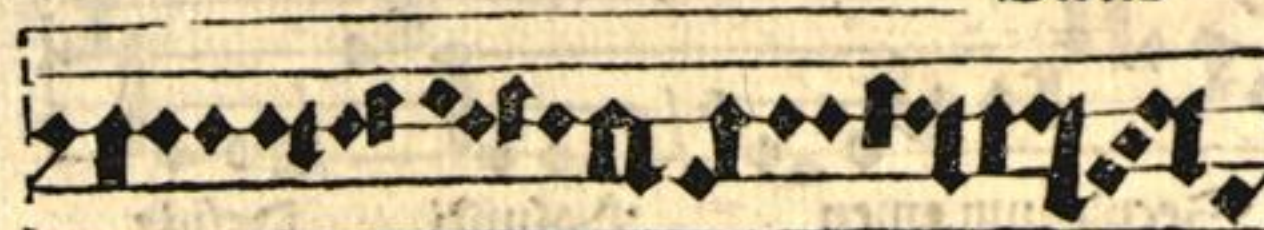
Capitulum quartum

Ecce adue nit Dominus dixit Libanite

Terribilis est Exore infantium. & Secunda Gloria

etate narravit archa diluuió passim fluente
p. et. fi. z spiritui sancto sicut erat in principio:
et nunc et semp et in sc̃la sc̃loꝝ amen

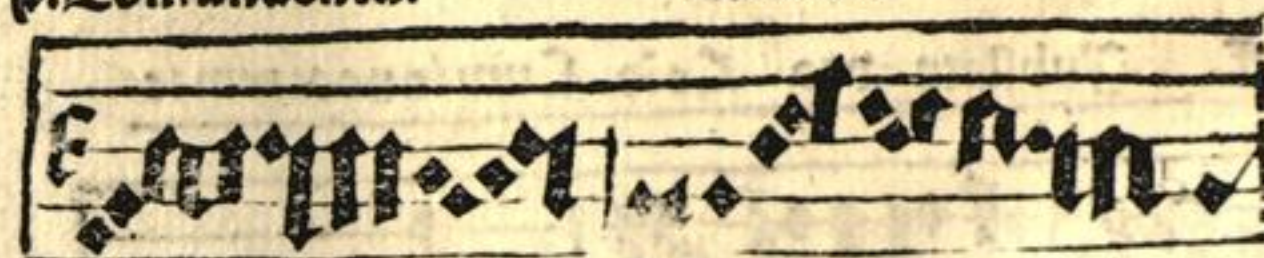

Adiu tor me us

& Confundentur

Alleluia

Di es

De tonis

75

sanctificat^r. Off. Tollite. Lō. Dñe deus meus

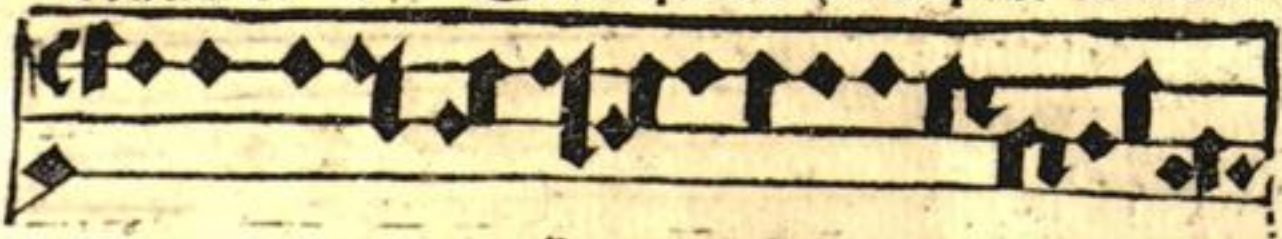
Seculorum amen. Benedicite dño Intret
De tercio tono

oratio Vocem iocundi tatis

Nunc sci o Si iniquitates. & Tēptat^r abrahā.

tercia e. ta te dilectum ysaac mactare probat

Gloria patri et filio et spi ritui sancto

A

De tonis.

sicut erat in principio et nunc et semper et in

secula seculorum amen Alle lu

ia .p. Zeta mi ni

Off. Benedix isti. Loio. Benedic te omnes

Loio. Beatus ser uus. Seculorum amen
De quinto tono.

Educ it dñs Omnis terra Resurrexist

TECHNISCHE
UNIVERSITÄT
DARMSTADT

<http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-ii-221/0150>

Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt

gefördert durch die

DFG

De tonis.

76

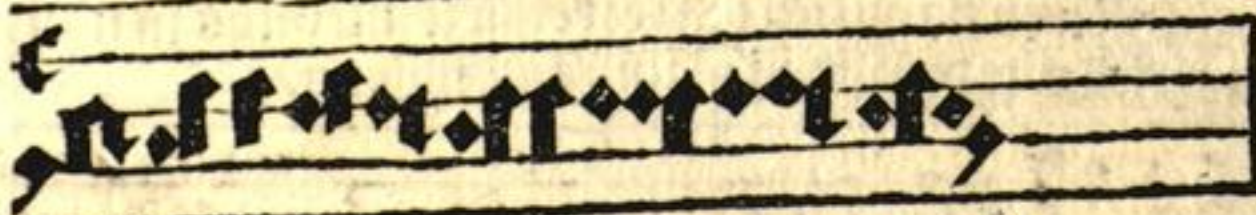
et. p. Quarta etate moyses legis ta

bulos accepit in montesyna Gloria patri et

fi li o et spiri tui sancto sicut erat in principio

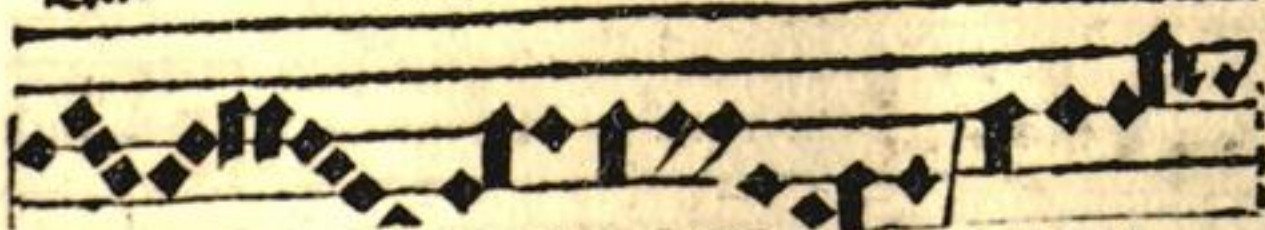

et nunc et semper et in secula seculorū amen.

Huius quarti toni graduale raro inueniē frequētius
em gradalia diuersorū tonorū debitiū cursuz excedunt

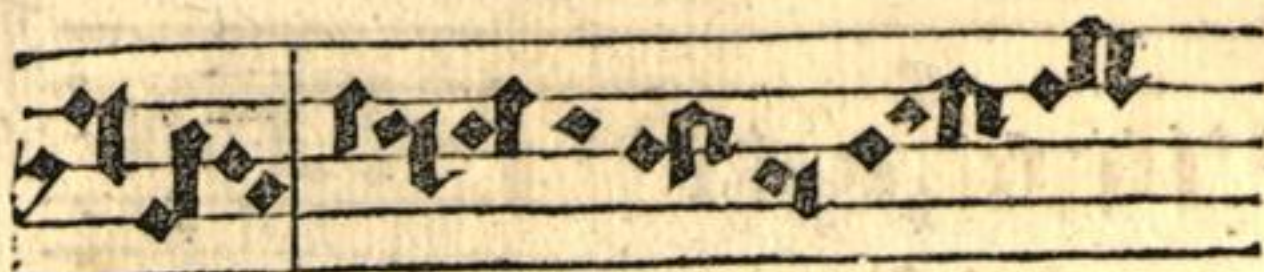
Alle luia. Sur rexit

pastor. Off. Perfice gressus meos Illumi

A H

Capitulum quartum

na. Loio. Benedicite deum.

Sequitur

de quinto tono e
uonae principale

Dilexisti

Seculorum amen. Ecce de us. Exaudi deus.

¶ Differentia quinti toni et respicit introitus in ffaut
incipiens. et deinde ad alamire ascendens.

Seculorum quinti Do mi ne in tua

Circūdederūt me. Loquebar. Miserere mihi

¶ Quia etate preualuit dauid in funda cum lapide

De tonis

77

cōtra goliā. Glōria patri et filio et spiritui sancto

sicut erat in principio ⁊ nūc et semper ⁊ in secula se

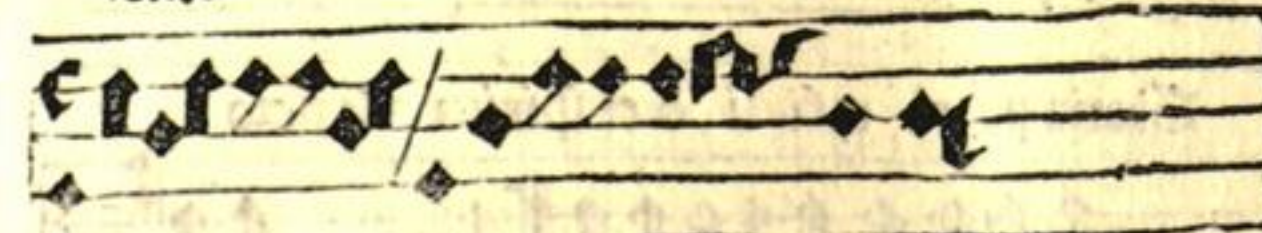
culoz amen. Seculoz amen. Grad. Tribulatis

o nes .p. Vi di

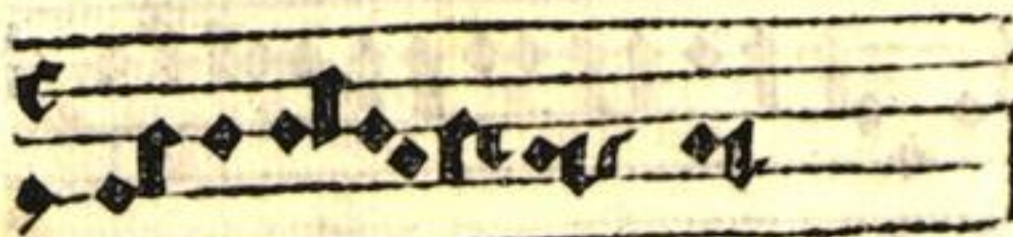
Alle lu ia .p. Diligam te

Off. Reges iherusalem Bēdica nima.

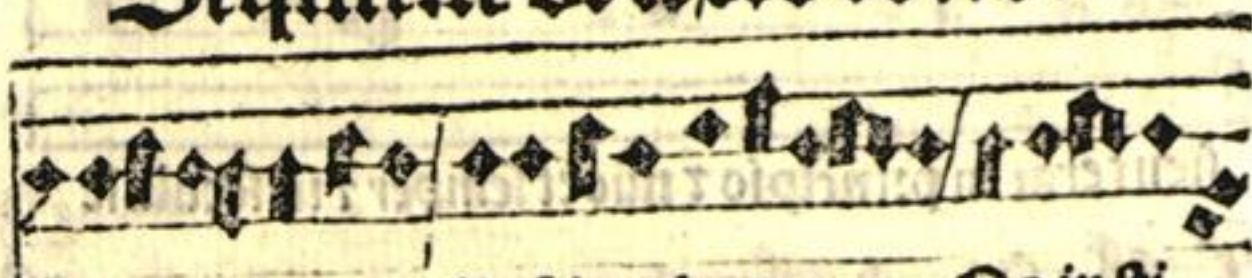
R iij

Capitulum quartum

Lofo. Dicit do mi nus

Sequitur de sexto tono.

Seculoꝝ amen. Iusti epulentur De iusti

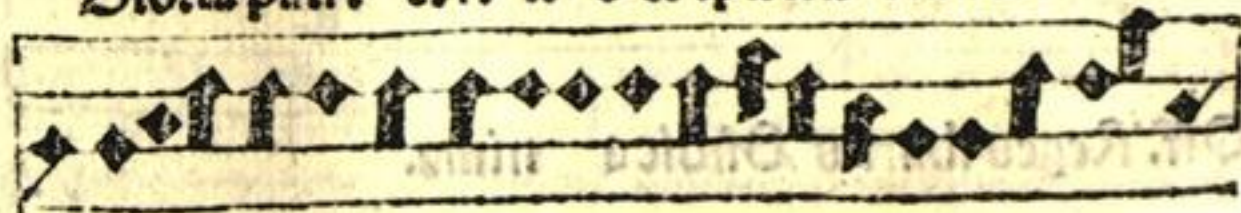
In medio eccle sie. p. Salua tor nūc dñs

deus eta te sexta natus est in terra.

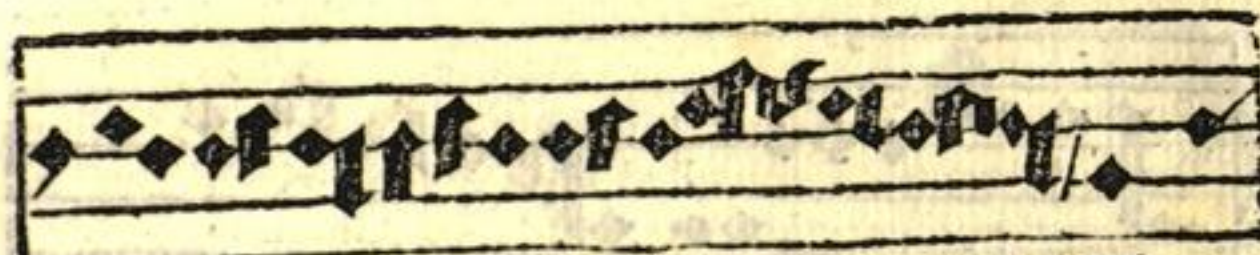

Gloria patri et fi li o et spírítu i sancto

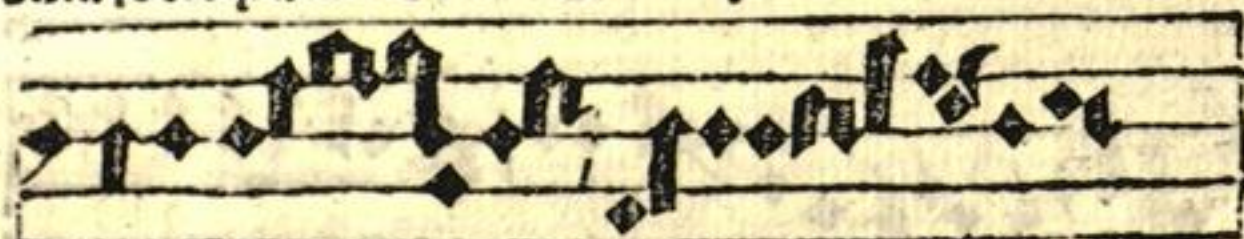

sicut erat in principio et nūc et semp et in ses

De tonis.

cula seclorū amē. Grad. Unam pe cū. p. Ut

videam El lelu ia

Domine in virtu te

Off. Dñe in auxilium. Off. Desiderium Loio.

In splendoribus. Lō. Qui me dignatus.

Sequitur de septimo tono

Seculorum amen Ppls syon Populus syon

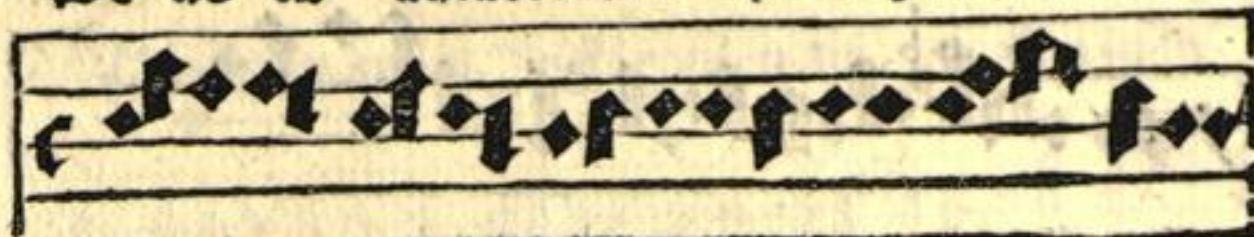
Capitulum quartum

Puer natus est Viri ga li le

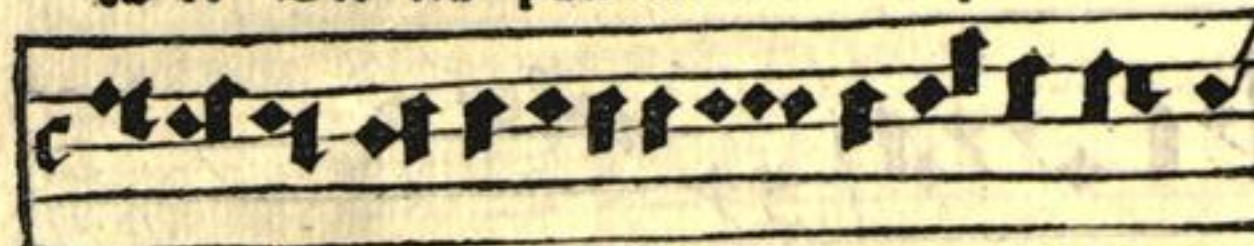
De us in adiutorium. & Septima etate

resurgemus rationem meritorum reddi

tu ri Glo ria patri et fili o et spiritui

sancto si cut erat in principio et nunc et sem

per et in secula secu lozum a men.

De tonis

79

Bra. Dirigatur oratio Elena

tio Alleluia Depfundis

Off. Confitebuntur. Off. Eripe

Ne tradi deris

¶ Sequitur de octavo tono principale euouae

Seculorum amen Inuocauit me. Benedi eta

In bi la te de o.

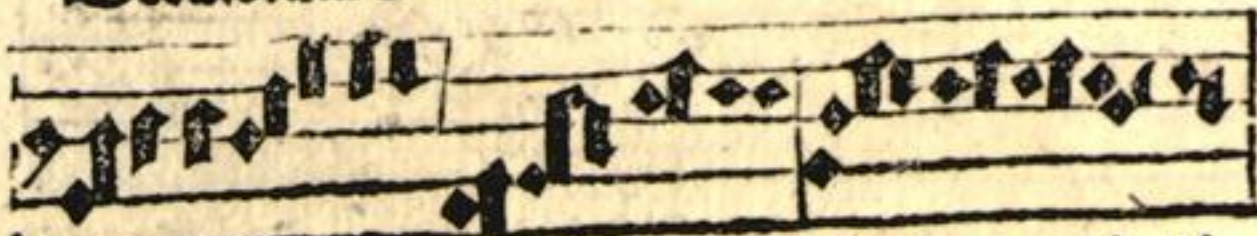
¶ Differentia subscripta seruit introitibus in Lfant yr

Capitulum quartum

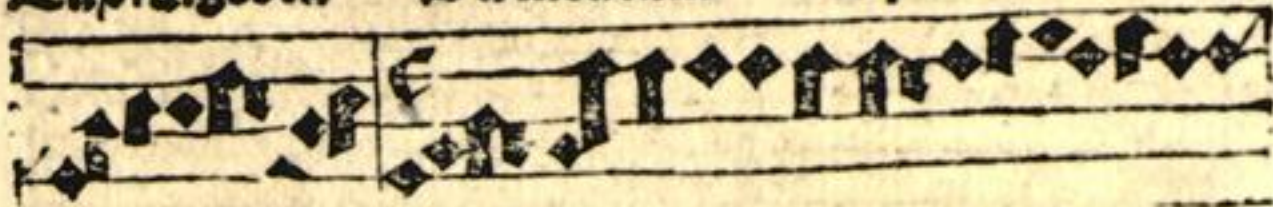
In D solre incipientibus. ¶ Differentia octani toni

Seculorum amen Ad te leuani

Lux fulgebit. Dū mediam Spūs domi ni

Dñe ne longe. p. De caua etate que carebat fine

perpetua fructur pace Glo ria patri et filio

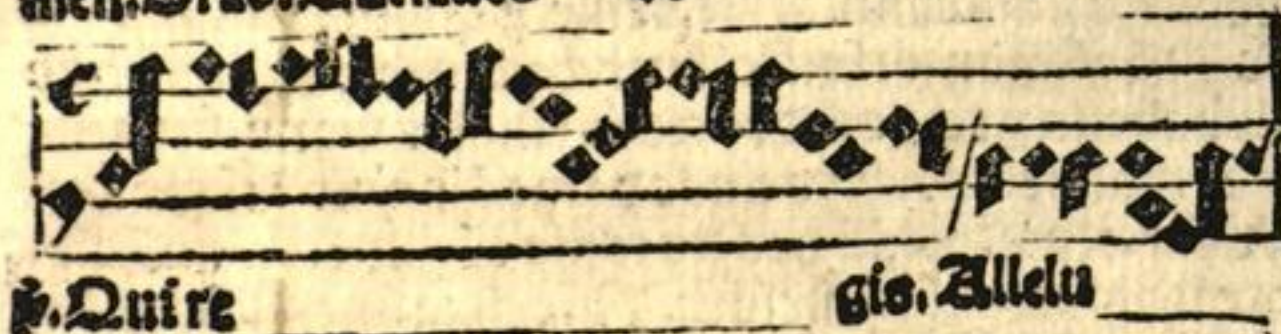

et spiritui sancto sicut erat in principio et nunc et

semper et in secula seculorum amen Seculorum amen

Capitulum quartum

Capitulum quartum

Quos docet autor pueros scola post varioꝝ.
Versus scandire per neumas disceꝝ scire

Musica nam cantum sociat metꝝ quoꝝ rígmum.

L Postqꝫ autor sufficienter determinauit de tribus
alphābetis p̄ clauēs et vocēs in sinistra manu situatis:
et de monocordo. Et deinde de modis quibꝫ cānus con
textitur. et postmodū de octo tonis cū pluribꝫ alijs qꝫ cīrꝫ
ca easdeꝫ materias incidūt. Nūc circa finem libri (cum
musica nō solū respiciat cantū variū) Sed etiā rígmus
debite coniunctū ne scꝫ vna pars rígmī in numero silla
baz excedat alterā p̄tem ymmo etiā metꝝ diuersuz ꝫ p̄e
cipue exametꝝ et penthametrū. Idcirco nūc subinfert
q̄liter versus eorundeꝫ metroꝝ debeant p̄ pueros quibꝫ
leguntꝫ scandiri. et ornate in scolis legi et a doctoribꝫ reꝫ
citari textus planus est et sententia similiter.

Versibus exametris hanc neumam consociabis.

Indita penthametris neuima sit ista tuis. Aliud

His quatuor verbis virtutem collige legis

Permittit impunat imperat atqꝫ vitat.

De tonis

81
Nota brevis facit vñ tempus quatuor tempora pe-
dem. sex pedes hexametrum. v. pentametrum. vltima tñ
potest esse brevis vel longa. Reliqua require suis locis
de mensuratione versuum.

Sit tibi laus et honor et gloria christe redēptor
Quis tua per librum me gratia duxerat istum

Irroans dictis cunctis hic ordine scriptis

Quo maduit vellus gedeonis roresq; tellus.

Ignoscant cuncti si quid minus vñ scripsi.

Qui cunctis placeat quia non puto q; modo vñat

Flam fuit est et erit quod nequam pun gere querit.

Vipera ligna que laude forent bene digna.

Sicut adam primi monstrauit pueri tibi vini.

Quando cayn mactat binc abelq; bono tractat.

Traditet in mortem samsonem dalida fortem.

Lum sua secreta fecisset ei manifesta

Sicq; saul dauidem cupiebat perdere regem.

Pro quo per fundum studuit prost rare goliam

Ac ab eo satbanam citbara depellere nequam.

Sic turbat iudam turpissimus inchanor dux.

De totis.

Et mardocheum iustum nequissimus amor
Hinc turpis iezabel propter bona pungit belenam

Sicut sennacherib iustum sanctumq; tobiam

Rexq; ioas intra templum iustum zachariam.

Serrat et hinc sanctum manasse rex ysaiam.

Lacerat et sanctum sedechias rex iheremiam

Et iaculat nechas iustum rectumq; iosiam.

Quem flet adhuc etas quenis: mage sed iheremiae.

Ex dextrenarum sicut dat nosse suorum

Hosteq; nos simili summi patris eripe fili.

Quosq; virgo pia nos salva sancta maria.

In hac ultima pte auctor huius tractatus refert deo
gratiaz actiones pro eo q; intellectum suum aridum a
gratia 7 sapientia rose celesti perfudit. ut opus istud per
ficeret ad utilitatem magis simpliciu et cōpleret. Tan
git aut in littera auctor quandā hystoriam veteris testam
menti. Ad cuius intellectū nota q; scribitur in libro iudicū.
capitulo sexto q; eo tempore qñ filij israhel peccaverunt
coram dño ut madianite: idest populus de terris
madian insurgerent cōtra eos volentes terras ipsorū
vastare. Quidā de filiis israhel nomine gedeon purgavit
triticum suū in suo torculari ut cū ceteris assumpto tri
tico fugeret hostes. Tanq; idē gedeon cū ceteris suis
filiis israhel inuocavit humilib; precibus dñm ut mīsereretur

recorderet defenderet eos ab hostib⁹ apparuit eidem ged
deoni angelus dñi dicens. **A** Dominus tecū viro
rum fortissime. Vade in fortitudine tua liberabis filios
israhel de manu madian. Peritit itaqz gedeon signū ab
angelo de hoc facto dicens: dñe si saluū facis p manum
meā israhel sicut locutus es ponā hoc vellus lane in a
rea seu in arida terra et si ros in solo vellere fuerit et in
omni terra siccitas: sciam q p manu meā sicut locutus
es liberabis israhel. Factumqz est ita et de nocte cōsur
gens expresso vellere concham impleuit. Dixitqz rursus
ad dñm ne irascatur furor tuus cōtra me. Si adhuc se
mel temptauero signū querens in vellere. **O** dñe vt so
lum vellus sit siccum et omnis terra madans. Fecitqz
dñs nocte illa vt postulauerat gedeon et fuit siccitas in
solo vellere ros celi in omni terra. vult ergo autor sic di
cere. Sicut deus rose celesti impleuit primo vellus ge
deonis et deinde terrā siccā q eodem modo intellectu
suū siccū et aridū perfuderit rose celesti ad hoc opus
perficiendum p iunioribus clericulis musicam discere
volentibus quorum intellectus per scientiam huius li
bri si fuerint in eo studiosi: a rose celesti perfundentur.
A ¶ Ignoscant. zc. Dic supplicat autor omnibus hūc
librum audientib⁹ vt grata babeant singula in eo con
scripta et sibi ignoscāt si qua minus bene posuit. Sed
quia scribit salomon ecclesiastes pmo caplo. Perversi
difficile corrigunt et stultorum infinitus est numerus.
Ideo subiūgit autor in littera q vix aliqz poterit facere
aliq bona ad laudem dei vel etiā hominū nisi etiā ab ali
quib⁹ neqz et perversis detrahatur sibi. Ideo etiā sub
mittit se detractioni perversorū annectēs vndeciz hysto
rias veteris testamēti. in quib⁹ euidenter demonstratur
q pluribus euenerūt mala ppter eorū bona opera.

D Sicut adam. zc. Legit genef caplo quarto. Fac
tum est aut post multos dies vt offerret Layn de fructi
bus terre munera dño. Abel quoqz obtulit de primoge

D n

Capitulum quartum

nitio gregis sui et adipibus eorum et respexit dominus ad abel et ad munera eius. Ad cayn autem et ad munera eius non respexit quia vilem tulit oblationem. Iratus estque cayn vehementer dixitque ad Abel fratrem suum. Egrediamur foras in agrum. Cumque essent in agro surrexit cayn adversus abel fratrem suum et interfecit eum. Sic adhuc multi neque christianos suos bona et laudabilia opera facientes. Si non gladio tamen lingua occidunt viperea et venenosa. Idem applica ad subscriptas historias.

P **¶** Tradit et in mortem. Legitur in libro iudicum sedecimo capitulo quod dalida uxor samsonis ducis et gygantis fortissimi continue instabat omni qua poterat precum instantia ipsi samsoni ut enarraret sibi in quo esset sua fortitudo. Et illa amica relatione dixit ei quod crinibus capitis sui quod nunquam fuit rasum. Ipsa cooperta vertice cum una die dormivisset in gremio suo vocavit tonsorem secreta subens illum radere omnes crines samsonis et cum hoc vocavit inimicos samsonis qui latebant in insidiis. et samsonem cum enigilasset et crines perdidisset per rasuram capitis cecaverunt et sic multa mala ei intulerunt quod tandem cum ei crines denuo crevissent in capite predicta dalida metricum cum mille alijs hostibus suis fracta columna una domus interfecit et ipse sibi mortuus fuit. applica ut super.

D **¶** Sicque saul david. Legitur primo Regum decimo septimo capitulo quod danid ad petitiones saul regis occidit per fundam goliath gigantes. Legitur quoque decimo octavo capitulo quod spiritus malus incepit vexare saul David autem percutiebat cytharam et eo tempore spiritus malus recessit a saul. Saul tamen non immemor bonorum. David sepius nitebatur interficere eum. applica ut supra.

R **¶** Sic turbat iudam. etc. Legitur secundo machabeorum quod iudas machabeus dux famosissimus et strenuissimus multa bona et laudabilia fecit opera per quibus turpissimus et malignissimus nichanor dux regis syrie quatenus poterat eum persequeretur. Tandem autem obtiens

De tons

to tropheo in prelio iudas caput nichanoris absclit et iuxta iherusalem suspendit in altu. Sicut legitur secundo machabeorum ultimo. Sicut adhuc multi qui pro bonis reddunt mala torquebuntur eternaliter.

S ¶ Et mardocheum. Legitur in libro hester capitulo tercio quod maledictus amon vir bonus et iustus mardocheum habere cepit odio unde etiam ob inuidiam ipsius mardochei qui fuit iudeus obtinuit a rege asuero ut in centum viginti septem provinciis deberent occidi turpiter omnes iudei. Hester autem regina hec percipiens obtinuit cassationem litterarum eorundem et cum hoc obtinuit a rege ut ipse amon suspenderetur propter maliciam suam in patibulo ut legitur hester quindecimo.

T ¶ Hinc turpis iezabel. Legitur tercio regum capitulo decimo nono quod Jezabel uxor regis achab detraxit Helie prophetam propter sua bona opera: unde volebat ipsum occidisse. Qui fugiens iacuit subter vineam iuniperum et perituiuit anime sue ut moreretur. Sed angelus domini consolabatur eum Turpis autem iezabel propter maleficia sua. deinde piecta fuit de turri et canes lingeant sanguinem eius. Sicut adhuc multi detractores per canes infernales detorquebuntur nisi de sua detractioe satis fecerint in hoc mundo.

¶ Sicut sennacherib. Legitur Thobie capitulo primo quod sennacherib persequeretur crudeliter iustum et sanctum Thobiam volens eum occidere propter sepulturas et alia bona opera qui sennacherib deinde a propriis pueris suis est occisus ut legitur ibidem. Quapropter si detractores precogitarent futura pericula a detractioe et persecutione bonorum cessarent.

U ¶ Rex ioab. Legitur secundo libro Paralipomenon vicesimo quarto capitulo quod Joab rex iherusalem zachariam filium Joiade sacerdotis propter bona et salubria dicta et concilia sua cepit eum odio habere et occidere inter templum et altare. Sed ob vindictam a pro-

Capitulum quartum

prius servis occisus fuit vt ibidem subinfer.

Et serrat et hinc sanctum. 2c. Legit quarto Regū
vicesimo capitulo. qd Danahes rex iherusalem fecit pec
care israhel et effudit sanguines prophetarū nimis. An
de etia: vt dicit in hystoria scolastica: lignea serpa iussit
ysaia: pphetā ferrari qd erat suus sanguineus et ob hoc
in vindictā longo tpe in carcerem fuit missus et multo
ferro alligatus: deo hoc permitente. Applica vt supra.

In carcerat et sanctū. Legit iheremie capitulo trice
simo septimo. Precepit ergo sedechias vt traderet ihere
mias in vestibulū carceris et triginta octo submiserunt
fimbis iheremiam in lacū vbi non fuit aqua sed lutū.
Descendit itaq; iheremias in scenuz scdm qd factum est
ex eo qd sedechias nō curabat bona facta et dicta iheres
mie pphete: sed sibi detraxit et eum in carcerem posuit in
vindictam rex babilonis ipsum captiuauit et cecauit.

Et iaculat. Legitur quarto Regū vicesimo primo
q Josias rex iherusalem venit in occursum. Necho re
gis egypti et occisus fuit in prelio. Et quia Josias fuit
rex iustissimus et mansuetissim⁹ insup religiosissimus
et rectissimus. Sicut etiam legitur in sequētia Stirpe
maria. 2c. Patris iose adimplenit te religiositas. Idcir
co ob vindictam ipsius necho occisus fuit a rege assy
riorū. **S**ubiungit deinde autor in littera q Josias
reclamentatus fuit ab vniuersis. et maxime a iheremia
ppheta qui librum trenorum sui lamentationū (qui sing
ulis annis in vniuersa ecclesia catholica triduo ante
pasca legit ad matutinū) de ipso iose hystorialiter cōpi
lauit. Et quia omnibus detractoribus in fine hui⁹ libri
per hystorias subiunctas male postremo accidit. Idcir
co autor ista subiūgit vt audientes ea a detractionibus
bonorum factorū dictorū desistant. Petit deinde autor
vt Ihesus christus et piissima virgo maria nos a consi
milibus hostibus defendāt.

ADEN.

Inc II.

Strassburg. Johann Prüss.

221.

Main* 7173.

Copinger T. 217 : *7173

Proctor 569

Verf. Hugo Spechtsbart von Reutlingen.

